

Revidering av beslut och skötselplan för Drevfjällens naturreservat

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att naturreservatet Drevfjällen, som inrättades 1992-01-20 (dnr 12419-91) och fastställdes av regeringen 1993-10-14, ska ha den utökade geografiska omfattning som framgår av bifogad karta, bilaga 2. Reservatet omfattar därmed 33 231 ha. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar vidare med stöd av 7 kap 4 – 6 §§ och 30 § miljöbalken att de reviderade föreskrifterna enligt A-C nedan ska gälla för naturreservatet.

När föreliggande beslut vunnit laga kraft upphävs Länsstyrelsens beslut om skydd enligt 7 § naturvårdslagen från 1992-01-20 (dnr 231-12418-91) fastställd av regeringen 1993-10-14 samt beslutet från 1997-09-01 (dnr 231-1665-94).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt reviderad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, enligt bilaga 10, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken. Därmed upphävs tidigare skötselplan från 1992-01-20. Skötselplanen innehåller beskrivningar i enlighet med 17 § nyssnämnda förordning för Natura 2000-området Drevfjällen (SE0620009).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Förvaltare av naturreservatet ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Drevfjällens naturreservat
Kommun	Älvdalen
Län	Dalarna
NVR id	2002443
Natura 2000-beteckning	SE0620009 Drevfjällen
Församling/socken	Särna och Idre
Naturgeografisk region	33 Förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation, undertyperna d och g, förfjällsregionen i västra Dalarna resp. Dalarnas och Härjedalens näringsfattiga område.
Fastigheter	Staten, bolag och privata.
Lantmäteriärende	W091943 (Gördalen)
Areal	Total areal: 33 230,7 ha Landareal: 31 634,7 ha Produktiv skogsmark nedan gränsen för fjällnära skog: 411,7 ha

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Syftet är att för framtiden bevara de olika naturtypernas ekosystem och naturliga processer samt landskapets orörda karaktär i väsentligen orört och ostört tillstånd

Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Syftet med naturreservatet är även att bevara och vårda brandpräglade och hävdgynnade delområden.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Syftet är även att – i den mån det inte strider mot bevarandeintresset – ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer och arter som enligt EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG) respektive art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) förekommer i det befintliga Natura 2000-området Drevfjällen ska skyddas och gynnsam bevarandestatus upprätthållas. Förekomsterna av rödlistade arter ska bevaras i livskraftiga bestånd. Våtmarker och vattenmiljöer inom Ramsar-området Storkölen bevaras orörda till fågellivets fromma. Av människan påverkade ej hävdgynnade habitat (livsmiljöer), exempelvis flottningsrensade vattendrag, återställs till naturligast möjliga tillstånd.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Merparten av områdets naturmiljöer utvecklas fritt med minimal mänsklig påverkan, det mest gynnsamma för dessa miljöer.
- Området undantas från skogsbruk, exploaterande verksamheter eller annan påverkan som inverkar negativt på förekommande livsmiljöer samt växt- och djursamhällen.
- Störning av skyddsvärd fauna undviks.
- Områdets kvalitéer som vildmark med upplevelsevärden av stillhet och orördhet säkerställs.
- Inom ramen för syftet kan snöskoteråkning under beaktande av särskilda aktsamhetsregler utövas.
- En långsiktigt god bevarandestatus för arter och naturtyper inom EU:s fågel- och habitatdirektivs eftersträvas.

Skötsel i enlighet med skötselplan

- Leder i reservatet hålls väl uppmärkta och anläggningar för friluftslivet hålls i gott skick.
- Aktsamhetsreglerna för snöskoteråkning ajourhålls och sprids till besökande.
- Skötselåtgärder, exempelvis naturvårdsbränning, vidtas om uppföljning visar att sådana krävs för att vidmakthålla gynnsam bevarandestatus.
- Vissa hävdberoende slätter- och betesmarker sköts årligen.
- Skötselåtgärder för att med tiden uppnå gynnsam bevarandestatus vidtas inom Natura 2000 habitat som bedöms ha icke gynnsam bevarandestatus.
- Information över området tas fram som besökande bland annat ska finna på skyltar vid området och på Länsstyrelsens webbsida.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Biologiska värden

De biologiska värdena är prioriterade och särskilt de som är knutna till områdets urskogsartade skogar och våtmarker. Drevfjällens skogar hör till de största sammanhängande fjällurskogarna i södra delen av fjällkedjan (på svenska sidan). Storkölens våtmarker har en mycket art- och individrik fågelfauna och delar av våtmarkerna har rikkärrs- eller extremrikkärrsvegetation

Drevfjällens naturreservat har tack vare sin storlek och orördhet förutsättningar att hysa reproducerande stammar av skyddsvärd fauna. Av och till förekommer samtliga stora rovdjur i området.

Huvuddelen av områdets skogar, fjällhedar och våtmarker äger en naturlig artsammansättning och ekologisk funktion. Området är variationsrikt vad gäller skogarnas trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns ställvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Myrarna har en stor spännvidd alltifrån fattiga kärr och mossar till medelrika kärr och vid Storgjotkölen extremrikkärr. Fjällhedarna är föga påverkade av sentida bete varför en yppig lavvegetation har kunnat utvecklas. Fäbodvallarna har, särskilt där hävd vidmakthålls, värdefulla förekomster av hävdberoende växter och svampar. Sjöar och vattendrag har en rik fiskfauna med sjölevande harr som en särskilt sällsynt företeelse så långt söderut. Många små, fisktomma sjöar och tjärnar finns, av stor betydelse för vissa arter som utnyttjar sådana vatten.

Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom bland både växter och djur. Skyddet av skogen i Drevfjällens naturreservat är därför ett viktigt led i bevarandet av biologisk mångfald.

Geologiska värden

Naturreservatet uppvisar en mängd kvartärgeologiska formelement av stort vetenskapligt intresse. Berggrunden omfattar gränzonen mellan fjällkedjans bergarter och dess underlag. Ett iögonenfallande inslag är de många branterna som utgörs av bergarten monzonit, en mindre vanlig, magmatisk bergart med stort innehåll av basiska mineral, vilket där bergarten går i dagen avspeglas i en avvikande lav- och mossflora.

Friluftslivsvärden

Drevfjällens naturreservat är av stort värde för ett mångskiftande friluftslivsutövande. I dagsläget störst omfattning har snöskoteråkning på och utanför det omfattande ledssystem som finns för ändamålet. Jakten är uppskattad och har stor betydelse för särskilt lokalbefolkningen. Samma förhållande gäller fisket. De många fäbodställena fungerar som fritidsboenden, främst vintertid, men även under älgjakten och under sommarmånaderna. Friluftsliv i form av skidåkning och vandring utövas i liten utsträckning, men har med tanke på den storslagna naturen en stor framtida potential. Genom området leder Kungsleden och ytterligare skid- och vandringsleder.

Natura 2000

Drevfjällens naturreservat är utpekad som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket. Regeringen föreslog området för EU-kommissionen 1995 enligt Art- och habitatdirektivet respektive 1996 enligt Fågeldirektivet. Syftet med Natura 2000-området SE0620009 *Drevfjällen* är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för följande naturtyper och arter:

- Dystrofa sjöar och småvatten (3160)
- Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)
- Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen (4030)
- Rishedar ovanför trädgränsen (4060)
- Videbuskmarker ovanför trädgränsen (4080)
- Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen (6230)*
- Högörtssamhällen (6430)
- Höglänta slätterängar (6520)
- Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)
- Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ (7160)
- Rikkärr (7230)
- Aapamyr (7310)*
- Silikat-rasbranter (8110)
- Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar (8210)
- Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar (8220)
- Pionjärvegetation på silikatrika bergsytter (8230)
- Västlig taiga (9010)*
- Fjällbjörkskog (9040)
- Åsbarrskog (9060)
- Lövsumpskog (9080)*
- Skogbevuxen myr (91D0)*

* = prioriterad naturtyp

➤ Kungsörn (A091)	➤ Hökuggla (A456)
➤ Berguv (A215)	➤ Pärluggla (A223)
➤ Spillkråka (A236)	➤ Tjäder (A108)
➤ Trana (A127)	➤ Grönbena (A166)
➤ Brushane (A151)	➤ Lo (1361)
➤ Tretåig hackspett (A241)	➤ Kalkkärrsgrynsnäcka
➤ Ljungpipare A140	(1013)
➤ Silvertärna (A194)	

Miljökvalitetsmål

Detta beslut om att skydda Drevfjällens naturreservat bidrar till att uppfylla miljö-kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Storslagen fjällmiljö samt Ett rikt växt- och djurliv.

Motiv för bildande av naturreservat

Bakgrund

Drevfjällets naturreservat bildades 1992, före utnämmandet som Natura 2000, vilket har inneburit att både beslut och skötselplan saknar nödvändig hantering av de åtaganden som Naturastatusen kräver. Med tiden har dessutom både föreskrifter och skötselplan föråldrats samt några angränsande områden säkerställts för skydd inom reservatet ram. Det gamla beslutet innehöll skrivningen ”Frågan om restriktioner för snöskoterkörning i området behöver utredas ytterligare och behandlas därför ej i beslutet”, vilket också har varit ett skäl till revideringen.

I och med föreliggande beslut kommer hela det skyddsvärda området att omfattas av naturreservatsskydd. Föreskrifterna har kunnat moderniseras enligt nuvarande rutiner och språkbruk och en samlad skötselplan och bevarandeplan för området utarbetas. Föreskrifterna innebär en smärre försvagning av skyddet i föreskrift A4. Länsstyrelsen bedömer ändå att det krav som ställs i miljöbalkens 7 kap. 7 § på synnerliga skäl är uppfyllt både för försvagningen av föreskrift A4 och för upphävande av det gamla reservatet. Länsstyrelsen anser även att synnerliga skäl föreligger för att exkludera den tidigare föreskriften som förbjuder renbete i och med att den infördes utan att samebyn hördes och utan stöd i Idredeklarationen. Dessa otillräckligheter har även påtalats av regeringen vid avgörandet av samebyns överklagan.

Skyddsform

Hot mot områdets värden är främst skogsbruk och olika former av exploatering, men även hänsynslös snöskoteråkning och oförsiktigt utnyttjande av jakt- och fiskeresurserna.

Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Områdets storlek gör att detta skyddsbehov bäst tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Planeringsbakgrund

Natura 2000

Området är utpekad som Natura 2000-område enligt 7 kap 27 § i miljöbalken.

Riksintressen

Drevfjällens naturreservat är utpekad som riksintresse för naturvården och friluftslivet enligt miljöbalken 3 kap 6 §. Området är även riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt miljöbalken 4 kap 2 § och som skyddat vattendrag enligt 4 kap 6§.

Kommunal översiktsplan

I kommunens översiktsplan för Särna-Idre antagen 2009-09-28 redovisas Drevfjällen som Natura 2000-område samt som riksintresse för naturvården och för friluftslivet. Det konstateras att området är naturreservat.

Internationell betydelse och internationella åtaganden

Ramsarområde

I reservatets nordvästra våtmarksrika del ligger Ramsarområdet Storkölen. Ramsarområden har internationellt höga bevarandevärden knutna till våtmarkerna i området. De utses av medlemsländerna som ett sätt att genomföra Ramsarkonventionen (Konvention om våtmarker av internationell betydelse, i synnerhet såsom livsmiljö för våtmarksfåglar). I och med att Sverige utsåg Storkölen som Ramsarområde 2001 har Sverige åtagit sig att inte försämra områdets ekologiska status. Området genomgick en smärre gränsjustering 2015, så att dess norra gräns skulle överensstämma med naturreservatets.

Ramsarområdet Storkölen på cirka 7000 hektar utsågs som Ramsarområde tack vare de höga naturvärdena knutna till området myrtyper och sjöar samt den biodiversitet och de hotade arter som finns i området. De ornitologiska värdena är höga och området hyser flera nationellt rödlistade fågelarter samt 13 nationellt rödlistade växtarter. Myrkomplexet sträcker sig in i Norge och även den norska delen Kvisleflået är ett stort Ramsarområde på 5 700 hektar.

Befintliga områdesskydd

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften försvåras pågående markanvändning avsevärt. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet harmoniserar med den kommunala översiktsplanen.

Lokal delaktighet i områdets förvaltning

Älvdalens kommun och Länsstyrelsen Dalarna har inrättat en delegation för samverkan kring förvaltningen av skyddad natur i Älvdalens kommun. I delegationen ingår, förutom företrädare för Älvdalens kommun och Länsstyrelsen, ledamöter som företräder olika lokala intressen i Älvdalen. Kommunen utser dessa ledamöter samt deltagare till samråds- eller arbetsgrupper som kan behöva knytas till delegationen i särskilda frågor.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan. Detsamma gäller för uppföljning av bevarandemål och åtgärder. Vidare ska föreskrifterna inte utgöra hinder för utövande av de rättigheter som följer av renbetesrätt i området, eller för normalt underhåll av de vägar och ledningar/ledningsgator som syns på detaljkartorna, bilaga 3 och 9.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - inom de med lodrät skraffering markerade områdena på bifogade karta, bilaga 3, får ovanstående åtgärder vidtas efter Länsstyrelsens tillstånd.
 - inom de med vågrät skraffering markerade områdena på bifogade karta, bilaga 3, får uttag göras av virke och ved, till det behov som finns för på platsen befintliga byggnader (husbehovsuttag). Samråd ska dock ske med Länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björk.
 - träd som riskerar att skada byggnader eller anläggningar får efter samråd med Länsstyrelsen avlägsnas.
 - befintliga älgpass får underhållas genom röjning av klenare sly och kvistar. Uttag av björkved får ske för eldning i anslutning till älgpasset.
 - För sameby eller medlem i sameby gäller förbud att utan samråd med Länsstyrelsen vidta de åtgärder som förbjudits under punkt 2. Uttag av ved får dock ske utan samråd vid uppförande av eld i området.

3. gödsla, återföra aska eller använda bekämpningsmedel,
 4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning, med följande undantag:
 - i stället för nedbrunnen byggnad får, efter samråd med Länsstyrelsen, ny byggnad uppföras väsentligen liknande den nedbrunna. Samråd om återuppbyggnad ska ske inom ett år.
 - efter Länsstyrelsens tillstånd ersätta förfallen eller försvunnen byggnad.
 - efter Länsstyrelsens tillstånd får nedgrävning av markledning ske längs landsvägen nordnordost om Lillådalen som ersättning för luftledningen som följer denna väg.
 - för uppförande av ny anläggning eller byggnad, exempelvis stängsel, för renskötselns behov, gäller förbud att utan samråd med Länsstyrelsen vidta de åtgärder som förbjudits i denna punkt
 - vid jaktpass får enklare konstruktion av naturmaterial uppföras.
 5. utan Länsstyrelsen tillstånd bygga om eller ändra befintlig byggnad med följande undantag:
 - åtgärder som inte kräver bygglov eller bygganmälan är tillåtna.
 6. plantera in växter eller djur, med följande undantag:
 - tillståndsgiven inplantering av fisk tillåts.
 7. utan Länsstyrelsens tillstånd sprida kalk,
 8. bedriva jakt med fälla, inklusive snara, med följande undantag:
 - jakt på mink och mård med av Naturvårdsverket godkänd slagfälla med ytterhölje av naturmaterial är tillåten.
 9. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet,
 10. jaga högvilt inom ett område vid Härjehåga enligt bilaga 5, med följande undantag:
 - i händelse av skadskjutning i angränsande områden får eftersök ske inom området och ev. avlivning och uttransport utföras av påskjutande jaktlag.
 12. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark med följande undantag:
 - uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin är tillåtet. Transportvägar ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
 - körning får, i samband med skötsel av berörda fastigheter, ske mellan Drevdagen och Lekåsens fäbodrar.
 - körning får ske i samband med polis-, tull- och räddningsverksamhet. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.
 - körning får ske i direkt samband med renskötsel
- Övrig barmarkskörning kräver dispens från terrängkörningslagen. Medges dispens ska föreskriften inte utgöra hinder.

13. framföra snöskoter inom ett område vid Hammaråsen enligt bilaga 4,
14. utan Länsstyrelsens tillstånd landa med luftfartyg, med följande undantag:
 - det är tillåtet att efter anmälan till Länsstyrelsen landa med helikopter för uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin inom område upplåtet för älgjakt. Anmälan kan ske skyndsamt i efterhand om Länsstyrelsens tjänstemän inte är anträffbara i samband med tillfället för uttransporten.
 - vid uppdrag inom polis-, tull- och räddningstjänst samt i samband med tillsyn och skötsel av naturreservatet,
 - vid uppdrag inom renskötseln

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel och restaurering genom återställning av flottledsrensade vattendrag, borttagande eller åtgärdande av dammar, naturvårdsbränning, myrslätter och fräkenslätter inom områden som framgår av karta, bilaga 7,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - insamling av löst liggande, mindre, torra grenar och kvistar i syfte att göra upp eld. Undantaget gäller inte torrakor, lågor och tjärstubbar.
2. framföra motordrivna fordon i terrängen på barmark,
3. framföra snöskoter inom ett område vid Hammaråsen enligt bilaga 4,
4. landa med luftfartyg,
5. göra åverkan på mark eller geologiska naturföremål, med undantag för geovetenskapliga undersökningar med syfte att bidra till ökad kunskap om områdets geologi.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

6. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter), med följande undantag:
 - insamling av bottenfauna får ske.

7. genomföra eller bedriva större – fler än 100 deltagare – eller återkommande tävlingar, lägerverksamhet eller andra organiserade arrangemang,
 - undantag gäller sådana arrangemang som kan vara återkommande, men handlar om mindre, icke-kommersiella aktiviteter som t.ex. skolutflykter,
8. bedriva militär eller polisiär övningsverksamhet eller övningar inom fjällräddning och räddningstjänst.

Motiv och förtydliganden till föreskrifter

I punkterna *A1 – A8* och *A11* samt *C1, C2, C4 – C8* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

Punkt *A1* förbjuder bland annat dämning, vilket dock inte påverkar möjligheten att inom ramen för skötselplanen och föreskrift *B2* åtgärda flottledsrensade vattendrag och sådana dammar som inverkar menligt på hydrologin.

I punkt *A2* förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Undantag för att underhålla skjut- och siktgator medges för röjning av klenare sly och kvistar. Sådan röjning krävs med tiden för att kunna fortsätta att nyttja passet. Klenare sly och kvistar har sällan hunnit utveckla sådana naturvärden att åtgärden är skadlig.

Undantag medges även för att efter samråd med Länsstyrelsen avlägsna träd som riskerar att skada byggnader. Träd som är under 2 meter och som står intill huset och som riskerar att skada byggnaden (alltså små träd som växer upp precis intill en byggnad) får utan samråd avlägsnas av husägare/hyresgäst.

För rennäringen gäller undantag från föreskrifterna *A2* och *A4*, men med krav på samråd vilket ska ske enligt 12 kap 6§ miljöbalken.

I punkt *A3* framgår det att man inte får sprida aska i reservatet. Förbudet avser ask-återföring av biobränsle och gäller inte spridning av kremeringsaska, då detta anses ha försumbar påverkan på naturmiljön.

I punkt *A4* förbjuds nyuppförande av alla slags anläggningar. Detta inkluderar jakttorn och jaktpass av permanent typ med väggar, tak eller dylikt. Enkla tillfälliga konstruktioner vid jaktpass av ”naturmaterial” dvs. av standardtyp med slänor/granris eller mobila tak/vindskydd som endast används under själva jakten får dock skapas. Jaktpass inklusive eventuella skjutvinklar får markeras diskret, exempelvis med märkt småfågelholk i naturmaterial. Vid återuppbyggnad av nedbrunnen byggnad ska samråd ske med Länsstyrelsen inom ett år. Detta krävs bland annat för att möjliggöra provning enligt strandskyddslagstiftningen. Efter Länsstyrelsens tillstånd medges även återuppförande av förfallna eller försvunna byggnader på platser där kartor eller grunder visar att

byggnader tidigare funnits. Byggnaden ska väsentligen efterlikna den ursprungliga och ha liknande användningsområde som den ursprungliga byggnaden. Det är Länsstyrelsens uppfattning att detta undantag kan vara ett så viktigt led i att uppfylla reservatets syfte beträffande värdet för friluftslivet och för möjligheten att vårda hävdgynnade delområden, att kravet på synnerliga skäl för lindringen av föreskriften uppfylls.

Beträffande "normalt underhåll" av kraftledningar som generellt är undantaget föreskrifterna vill Länsstyrelsen förtydliga enligt följande: Med "normalt underhåll" avses alla åtgärder som sker i den kala skogsgatan längs ledningen, exempelvis färd med motorfordon, byte av stolpar, nedgrävning av ledning inklusive grävningar för detta samt röjning av sly. Däremot krävs Länsstyrelsens tillstånd för kanträdsavverkningar och för färd i terrängen till ledningsgatan.

Punkt A5 kräver att tillstånd inhämtas hos Länsstyrelsen innan väsentlig förändring görs på byggnader inom reservatet. Syftet är att hänsyn ska tas till skyddsvärda, känsliga kulturmiljöer, vilket Länsstyrelsen härigenom kan påverka.

I punkt A6 förbjuds inplantering av växter och djur, med undantag för tillståndsgiven inplantering av fisk. Tillståndsgivningen som föreskriften syftar till görs enligt 2 kap. 16 § förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (1994:1716), Fiskeriverkets författningssamling FIFS 2011:13 och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling HVMFS 2011:4. Inplantering av växter och djur i reservatet kan störa den naturliga utvecklingen av de vegetationstyper och det växt- och djurliv som reservatet syftar till att bevara och främja varför tillståndsgivningen bör vara restriktiv.

Punkt A8 förbjuder fälljakt. Skälet är främst att fällorna kan upplevas som störande inslag i naturreservatet. Behovet av beståndsreglering för att gynna skogshöns som ibland framförs saknar relevans inom naturreservatet eftersom man önskar ett naturligt förhållande mellan byten-predatorer. Ändå medges jakt med slagfälla på mård eftersom detta anses vara en lokalt viktig jakt och som kan antas ha en mycket liten omfattning. Dessutom medges fällfångst av mink eftersom minken är ett främmande inslag i ekosystemet. I dagsläget är det dock sällan som mink uppträder i området.

I punkt A9 regleras korttidsjakt. Jaktutövarna inom naturreservatet ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behöver tas vad gäller bl.a. jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – d v s de ska bedriva jakt tillsammans.

Punkt A10 förbjuder högviltjakt inom ett område om 1300 ha vid Röskåsen. Skälet till detta är dels att undvika de långa transportvägar genom reservatet som uttransporten av det fällda viltet medför, dels att låta den mest avlägsna delen av reservatet utgöra en "vildmarkskärna" med minimal påverkan. Eftersom för närvarande ingen högviltjakt bedrivs i området drabbas ingen enskild jaktutövare.

Beträffande jakt som berör våtmarker är det viktigt att erinra om Förordningen (1998:944) som förbjuder användandet av blyhagel vid jakt på våtmarker, eller vid jakt över grunda delar av öppet vatten. Blyhagel kan med fördel undvikas generellt i reservatet eftersom bland andra kungsörnar riskerar att förgiftas av bly om de äter av byten som påskjutits med blyhagel.

I punkt A12 regleras terrängkörning. Terrängkörning regleras i huvudsak i terrängkörningslagen, men förtydligas i denna föreskrift. Föreskriften syftar till att minimera skador på mark och vegetation. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet "skador" inte tolkas lika strikt som "märken". Eventuella spår måste dock alltid kunna växa igen under en vegetationssäsong. Detta innebär att det är ytterst sällan som terrängkörning på barmark i våtmarksmiljöerna är möjlig. För att minimera påverkan av älgragarna bör de färdvägar som används av vissa stugägare genom dispens utnyttjas. Dessa färdvägar har ofta karaktären av enkla traktorspår, och är dragna så att våtmarker och svåra passager i möjligaste mån har undvikits. Sker älgragarna längs dessa minskar körsträckorna i opåverkad terräng. Avvägningen bedöms tillgodose jaktintresset, friluftslivets intressen och behovet av skydd för mark och vegetation.

Beträffande tidigare undantagen färd till Drevsjösättern/Tysksättern samt flera önskemål om att kunna färdas på barmark till fäbodan/fritidsstugor har Länsstyrelsen funnit att detta kräver dispens enligt terrängkörningslagstiftningen. Undantag från detta kan inte göras i reservatsbeslutet. Befintlig väg till Lekåsen är däremot av sådan standard att den inte faller under terrängkörningslagen. För att begränsa trafiken medges dock endast fastighetsägare färd på den vägen i samband med skötsel av fastighet. Vägen ska också hållas bommad.

Punkt A12 och A14 har undantag för polis, tull och räddningsverksamhet. Undantagen gäller endast vid "utryckning" och inte vid övningsverksamhet.

A13 förbjuder färd med snöskoter inom ett känsligt område vid Hammaråsen. Området berör inte befintlig led utan syftar till att hindra nöjesåkning i branterna.

I punkt B1 medges utmärkning av reservatet, uppsättande av informationstavlor och iordningsställande/underhåll av anläggningar för friluftslivet. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet.

I punkt B2 medges skötsel och restaurering av naturvärdena i reservatet. Dessa naturvärden kräver skötsel eller restaurering för att kunna bibehållas eller utvecklas, och behövs därför för att syftet med naturreservatet ska kunna uppnås.

I punkt B3 medges undersökningar för uppföljning. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

I punkt C1 förbjuds förorsakande av skada på levande och döda träd, buskar och stubbar. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får inte skadas. För att tillgodose upplevelsevärdena i området tillåts dock insamling av löst liggande mindre torra grenar och kvistar, för att möjligheten att kunna göra upp eld ska finnas även utan medtagen ved. Matsvamp och bär får givetvis plockas i reservatet.

I punkt C2 förbjuds fordonstrafik utanför vägar på barmark. Fordonstrafik utanför dessa kan utgöra en störning och medföra slitageskador. Snöskoterkörning är tillåtet. Envar får färdas inom området, men under förutsättning att de aktsamhetsregler för skoteråkning

som gäller för området beaktas. Dessa regler, som är frivilliga, har tagits fram i samverkan mellan Särna-Idre sockenförening, berörda skoterföreningar, Älvdalens kommun och Länsstyrelsen, och anslås på myndigheternas hemsidor med flera platser.

Skotertrafiken inom naturreservatet ökar i omfattning och tar sig nya former i och med teknisk utveckling. Frågan om reglering av skotertrafiken har varit föremål för en flerårig samverkansprocess, med bred lokal representation, som har utmynnat i föreliggande utformning av beslut och skötselplan. Vägledande i processen har varit att ta tillvara en stark lokal vilja att på frivillig väg ta ansvar för naturreservatets natur- och friluftslivsvärden. En lokalt baserad förvaltning och möjlighet till en adaptiv och flexibel tillämpning av skötselplanen har varit ytterligare utgångspunkter. Slutsatsen av processen är att områdets värden kan bevaras utan en reglering av skotertrafiken i föreskrifterna, vilket dock ska följas upp och fortlöpande utvärderas.

Körning med terrängskoter på snö medges således i föreskrifterna, men ska ske under beaktande av särskilda aktsamhetsregler. Ställningstagandet är resultatet av en avvägning för att finna vägar som kan tillgodose intresset av skoteråkning utan att detta sker på bekostnad av förlorade naturvärden. Detta innebär att skoteråkning sker både under ett stort personligt ansvar och under ett kollektivt ansvar som bärs av de föreningar och andra intressenter som organiserar skotertrafiken i området. En utgångspunkt har varit att den "vardagliga" skotertrafik som utövas i området med smärre inskränkningar kan ske i enlighet med terrängkörningslagen och med beaktande av aktsamhetsregler utan att syftet med reservatet motverkas. Med ett antal aktsamhetsregler för skotertrafiken förväntas det vara möjligt att på frivillig väg ta hänsyn till känsliga arter och miljöer. Dessa regler formuleras inte i detta beslut, utan anslås på länsstyrelsens hemsida och på platser i enlighet med skötselplanen. De kan därmed fortlöpande anpassas efter rådande förhållanden vad gäller snötillgång, känsliga häckningar med mera. Grundläggande för aktsamhetsreglerna ska vara att:

- inom vissa särskilt känsliga områden ska färd ske längs led,
- vissa särskilt känsliga områden ska inte beträdas med snöskoter,
- inom Ramsarområdet Storkölen ska färd efter visst datum ej ske utanför led,
- upprepad ovarsam åkning inom ett begränsat område som orsakar påtaglig störning och buller ska inte utövas inom reservatet.

Om olägenheter uppkommer som står i strid med reservatets syfte, eller som hotar vissa naturvärden och som inte kan åtgärdas inom ramen för aktsamhetsreglerna ska beslut om bindande föreskrifter enligt A och C ovan fattas. Skötselplanen anger hur tillsyn och uppföljning bör utföras för att kunna ligga till grund för en fortlöpande bedömning om ordningsföreskrifterna efterlevs.

Punkt C5 förtydligar att mark och berg inte får skadas, vilket givetvis är en grund för naturreservatets värde och attraktivitet.

I punkt C6 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som

kan inverka menligt på berörda populationer. Det är dock angeläget att undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld kan ske. Normalt bör sådana undersökningar kunna medges under förutsättning att de har ett allmänt intresse, att undersökningsmetoden inte orsakar bestående skada och att resultaten tillgängliggörs.

I punkt C7 förbjuds att utan Länsstyrelsen tillstånd bedriva större arrangemang i naturreservatet. Fler besökare i reservatet är normalt positivt. Olika organiserade arrangemang kan dock, om de bedrivs i olämplig omfattning, på olämpligt sätt, på olämplig plats eller under olämplig tid, störa andra besökare och negativt påverka naturmiljön. För att kunna inrikta den organiserade verksamheten till att vara hållbar och miljöanpassad krävs därför tillstånd av Länsstyrelsen enligt punkt C7. Länsstyrelsen kan då ställa villkor och anvisa passande plats etc. Med ”större” avses här arrangemang med fler än 100 deltagare. Mindre återkommande arrangemang är dock undantagna. Det kan gälla scoututflykter, skidturer, friluftsdagar, gökottor, skolutflykter och liknande. Observera även att mindre arrangemang som riskerar att åstadkomma markskador kan stå i strid med föreskriften C5. Vidare bör organiserade guidade turer och all kommersiell verksamhet anmälas för samråd enligt miljöbalken 12 kap 6 §.

Anmärkning rörande rättigheter

I området har sedan lång tid tillbaka tvister förekommit kring ägande- och nyttjanderättigheter. Vad gäller eventuella rättigheter till slätter eller mulbete innebär reservatsföreskrifterna inget hinder mot att sådana rättigheter utnyttjas av den som kan styrka sin rätt genom giltig handling. Eventuella åtgärder ska föregås av samråd med Länsstyrelsen.

Renskötselrätt kan hävdas i området i och med att ingen rättslig prövning har skett som visar på motsatsen.

Ärendets handläggning

Drevfjällsområdet uppmärksammades i den s.k. Ebelingska utredningen från 1964 i vilken särskilt skyddsvärda delar av Dalarnas fjällvärld avgränsades. 1965 beslöt Länsstyrelsen i Kopparbergs län att skydda landskapsbilden vid Härjehågna, Rödfjället och Drevfjället med stöd av 19 § naturvårdslagen. Domänverket beslutade 1987 att domänfondens mark i Drevfjällsområdet skulle vara fjällnära domänreservat. Länsstyrelsen beslutade 1992 att inrätta Drevfjällens naturreservat. Reservatsbeslutet överklagades varvid regeringen 1993 fastställde reservatsföreskrifterna med tillhörande skötselplan. En utökning om 520 hektar bestående av statligt ägd mark i de norra delarna av området skedde 1997. Regeringen och EU har därefter godkänt området som Natura 2000.

Under den föreliggande revideringens gång har två fastighetsägare i Gördalen ersatts för skogsbruksvärdet, varför de dispensabla undantagen för skogsbruk inom dessa fastigheter utgår. För två smärre markområden vid Järvgillermoren och Rörtjärnen har intrångsersättning utgått för att skydda den värdefulla skogen där och inkludera den i reservatet. Vid Stensjösåtern har ett markbyte skett som innebär bättre arronderingsförhållanden för

fäbodens nyttjare och att värdefull skogsmark utanför reservatet har kunnat inkluderas i reservatet.

Arbetet med att revidera skötselplanen för Drevfjällens naturreservat påbörjades hösten 2005 med ett stort antal möten där lokalbefolkningen, kommunen och olika intresseorganisationer har deltagit. Snart befanns också beslutet i sin helhet vara i behov av revidering. En remiss presenterades i januari 2010, vilken bemöttes med skarp kritik främst på grund av de föreslagna restriktionerna för snöskotertrafiken, men även för otillräcklig förankring bland orsborna. Innan remissens sluttid drog därför Länsstyrelsen tillbaka förslaget och bjöd in till "Pilotprojekt Drevfjällen" med syfte att få en dialog kring de beslut och åtgärder som rör naturreservatet. Större förståelse för varandras syn på områdets förvaltning och behov av föreskrifter var ledstjärnor. Möten både i stort, öppet forum och i arbetsgrupper som hanterade specifika ämnesområden hölls under en femårsperiod för att slutligen hösten 2015 landa i ett i stora drag gemensamt accepterat förslag till föreskrifter och riktlinjer för skötselplanen. Frågan om en "lokal förvaltning" eller "samförvaltning" har följt diskussionerna och utmynnat i den samverkansdelegation för förvaltningen av fjällreservaten som föreslås.

Förslaget till nytt beslut, skötselplan och bevarandeplan för Natura 2000 remitterades under april-maj 2016 till berörda sakägare, organisationer, myndigheter och intresserad allmänhet. Utöver direktadresserade utskick annonserades om remissen i Fjällposten. Den fanns även att ta del av på Länsstyrelsens hemsida. Vid remissen har ett flertal synpunkter inkommit. Dessa sammanfattas nedan följt av Länsstyrelsens kommentar som inleds med "–" och med beskrivning av eventuella åtgärder:

Ruth Frisell önskar sig ett positivt samarbete kring uppmärkning av tre stigar i området runt Brunnsättern och pekar på det kulturella värdet av dessa stigar.

– Den nya skötselplanen öppnar för sådana åtgärder, i mån av medel.

Uno Magnusson beklagar den korta remisstiden, och avser komma tillbaka till Länsstyrelsen med ett antal frågeställningar kring markägförhållandena, kring den lokala förvaltningen, kring hävdberoende slätter- och betesmarker samt kring återställande av Fjölbusjön. Han anser vidare att beslutet kräver en djupare genomgång.

Tom Bennet tycker att det nya förslaget är bra, men önskar att den nya skötselplanen inte ska vara en hämsko för att befintlig bebyggelse sköts ordentligt. Han pekar på att vissa leder är dåligt underhållna.

– Det är Länsstyrelsens förhoppning att det nya beslutet inte ska vara till hinder för normal skötsel och underhåll av befintlig bebyggelse samt att tillgängliga medel ska medge en nöjaktig skötsel av områdets leder.

Hans Jensen har svarat att inga synpunkter finns på förslaget.

Roger Germundsson påtalar förhållandet att man i det äldre reservatsbeslutet tillåts färdas med traktor till Drevsjösättern, ett undantag som inte finns i det nya beslutet. Han önskar tillstånd att få färdas ett antal gånger per år för underhåll av fastigheterna.

– Skälet till det nya ställningstagandet är att terrängkörningslagen är tydlig i detta avseende, och att dispens från denna lag krävs för färd längs det aktuella traktorspåret. Reservatsbeslutet kan inte upphäva terrängkörningslagens bestämmelser, men en

mening har införts i beslutet som säger att föreskrifterna inte ska utgöra hinder i det fall dispens från terrängkörningslagen medges. Färd enligt det uttalade önskemålet utgör normalt fullgott skäl för dispens. Länsstyrelsen beklagar det tidigare undantaget som sakande lagstöd.

Nils, Ella och Fredrik Furtenbach samt *Hammaråsens jaktlag* anser att förslaget är bra avvägt. Man välkomnar att området med skoterförbud vid Hammaråsen inrättas, men noterar ett behov av harmonisering av skrivningarna om åtgärder för kungsörn under skötselområde 8, speciella artförekomster och föreskriften A13. En felaktighet i det område som markerats vid Hammaråsen på bilaga 3j påtalas.

– Länsstyrelsen förtydligar skrivningen under kungsörn. Sker en förändring av gränsen för fastigheten Storbo 53:1 genom lantmäteriförrättning, ska undantaget från föreskrift A2 gälla hela fastighetens omfattning.

Evert Hermansson anser att det aktuella förslaget inte är färdigbehandlat och att avgörande frågor är oklara och otillräckligt bearbetade och ej förankrade. Han anser att i bevarandedeplanen för Natura 2000 så beaktas inte tillräckligt områdets kulturhistoria och traditionella markanvändning. Hermansson är vidare kritisk till hur den föreslagna "Älvdalsdelegationen" har arbetats fram och till dess funktion. Tre förslag framförs: "Det ska tas fram klara fakta om hur en "Älvdalsdelegation ska fungera, det ska särskilt beskrivas relationerna i beslutsgruppen mellan länsstyrelsen, kommunen och lokalbefolkningen i Särna - Idre, samt att en vägledande medlems- och folkomröstning ska genomföras innan beslut tas i detta ärende.

– Länsstyrelsen anser att beslut och skötselplan väl tillgodoser önskemålet om beskrivning av, och hänsyn till, områdets påverkan av äldre markutnyttjande. Inga hinder finns mot återupptagen betes- eller slåtterhävd, men endast inom påtagligt hävdberoende Natura 2000-habitat har skötselplanen kunnat prioritera hävd, vilket förstås beror på de stora kostnader och praktiska svårigheter som finns förknippat med sådana skötselåtgärder. Äldre kulturpåverkan på övriga miljöer i området ligger långt tillbaka i tiden och dess effekter har i hög grad klingat av. Likväl finns ett påtagligt "biologiskt kulturarv" som är viktigt att förvalta när möjlighet ges. Huvudinriktningen med reservatsskyddet är dock att bevara naturtyperna i "väsentligen orört och ostört tillstånd".

Vad gäller "Älvdalsdelegationen" har den tillkommit som ett led i att öka den lokala insynen i naturvårdsarbetet inom hela Älvdalens kommun, och som ett forum där olika intressen får möjlighet att påverka hur detta arbete utförs. Älvdalens kommun står som den demokratisk utsedda garanten för att den lokala representationen i delegationen blir väl tillgodosedd. Delegationen är under uppbyggnad och dess mandat och bemanning är under beredning.

Naturskyddsföreningen i Dalarna ser gärna att naturvårdsbränningar prioriteras högre och att snöskoteråkningen bör begränsas av hänsyn till störningskänsliga arter och till icke motorburet friluftsliv. Turism i området bör ske utan motorfordon. Bestämmelser rörande kommersiell turism bör göras tydligare. Jakt bör endast få bedrivas undantagsvis i reservatet och absolut inte på de stora rovdjuren, på skogshöns och änder. Föreningen önskar slutligen möjlighet att få insyn i och delta i förvaltningen.

– Naturvårdsbränningar har föreslagits i de mest brandpåverkade delarna av reservatet, men uppföljning kan komma att påvisa behov av ytterligare skötsel genom brand. Praktiska skäl och höga kostnader är starkt begränsande för bränningsskötselns omfattning.

Snöskoteråkning i området är mycket uppskattat och även av kommersiellt intresse för bygden. Av detta skäl föreslås skoteråkningen endast begränsas genom frivilliga hänsynstaganden. Om uppföljning ger vid handen att hänsynstagandet inte sker nöjaktigt, eller att störning eller andra skador påvisas, kan trafiken komma att begränsas. Påverkan av buller i vildmarksmiljön kan upplevas som störande, men mer omfattande trafik förekommer endast under en starkt begränsad tidsperiod under vårvintern.

Jakten i reservatet är endast begränsad inom ett område vid Härjehåga där högviltjakt inte tillåts. Reservatets storlek och dess syfte skulle kunna motivera ytterligare inskränkning i jakten, exempelvis av rovdjur eller av skogsfågel, vilket också har diskuterats inom dialogen. Jakten anses dock vara av så stort värde för lokalbefolkningen att en inskränkning måste vara mycket starkt motiverad av naturvårdsskäl. Så starka skäl har i dagsläget inte bedömts finnas.

Ideell naturvård kommer att erbjudas plats i "Älvdalsdelegationen".

Dalarnas Ornitologiska Förening noterar att andra attsatsen under rubriken "Syftet ska nås genom", som lyder "störning av skyddsvärd fauna undviks" kan uppfattas som en mildring av Artskyddsförordningens innebörd och att av denna anledning ytterligare skoterförbudsområden bör inrättas.

Föreningen påtalar vikten av fisktomma mindre sjöar för bland andra smalnäbbad simsnäppa och alfågel.

DOF anser att det ska tydliggöras i beslutet vilka befogenheter den Delegation som föreslås ska ha. Föreningen föreslår vidare föreskrifter som ska omfatta terrängcykling, snowkite, guldvaskning och drönare.

Föreningen anser att jakt på björn, varg, järv eller lo utöver skyddsjakt inte ska tillåtas med hänsyn till att området tillsammans med Fulufjället skulle kunna utgöra en fristad för dessa djur med tydlig vildmarkskaraktär där dessutom konflikt med renskötsel inte föreligger, något som skulle höja områdets internationella status. Vidare anser man att jakt med blyhagel inte ska vara tillåtet med tanke på risken för förgiftning av kungsörn. Man är tveksam till hönsfågeljakten och föreslår länsstyrelsen att göra en ny prövning med större vikt på bevarandeintresset. Man önskar en bättre uppföljning, förbud mot toppjakt under vintermånaderna, begränsning av ripjakten och förbud mot övrig fågeljakt och pekar på områdets status som Natura 2000 och Ramsarområde.

DOF vänder sig mot konstruktionen av aktsamhetsreglerna samt avslutar med några påpekanden kring detaljer i skötselplanen.

– Länsstyrelsen menar att "Störning av skyddsvärd fauna" kan undvikas på flera plan och inte bara genom att undvika den direkta störning som Artskyddsförordningen avser. Planering av anläggningar och åtgärder, information och inte minst aktsamhetsreglerna kan på ett förebyggande sätt positivt motverka störning och gynnsamt tillvarata känsligare delområden i reservatet utan att förordnandeområden krävs. På så sätt kan den för lokalbefolkningen så viktiga skoteråkningen fortgå – under beaktande av det ansvar som färd inom reservatet innebär. Ett levande informationsflöde som snabbt

påtar att hänsyn krävs till ett område där exempelvis känsliga häckningar har etablerats, är förutsättningen för systemets funktion och trovärdighet.

Länsstyrelsen instämmer helt i betydelsen av fisktomma sjöar och för in text om detta under relevanta punkter i beslutet. Dock görs inte den önskade förändringen att tillstånd inte får ges i fisktomma sjöar. Detta med hänvisning till att fisktomheten kan ha orsakats temporärt av tidigare försurande nedfall.

Beträffande Delegationen påpekar Länsstyrelsen att de uppgifter och bemyndiganden som denna kommer att omfattas av beslutas i särskild ordning. Samverkansorganet kommer att hantera naturvårdsfrågor generellt inom Älvdalens kommun och inte bara inom Drevfjällen specifikt. Länsstyrelsen har övervägt reglering av de föreslagna aktiviteterna, men finner för närvarande inte att behov föreligger för att uppnå syftet med naturreservatet.

Länsstyrelsens ställningstagande i jaktfrågan beskrivs under Naturskyddsföreningen i Dalarna ovan. Så länge uppföljning inte visar att bestånden av hönsfågel varaktigt minskar finner Länsstyrelsen inte att jaktrestriktioner krävs. Jakten på fågel är av måttlig eller ringa omfattning, men högt värderad av dess utövare. Länsstyrelsen anser att den uppföljning som sker och som beskrivs under avsnittet "Miljöövervakning" i skötselplanen är tämligen omfattande. Beträffande blyhagel är sådan redan idag förbjuden att använda vid jakt inom våtmarksområden, alltså bland annat inom Ramsarområdet.

Vad gäller aktsamhetsreglerna för snöskoterkörning, se nedan under Naturvårdsverket. Detaljerna i skötselplanen har åtgärdats.

Drevsjösätterns jaktklubb önskar ett förtydligande av skrivningen under punkt A12 rörande möjligheten att medföra motorfordon för transport av fäلت vilt redan i samband med att man tar sig till jaktmarken.

– För sådan färd krävs dispens från terrängkörningsförrordningen, en dispens som med tanke på de stora avstånden sannolikt medges. Reservatsföreskrifterna utgör inget hinder, varför samma förhållande gäller såväl inom som utanför reservatet.

Särna-Idre Fiskevårdsområdesförening skriver i sitt yttrande att friluftslivets (fiskets) och forskningens intressen nedprioriteras i syftesbeskrivningen. Föreningen önskar ett förtydligande av vad som avses med "skadligt överutnyttjande" i hotbildsanalysen under skötselplanens skötselområde 3: sjöar och vattendrag.

Föreningen befarar att refererade skrivningar kan bli godtyckliga och omotiverad grund för avslag av tillståndsansökningar och att de bevarandeintressen som redovisas inte motiverar ett så väl tilltaget utrymme för inskränkningar.

Föreningen anser vidare att eventuella nyttjanderätter bör utredas ytterligare för att eventuellt ytterligare berörda ska kunna ta del av ärendet. Rättigheter kring det bysamfällda fisket anses inte på ett tillfredsställande sätt utrett. Föreningen begär en fullständig utredning av dessa förhållanden innan beslut fattas, alternativt beslutet skjuts upp minst ett och ett halvt år för föreningen att utreda frågan.

Slutligen befarar föreningen att dess verksamhet inom reservatet kommer att försvåras på ett allvarligt sätt och önskar instruktioner om överklagande och rimlig tid för detta.

– Syftet med naturreservatet formulerades i det ursprungliga beslutet från 1992 och lägger tonvikten vid områdets mycket höga naturvärden som sålunda blir det prioriterade bevarandevärdet. Friluftsliv och forskning är ytterligare delar i syftet, men får utövas i den mån de inte påverkar naturvärdet negativt. Detta är det nationellt gängse betraktelsesättet för naturreservat av denna karaktär.

Vad som skulle kunna vara ”skadligt överutnyttjande” är givetvis en bedömning med subjektiva inslag som måste göras av erfarna betraktare. Exempel på sådant överutnyttjande kan vara kraftiga trampsador som orsakar erosion eller vegetationsskador, skador av lokalt omfattande båthantering vid stränder, eller liknande.

Länsstyrelsen vill framhålla att fisket i såväl beslut som skötselplan betraktas som en mycket viktig del i det friluftsliv som utövas inom reservatet. Även de fiskbiologiska värdena beskrivs som höga. Inskränkningar ska givetvis vara mycket väl motiverade och underbyggda. Fisket regleras inte i föreskrifterna, ej heller utplantering av fisk. För utplantering gäller dock särskild lagstiftning. Skötselplanen innehåller vissa påtalanden av vikten av att bevara fisktomma sjöar samt förhållandet att vissa sjöar är starkt påverkade. Detta är kunskap som bör ligga till grund för en samlad bedömning vid prövning av tillståndsärenden. Risken för godtycklighet bedömer Länsstyrelsen som ringa.

Länsstyrelsen anser att den utredning av fiskerättigheter som Lantmäteriet har utfört, och som bland annat finns redovisad i skötselplanens bilaga E, rimligen uppfyller de krav som kan ställas på rättssäker hantering av sakägarfrågan, i synnerhet som reservatsbeslutet inte innebär några inskränkningar i eventuella rättigheter till fiske. Vad gäller överklagande översänds blankett med instruktioner till alla med besvärsmätt tillsammans med beslutet. Tiden för överklagande är i lag reglerad till tre veckor.

Dalälvens vattenregleringsföretag påpekar att den utrivningsprocess som pågår kring Holmsjödammen strider mot vissa föreskrifter i beslutet i och med att det krävs maskiner på plats som ska göra grävningar mm.

– I och med att utrivningen ingår som en åtgärd i skötselplanen kan den utföras utan hinder av föreskrifterna.

Ellevio AB önskar en kompletterande bilaga som tydligare utvisar var kraftledningen går genom reservatet. Man önskar även ett förtydligande av vad som avses med ”normalt underhåll” samt besked om det är möjligt att gräva ned ledningen som jordkabel längs landsvägen.

– Länsstyrelsen har kompletterat beslutet med bilaga 9 som tydligare visar var ledningen går och hur vissa begrepp kring ledningsgatan definieras. Under föreskrift A4 har ett undantag för nedgrävning av markkabel längs landsvägen lagts till och under förtydliganden till samma föreskrift har ett stycke som klargör hur Länsstyrelsen ser på ”normalt underhåll” infogats.

Havs- och Vattenmyndigheten tillstyrker förslaget.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) pekar på områdets intressanta geologi och ser goda möjligheter att denna kan bidra till bevarandemålet för friluftslivet inom skötselområde 9. Man önskar undantag från föreskriften C4 för att kunna utföra geologiska

undersökningar och på så sätt förbättra kunskapsunderlaget för området. SGU pekar även på ett modernare kartunderlag som bör nyttjas samt önskar slutligen att begreppet dödismorän ersätts med den mer neutrala benämningen moränbacklandskap.

– Länsstyrelsen för in de påpekanden som SGU framför samt kompletterar med ett undantag från föreskriften C4 för vetenskapliga undersökningar. En ny geologisk karta har hämtats från myndighetens ”kartgenerator”.

Naturvårdsverket (NV) är kritisk till delar av föreliggande förslag till beslut och avstyrker detta i nuvarande lydelse. Man anser att förslaget inte säkerställer syfte, internationella åtaganden och berörda miljökvalitetsmål i tillräcklig omfattning och menar att synnerliga skäl för att upphäva nuvarande beslut inte föreligger. I syftesformuleringen ska framgå att beslutet bidrar till uppfyllandet av art- och habitatdirektivet samt Ramsarkonventionen. Kulturgynnade värden ska inte utgöra skäl för beslutet. Fri utveckling bör läggas till hur syftet ska uppnås.

NV anser att det inte finns synnerliga skäl för att upphäva det gällande beslutet då man bedömer att det nya beslutet riskerar att försvaga skyddet i vissa delar och skapa en oklarhet kring skälen för det befintliga områdesskyddet, samt att vissa föreskrifter inte uppfyller kraven på tydlighet.

Beträffande förvaltningen anser NV att det ska förtydligas att det är Länsstyrelsen som är förvaltare och att förvaltningen inte enbart är avgränsad till de delar som rör naturvårdens ansvarsområde. Samverkansdelegationen välkomnas, men bör definieras tydligare.

Vidare anses att enligt förslaget ska syftet nås genom ett antal listade åtgärder och föreskrifter, men dessa saknas i beslutet eller är vagt formulerade. De frivilliga reglerna för skotertrafiken välkomnas, men bör inte ingå i föreskrifterna. Reglerna bör kompletteras med en zonering för skotertrafiken och ytterligare förbudszoner övervägas exempelvis genom avlysning av Ramsarområdet från visst datum för att minska risken för körskador. Även ytterligare förbudszoner bör övervägas för att tillvarata områdets vildmarkskvaliteter och upplevelsevärden.

Beträffande jakt anser NV att art- och fågeldirektivet samt habitatdirektivet stipulerar att vissa skyddsåtgärder för områdets fauna bör övervägas. Exempelvis kunde förbudszoner för skogshönsjakt vara aktuellt. NV konstaterar att det inte är klarlagt att uttaget av jaktbar fågelfauna är långsiktigt hållbar och anser att övervakning och tillsyn av jakt behöver förbättras.

NV bedömer vidare att undantaget från föreskriften A4 att ersätta förfallen eller försvunnen byggnad behöver konsekvensutredas före beslut. Beträffande föreskriften A6 som tillåter tillståndsgiven inplantering av fisk bör övervägas ytterligare. Viss utsättning av fisk kan utgöra ett stort hot mot organismer som är beroende av frånvaro av fisk. NV anser att ett antal fisktomma sjöar bör pekas ut och fredas mot inplantering genom reglering i föreskrifterna. Föreskriften C2 bör inte innefatta hänvisning till Aktsamhetsreglerna eftersom dessa är frivilliga.

Slutligen föreslås att en karta över Ramsarområdet bör infogas i skötselplanen och att vissa justeringar i texten till Ramsarområdet förs in.

– Länsstyrelsen har utfört följande ändringar med anledning av NV:s synpunkter:

- Under avsnittet ”Syftet uppnås genom” har fri utveckling lagts till som ett förtydligande av den punkt som påtalar undantag från skogsbruk och exploatering.
- I syftesformuleringen har lagts till att beslutet bidrar till uppfyllandet av art- och habitatdirektivet samt Ramsarkonventionen.
- Begreppet ”kulturgynnade” har ersatts med ”hävdgynnade”.
- Naturahabitaten ”Fuktängar med blåttåtel och starr” samt Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ” hade angivits i beslutsförslaget. Detta baserade sig på äldre karteringsunderlag, i de senaste har dessa habitat konstaterats ej förekomma i området. Målarealer på habitatnivå har införts i skötselplanen som komplement till de sammanslagna arealer som ursprungligen redovisades.
- Hänvisningen till Aktsamhetsreglerna under föreskrift C2 är borttagen och ligger istället som ett förtydligande av föreskriften under ”Motiv och förtydliganden”.
- En karta över Ramsarområdet har lagts till och föreslagna textändringar rörande Ramsarområdet har förts in.

– Övriga synpunkter från NV har inte föranlett förändringar i beslutet, men kommenteras nedan:

- Länsstyrelsen har bedrivit arbetet med föreliggande revidering utifrån de principer som bland annat uttrycks i Regeringens proposition 2008/09: 214 ”Hållbart skydd av naturområden” beträffande lokal delaktighet. Vidare har en utgångspunkt varit att föreskrifterna ska vara väl anpassade till de lokala förhållandena och att inskränkningar i nyttjandet av området endast ska göras om det är väl motiverat utifrån konkret påvisbara skäl. Uppföljning och tillsyn ska ligga till grund för att tillförsäkra att pågående aktiviteter inte är till men för naturvärdena eller strider mot de internationella åtaganden som omfattar reservatet. Detta arbetssätt ligger väl i linje med de principer som fastslås i ekosystemansatsen inom Konventionen om biologisk mångfald (Riokonventionen). Ställningstagande vad gäller jakt, fiske och skoteråkning har sin grund i ovanstående samt i de samtal som har förts under en längre tid inom det dialogprojekt som har bedrivits i samverkan mellan Länsstyrelsen, Älvdalens kommun och Särna-Idre sockenförening.
- Beträffande den samverkansdelegation som föreslås kommer den att hantera frågor kring naturskydd och förvaltning inom kommunen generellt. Diskussioner pågår om dess exakta utformning, vilken ännu inte är fastställd.
- Den konsekvensutredning som NV föreslår för att bedöma omfattningen av det undantag som gäller för återuppförande av förfallen eller försvun-

nen byggnad anser Länsstyrelsen vara obehövlig. Förekomsten av sådana byggnader eller grunder är ringa och incitamenten för att privatpersoner skulle vilja återuppförande dem små. Likväl kan äldre flottningskojor, hölador mm tillföra reservatet stora upplevelsevärden.

- Länsstyrelsen har utfört diverse förtydliganden och kompletteringar med anledning av NV:s kritik av förslaget beträffande bland annat säkerställande av syftet och hänsyn till internationella åtaganden. I och med dessa åtgärder är det Länsstyrelsens mening att beslutet har förbättrats i väsentliga delar och väl uppfyller de krav som ställs på tydlighet och att synnerliga skäl föreligger för att ersätta det gamla beslutet

Idre Nya Sameby anser att området ingår i samebyns betesområde, vilket inte var känt av Länsstyrelsen och ej heller uttrycks i SOU 2006:14 "Samernas sedvanemarker". I samband med "Idredeklarationen" medgav samebyn att Drevfjällens naturreservat kunde inrättas med förbud mot renbete, vilket också skedde. Samebyn menar dock att den utvidgning om 520 hektar som genomfördes 1997 och de smärre utvidgningar som har tillkommit vid Rörtjärn och Järvgillermoren inte omfattas av Idredeklarationen och därför inte får omfattas av renbetesförbud. Samebyn har vidare, som följd av ovanstående, synpunkter på hur Drevfjällets funktion som reservbete har formulerats.

– Länsstyrelsen önskar inte i samband med detta beslut föra i tvistemål om huruvida renbetesrätt föreligger eller ej och medger därför att bete kan ske i de delar som har tillkommit efter Idredeklarationen. Länsstyrelsen anser även att synnerliga skäl föreligger för att göra denna förändring i föreskriften i och med att den infördes utan att samebyn hördes och utan stöd i Idredeklarationen.

Skogsstyrelsen anser att småviltjakt inte är förenligt med att ha livskraftiga rovdjurspopulationer och pekar på att området tillsammans med Fulufjället har karaktär av det mest orörda vildmarksområdet i Dalarna. Avsaknaden av ren som föda gör småviltet än viktigare som föda i området. Reproducerande rovdjursstammar förhöjer områdets värde avsevärt. Vidare påpekas att möjligheten att elda smågrenar kan vara negativt för vissa arter, exempelvis den rödlistade svampen vitplätt. Man önskar även påtala att naturvårdsbränning bör prioriteras högt.

– Länsstyrelsen har gjort bedömningen att småviltjakten är möjlig att förena med livskraftiga rovdjursstammar. Uppföljning får visa om detta är rätt eller fel och eventuellt vidta åtgärder. Vad gäller svamp på torrgrenar utgår Länsstyrelsen från att omfattningen av eldning är så ringa att påverkan på utbudet av sådan ved är försumbar. Naturvårdsbränning prioriteras, men i den omfattning som i dagsläget innebär en rimlig ekonomisk och arbetsmässig börda.

Älvdalens kommun och *Särna-Idre sockenförening* anser att den dialog som har förts under en längre tid och vid ett flertal möten har lett fram till nöjaktiga textbeskrivningar, föreskrifter och skötsel förslag. Kommunen och föreningen har därför avstått från att lämna ytterligare synpunkter.

Beslut om det reviderade beslutet och skötselplanen fattades 2016-06-28. Beslutet överklagades av *Idre Nya Sameby* som hävdade betesrätt i området och begärde att

föreskriften A 11 som förbjuder renbete utan Länsstyrelsens tillstånd ska tas bort. Samebyn menade att rådande renbetesförbud har fattats på felaktiga grunder och att den så kallade Idredeklarationen inte ger stöd för ett sådant förbud.

Regeringen behandlade överklagandet i beslut 2018-02-01, varvid ärendet återförvisades till Länsstyrelsen för fortsatt handläggning. Som skäl anges främst att "Länsstyrelsens beslut om förbud mot renskötsel utan tillstånd anses ha fattats på ett otillräckligt underlag".

Länsstyrelsen förde därefter upp frågan om fortsatt hantering av ärendet vid Älvdals-delegationens möte 2018-03-20. Delegationens enhälliga mening var att renbetesförbudet inte var av sådan vikt för reservatets natur- och friluftslivsvärden att en utredning av de rättsliga förhållandena och en eventuell skadeståndsprövning var motiverad. Detta är även Länsstyrelsens mening, varför föreliggande beslut är fattat med denna utgångspunkt.

Föreskrifterna innebär en viss försvagning av skyddet för naturreservatet. Länsstyrelsen bedömer dock att det förhållande som regeringen påtalar, nämligen att föreskriften om förbud mot renskötsel utan tillstånd har fattats på ett otillräckligt underlag, gör att det krav som ställs i miljöbalkens 7 kap. 7 § på synnerliga skäl för en sådan förändring, är uppfyllt.

Det renbete som kan bli aktuellt är begränsat till vinterbete under perioden 1 oktober – 30 april.

Föreliggande beslut remitterades under sommaren 2018 (2018-07-03 – 2018-08-20) med kungörelsedelgivning i ortstidningarna. Synpunkter på förslaget inkom från Idre Nya Sameby och från Naturvårdsverket.

Idre Nya Sameby påpekar att vissa föreskrifter saknar undantag för samernas rättigheter som är en följd av renbetesrätten. – Dessa påpekanden har åtgärdats.

Vidare påtalas flera formuleringar i skötselplanen som samebyn anser är felaktiga, bland annat beträffande den sentida förekomsten av renbete i området samt renbetets eventuella framtida effekter. – Sådana skrivningar har antingen omformulerats i huvudsak i enlighet med Samebyns förslag eller helt strukits.

Naturvårdsverket har följande synpunkter:

- Otydlighet råder i vissa skrivningar beträffande försvagning av skyddet och krav på synnerliga skäl för detta – Detta har förtydligats.
- NV menar att det finns inkonsekvens i föreskrift A 12 gällande körning på barmark. Om vägen mellan Drevdagen-Lekåsen har sådan karaktär att terrängkörningslagen inte är applicerbar, då behöver det inte finnas som ett undantag till föreskriften A12 – Länsstyrelsen menar att det är just för att terrängkörningslagen inte är applicerbar som undantaget behövs. Om inte skulle föreskriften förbjuda färd på denna vägsträcka.
- Föreskriften mot markägaren är starkare än den gällande C2 som i praktiken tillåter sådan körning då det bara finns uppmaning att följa frivilliga aktsamhetsregler – Detta är ett förbiseende från Länsstyrelsens

sida som har åtgärdats genom att förbud mot skoteråkning för allmänheten införs som föreskrift C3. Givetvis ska förbudet gälla alla eftersom all skotertrafik i området ska undvikas.

- NV anser att det är svårt att ta ställning till regler kring snöskoterkörning eftersom aktsamhetsreglernas innehåll inte finns på Länsstyrelsens hemsida eller på annan webbsida trots att reglerna funnits en längre tid. Det är viktigt med uppföljning av de frivilliga skoterreglerna så att de verkligen efterlevs. Det är inte tydligt hur en uppföljning ska genomföras. Om reglerna inte fungerar/det blir problem på något sätt finns möjlighet för Länsstyrelsen att skärpa dessa vid ett senare tillfälle – Detta är viktiga påpekanden som Länsstyrelsen har att beakta i sin information på hemsidan samt i tillsyn, uppföljning och förvaltning av området. Påpekandet föranleder ingen förändring i text.
- Föreskrift C7: Länsstyrelsen bör tydligare definiera vad som avses med återkommande organiserade arrangemang som inte ska vara tillåtna. Vad gäller till exempel för läraren, idrotts- eller scoutledaren som varje år tar med en grupp på tältning, skidåkning, gökotta, friluftsdag eller en organisatör som tar med flera grupper under ett år? – Föreskriften har som ett viktigt syfte att ge underlag för förvaltningen av området, exempelvis för att bedöma vedåtgång. Naturligtvis behövs inte tillstånd för mindre utflykter även om de kan vara mer eller mindre återkommande. Ett undantag för detta har tillfogats föreskriften.

Konsekvenser av renbete i Drevfjällens naturreservat

Frågan om vilka konsekvenser renbete inom Drevfjällens naturreservat kan tänkas få behandlades vid ett öppet, välbesökt möte på Drevdagens dansbana den 24 maj 2018. Mötesdeltagarna framförde då som särskilt viktigt frågan om ortens näringsidkare skulle kunna lida skada genom att området görs svårtillgängligare för skoterturism. Vidare framfördes oro från en slädhundsföretagare som ser liknande risk för sin verksamhet med renar i området. Farhågan att områdets rovdjur kan bli utsatta för skydds jakt för att värna renarna framfördes även. Däremot var oron för renarnas påverkan på områdets naturvärden ringa.

I den positiva vågskålen kan läggas att renarna kan utgöra ett intressant inslag för besökare, att de i viss mån kan bidra till ökad diversitet genom sitt bete. För samebyn innebär utökade betesmarker en större flexibilitet och minskad sårbarhet vid otjänliga snöförhållanden.

Länsstyrelsens bedömning av dessa frågor är att

- Störningar kan bli följden för skoterburna besökare och näringsidkare i området. Omfattningen av dessa störningar är svår att bedöma i förväg. Länsstyrelsens mening är att den fria skoteråkningen i Drevfjällen vilar på ett stort mått av frivilligt hänsynstagande. Problem med betande ren bör kunna hanteras inom en aktiv förvaltning med information om alternativa färdvägar på lämpliga webbplatser i kombination med skyltning vid områdets entréer.

- Miljöbalken medger endast eventuell reglering av renbete om detta krävs för uppfyllandet av reservatets syfte, dvs för Drevfjällen för bevarande av natur- eller friluftslivsvärden. Således kan inte föreskrifter införas endast för att gynna verksamheter inom exempelvis turism. I och med att Länsstyrelsen gör bedömningen att natur- och friluftslivsvärden inte påverkas nämnvärt av renars närvaro vintertid får förbud heller inte införas.
- De stora rovdjuren är fredade genom jaktvårdslagstiftningen och beslut om jakt ska även värdera andra lösningar än jakt, områdets bevarandestatus mm. Vid tillståndsgivning bör Drevfjällens värde som större ostört vildmarksområde med förutsättningar för en förhållandevis naturligt sammansatt rovdjursstam beaktas, förhållanden som sedan har att prövas mot den acceptansnivå som råder när det gäller skador av rovdjur inom rennäring.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. I och med områdets status som Natura 2000 gäller dock särskilda bestämmelser för tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken. Tillstånd krävs för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. I områden som innehåller prioriterade arter eller prioriterade livsmiljöer får tillstånd bara ges av vissa speciellt preciserade skäl och efter regeringens tillåtelse.

Kungörelse

Beslutet kungörs på det sätt som gäller för författningar i allmänhet. Kungörelse om beslutet ska införas i ortstidning. Beslutet meddelas även sakägarna per post enligt sändlista.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 11 (formulär 8).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Ylva Thörn. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, enhetschef Fredrik Sandberg, enhetschef Ann-Louise Haglund, avdelningschef Björn Forsberg och naturskyddshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Ylva Thörn

Lennart Bratt

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För information om hur Länsstyrelsen i Dalarnas län behandlar personuppgifter, se www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

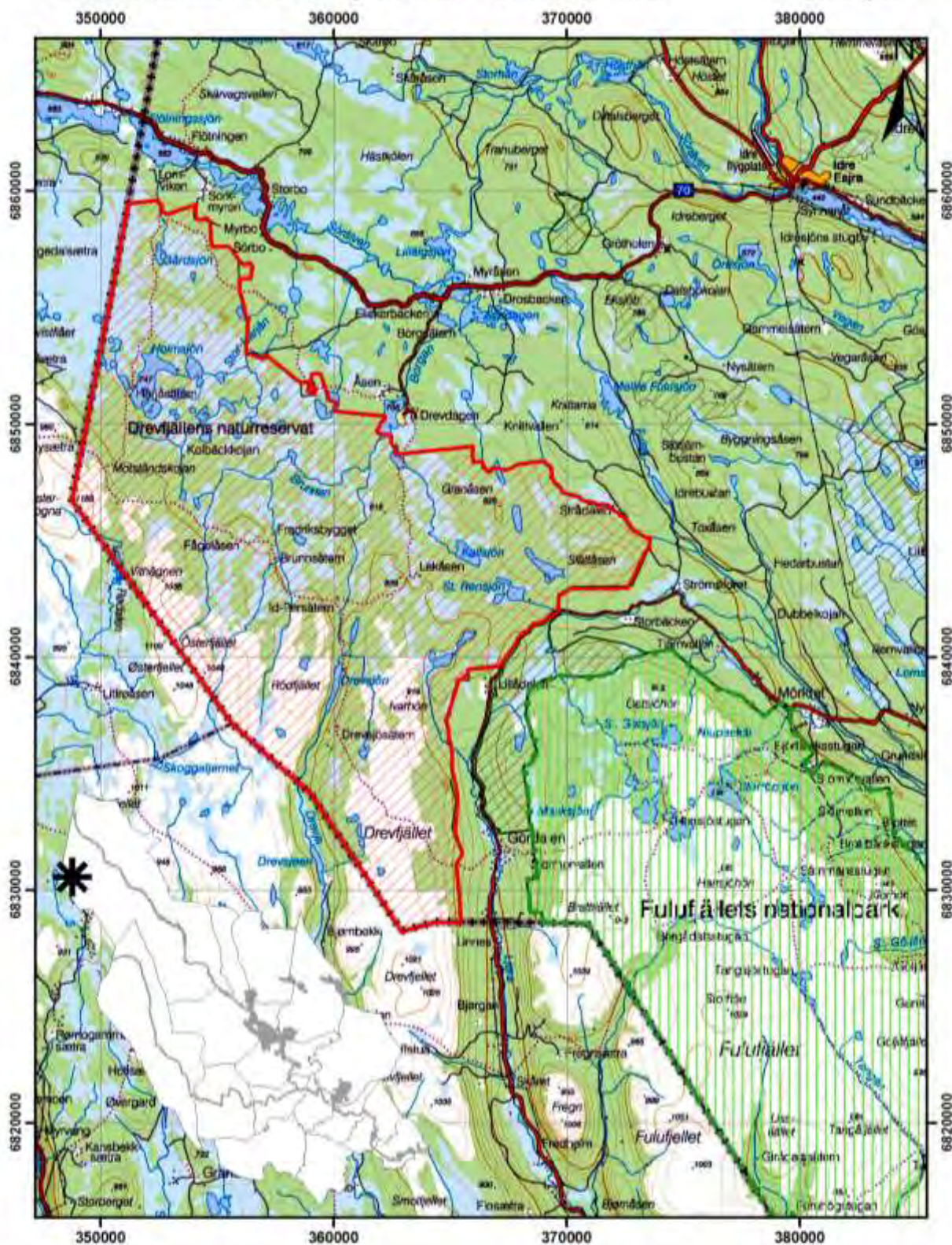
Bilagor:

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3 a-l	Detaljkartor. Områden med dispensabel föreskrift A2.
Bilaga 4	Område med förbud mot snöskoteråkning
Bilaga 5	"Vildmarkskärna" utan högviltsjakt
Bilaga 6	Anläggningar
Bilaga 7	Skötselområden
Bilaga 8a-b	Områden som är undantagna från förbud mot renbete enligt A11.
Bilaga 9	Kraftledning
Bilaga 10	Skötselplan
Bilaga 11	Överklagningsformulär (markägare och sakägare)

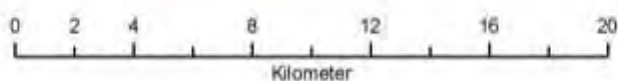
Sändlista: (sändlistan är borttagen i webbversionen)

Översiktskarta Drevfjällens naturreservat

Bilaga 1

Skala 1:225 000

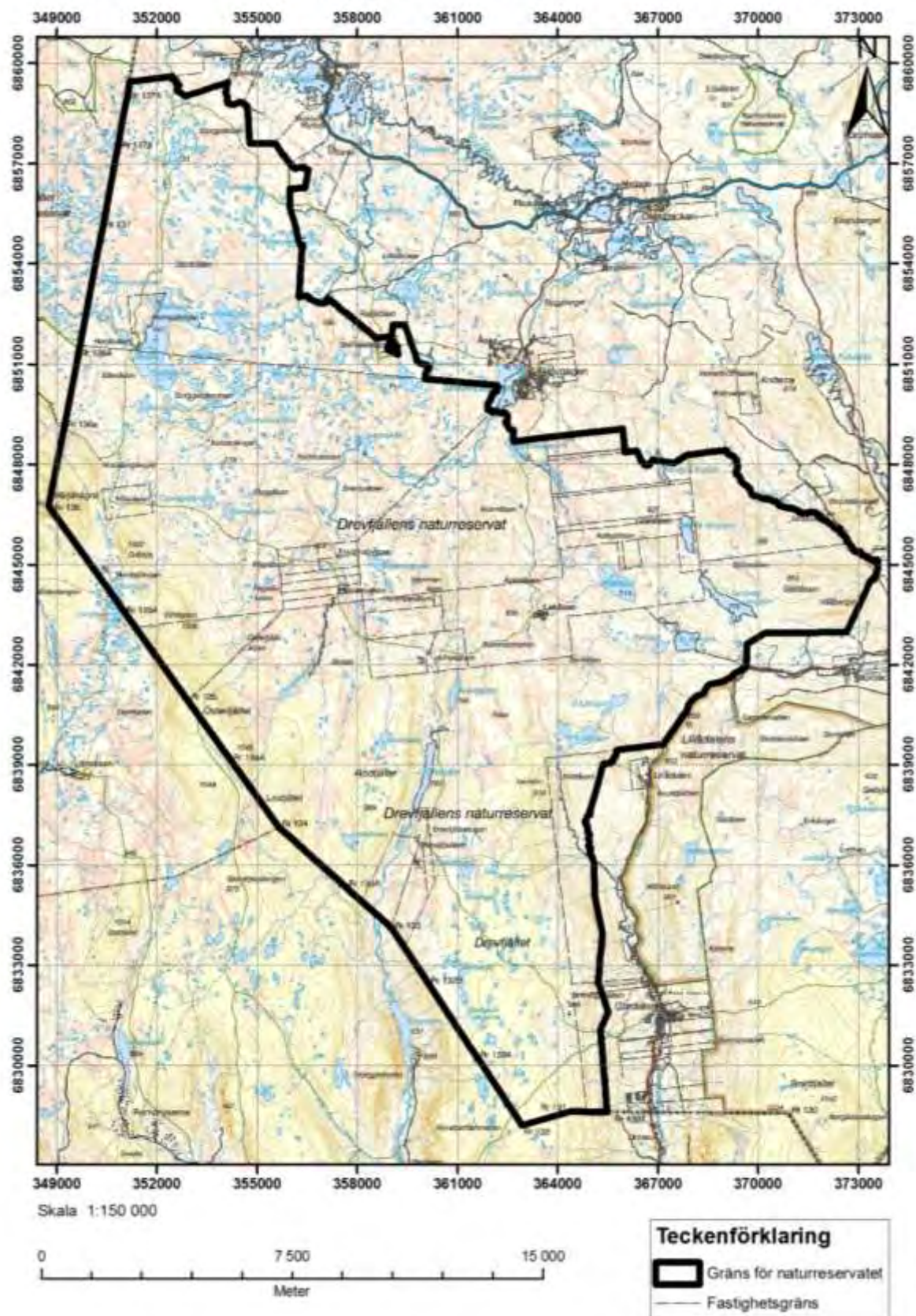

Teckenförklaring

- Drevfjällens naturreservat
- Fulufjällets nationalpark
- Närliggande naturreservat

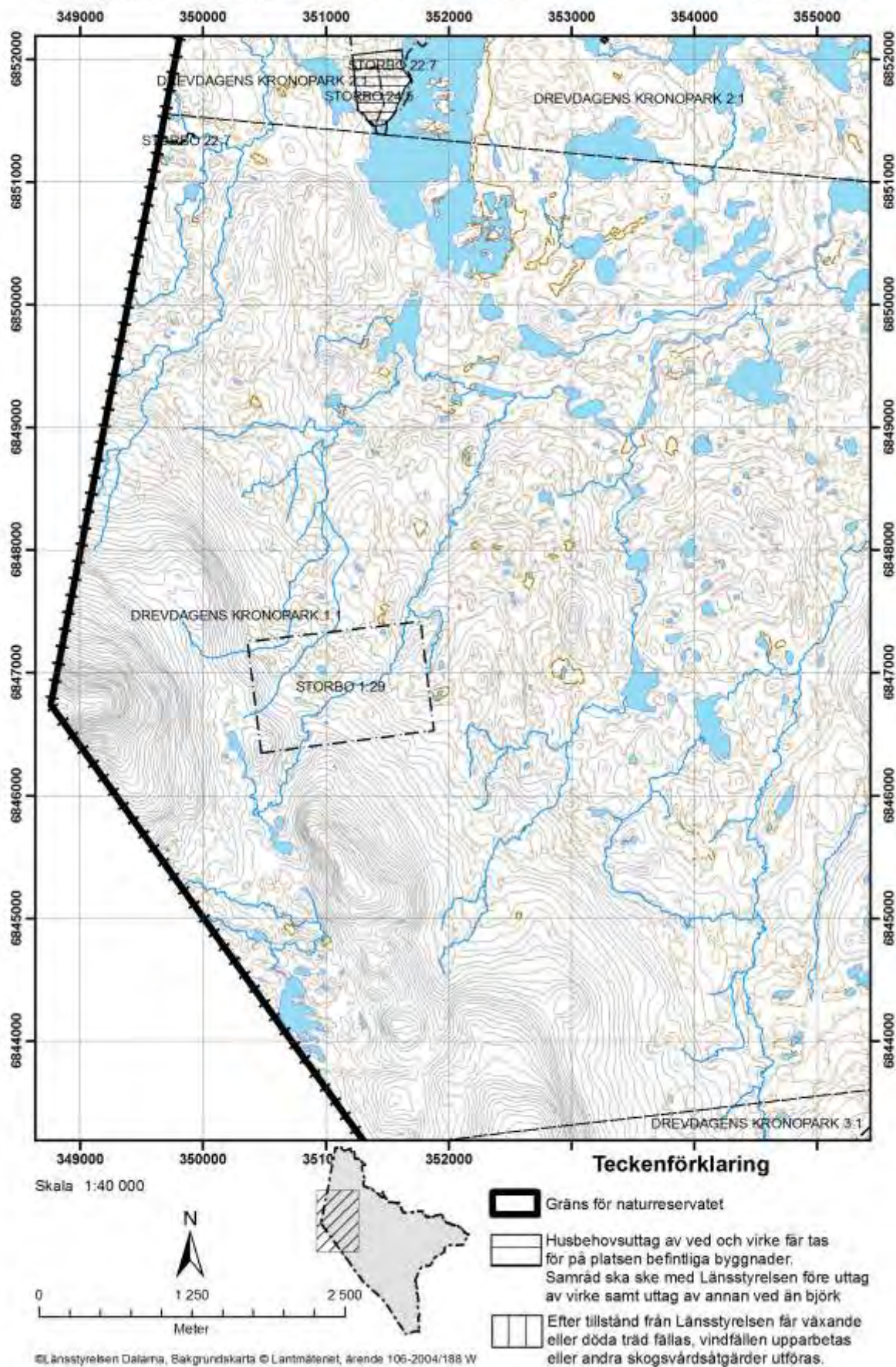
Beslutskarta Drevfjällens naturreservat

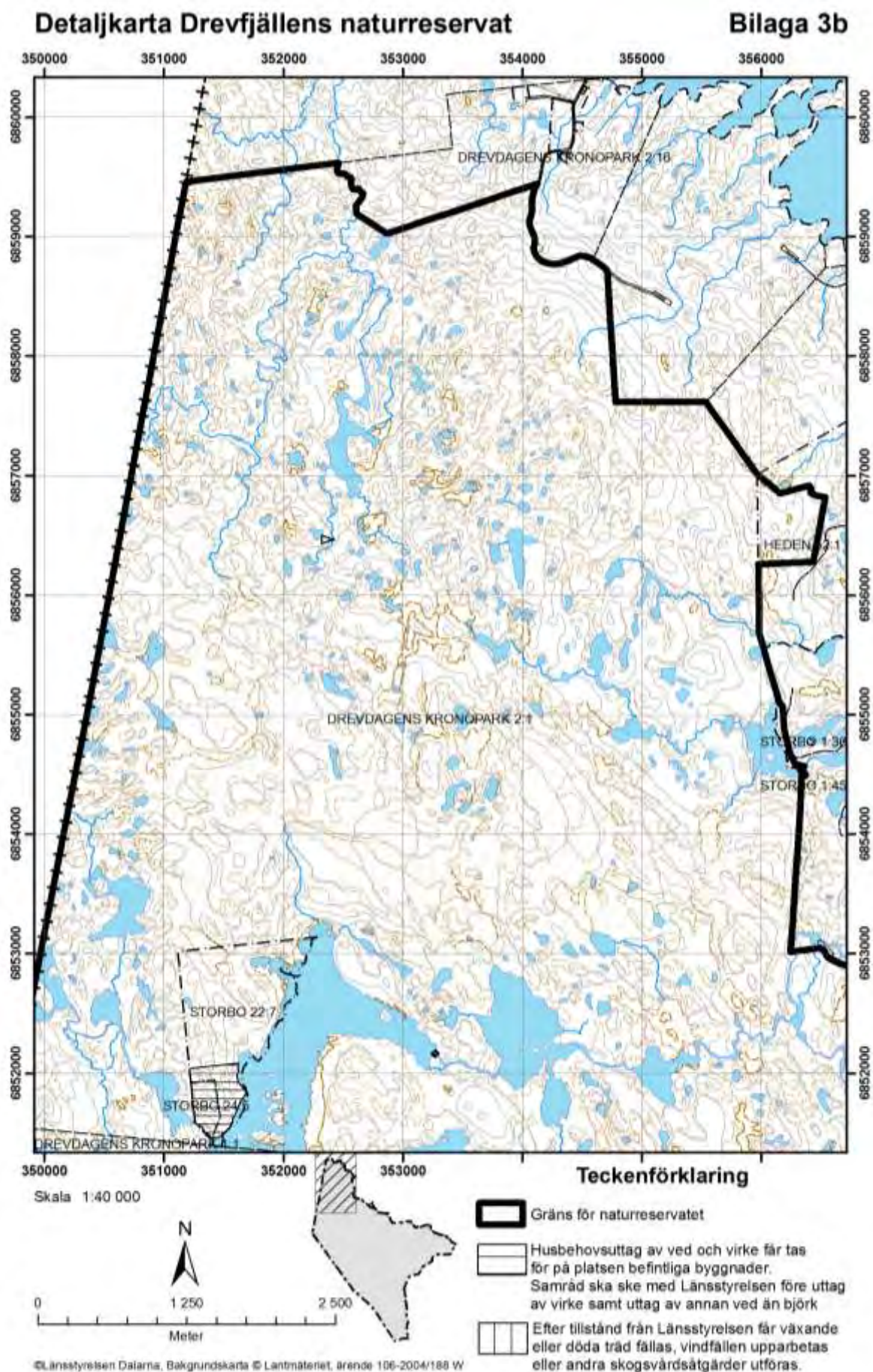
Bilaga 2

Detalj karta Drevfjällens naturreservat

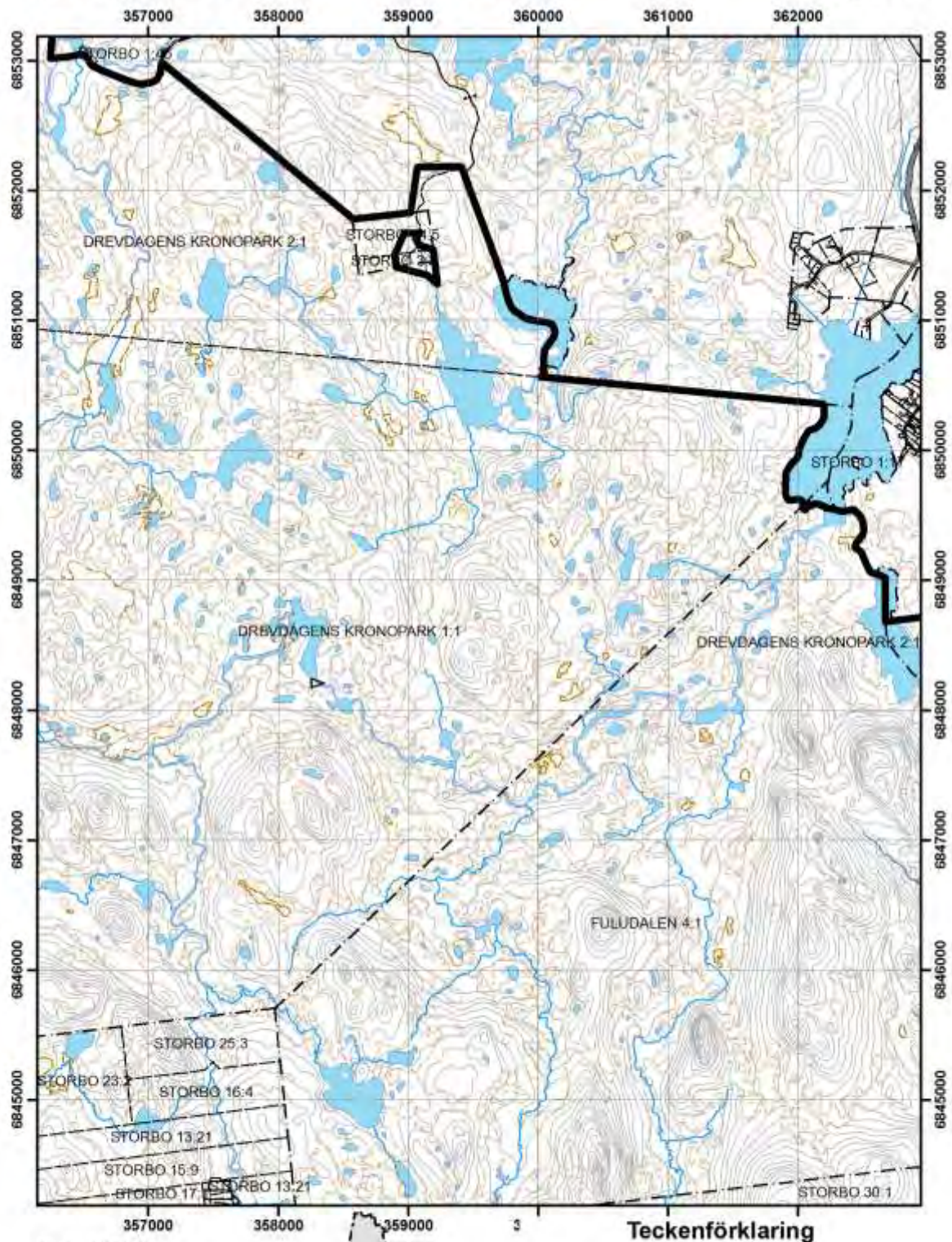
Bilaga 3a

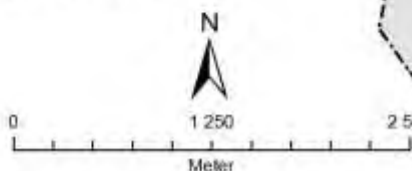

Detalj-karta Drevfjällens naturreservat

Bilaga 3c

Skala 1:40 000

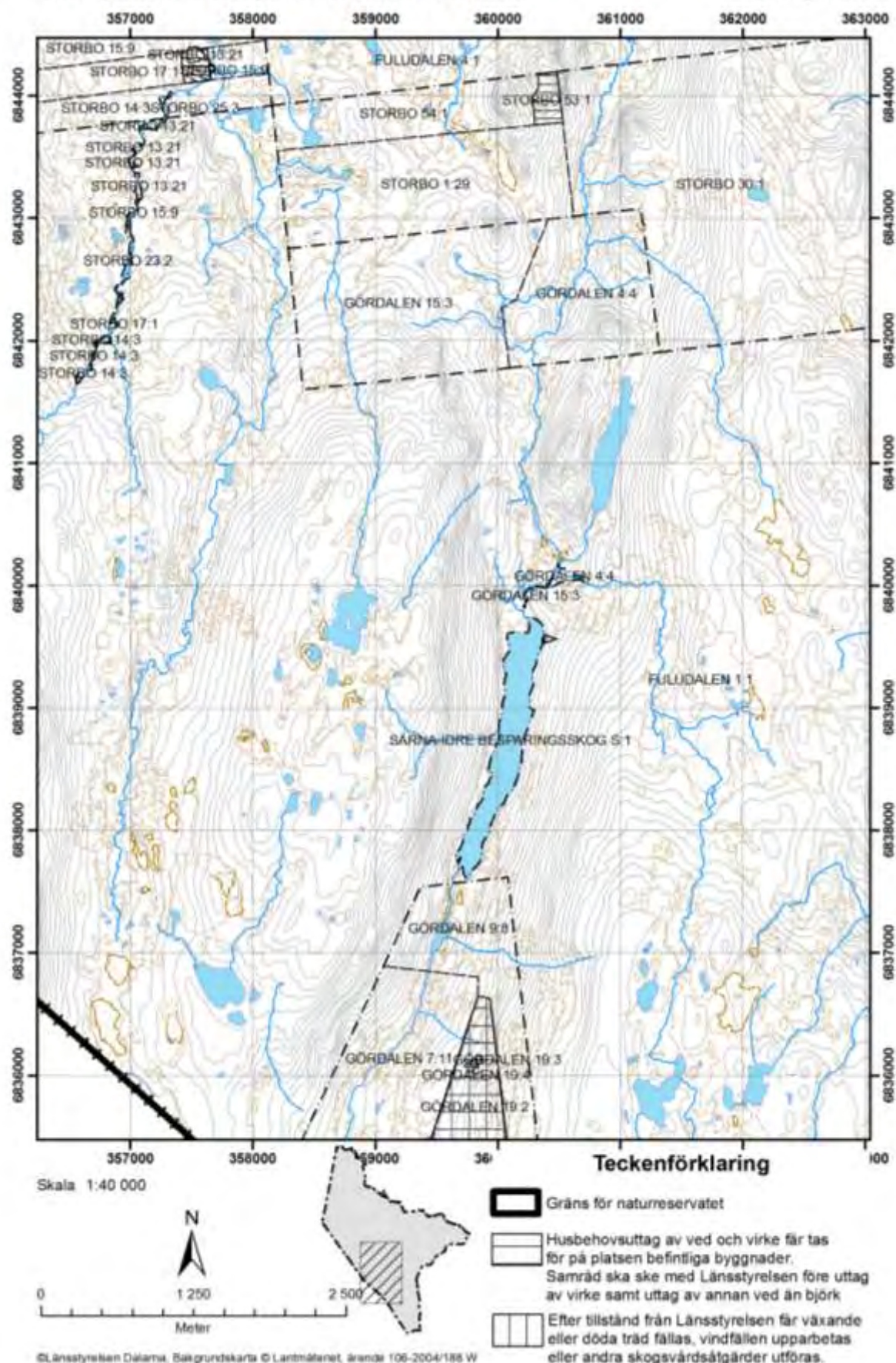
© Länsstyrelsen Dalarna, Bakgrundskarta © Lantmäteriet, ärende 106-2004/188 W

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet
- Husbehovsuttag av ved och virke får tas för på platsen befintliga byggnader. Samråd ska ske med Länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björk
- Efter tillstånd från Länsstyrelsen får växande eller döda träd fällas, vindfällen upparbetas eller andra skogsvårdsåtgärder utföras.

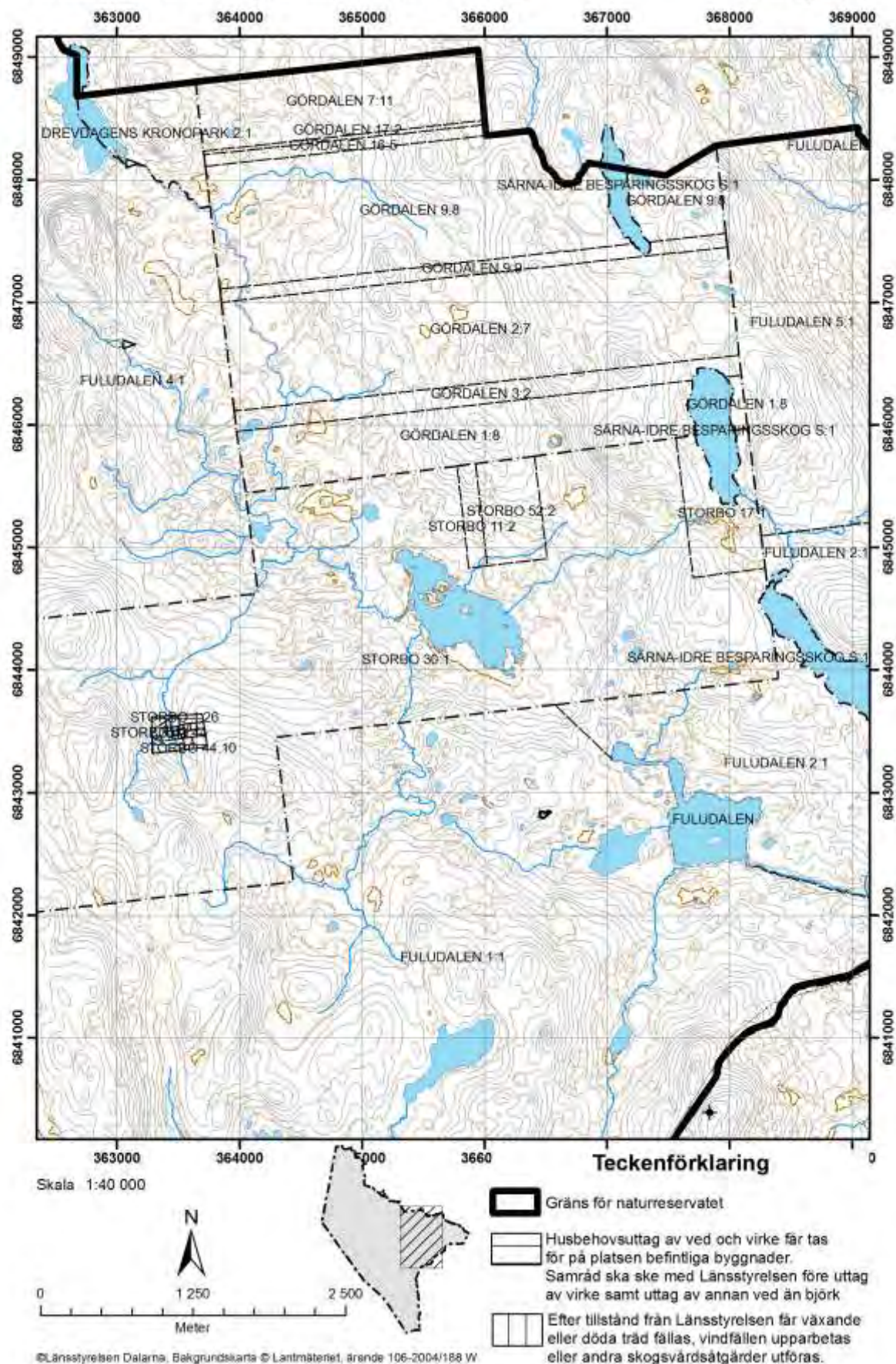
Detalj-karta Drevfjällens naturreservat

Bilaga 3d

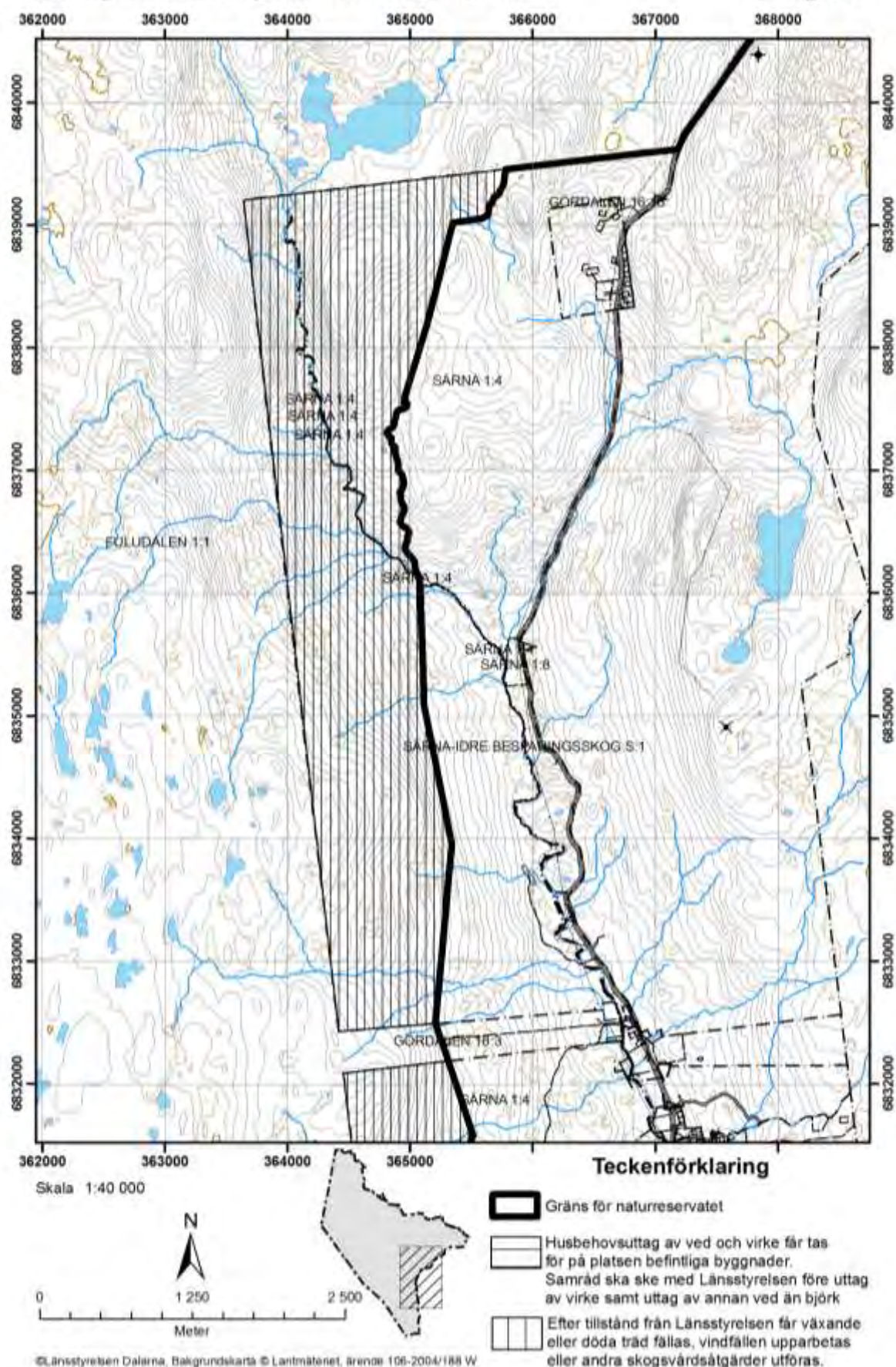
Detalj-karta Drevfjällens naturreservat

Bilaga 3e

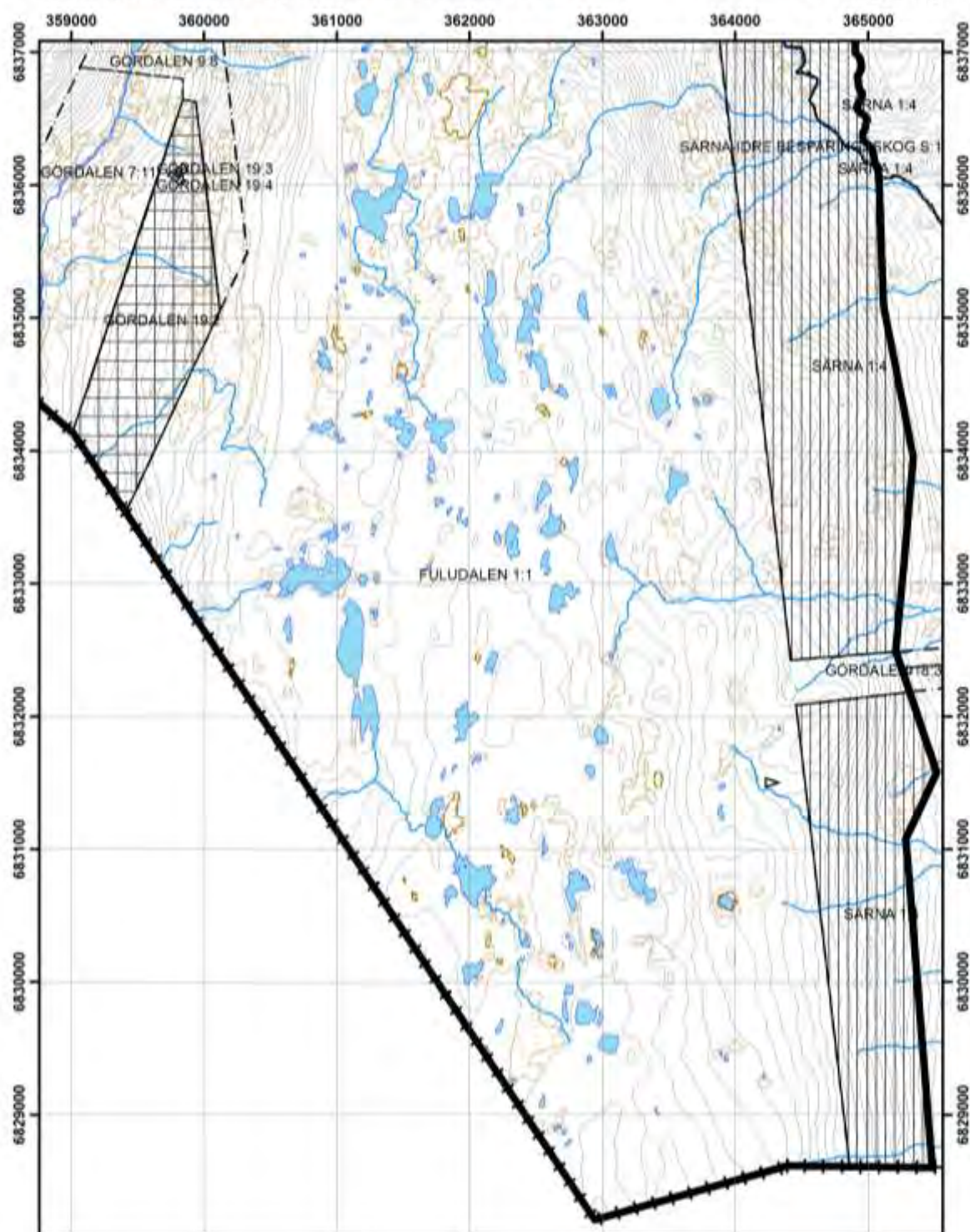
Detalj-karta Drevfjällens naturreservat

Bilaga 3f

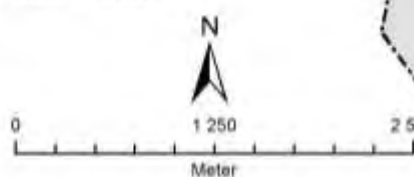

Detalj-karta Drevfjällens naturreservat

Bilaga 3g

Skala 1:40 000

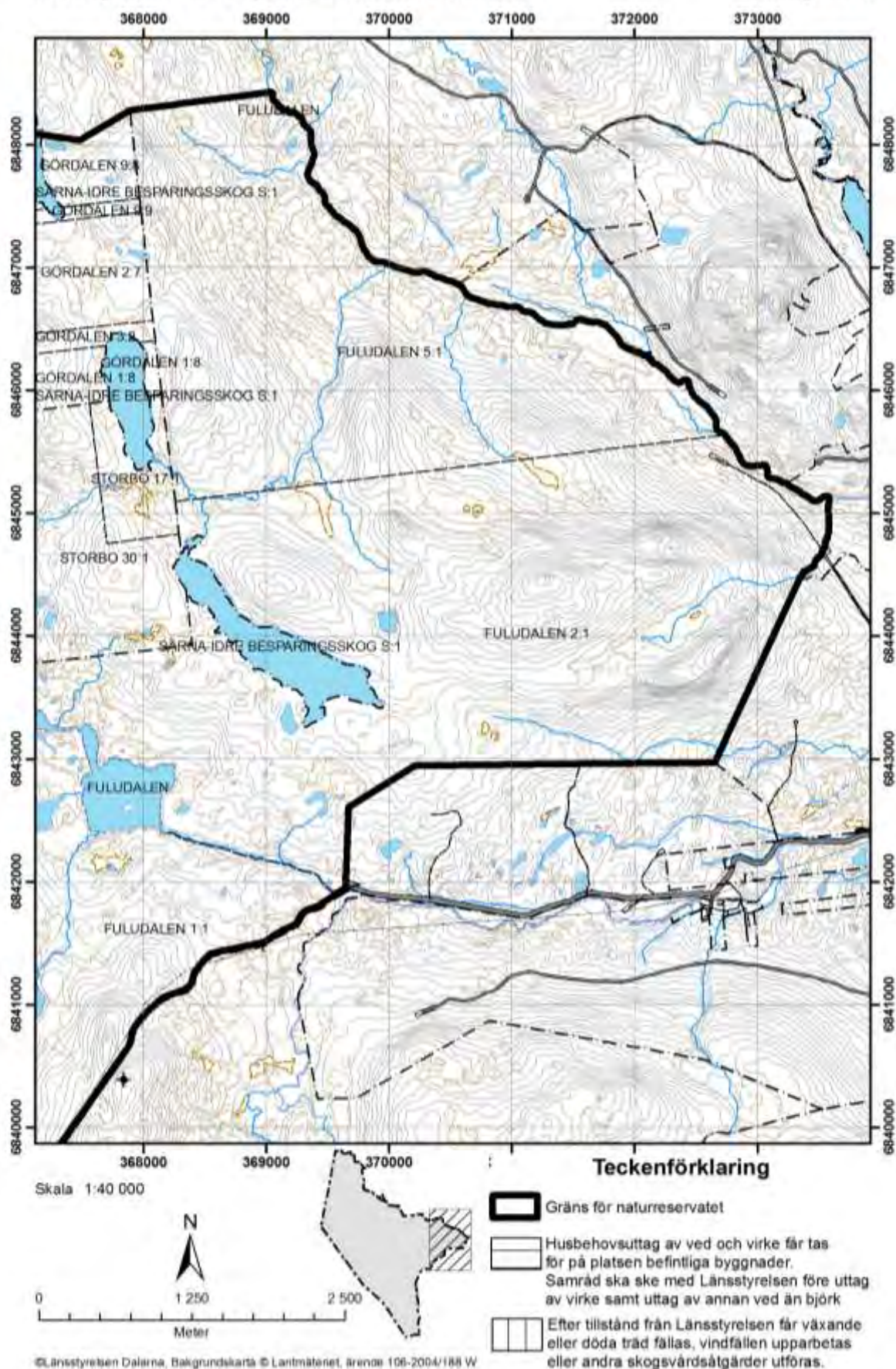
©Länsstyrelsen Dalarna, Bakgrundskarta © Lantmäteriet, ärende 106-2004/188 VV

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet
- Husbehovsuttag av ved och virke får tas för på platsen befintliga byggnader. Samråd ska ske med Länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björk
- Efter tillstånd från Länsstyrelsen får växande eller döda träd fällas, vindfällen upparbetas eller andra skogsvårdsåtgärder utföras.

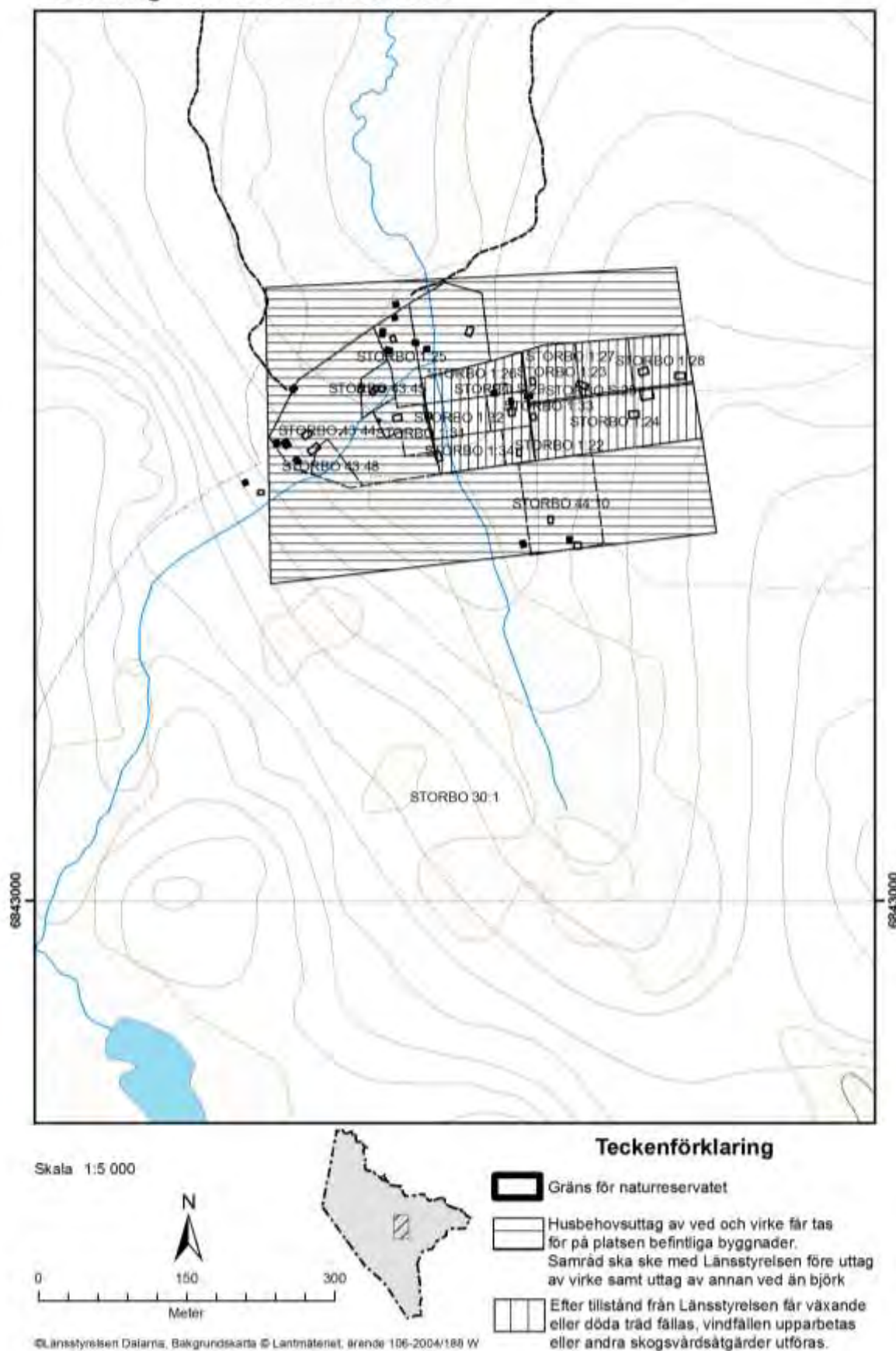
Detalj-karta Drevfjällens naturreservat

Bilaga 3h

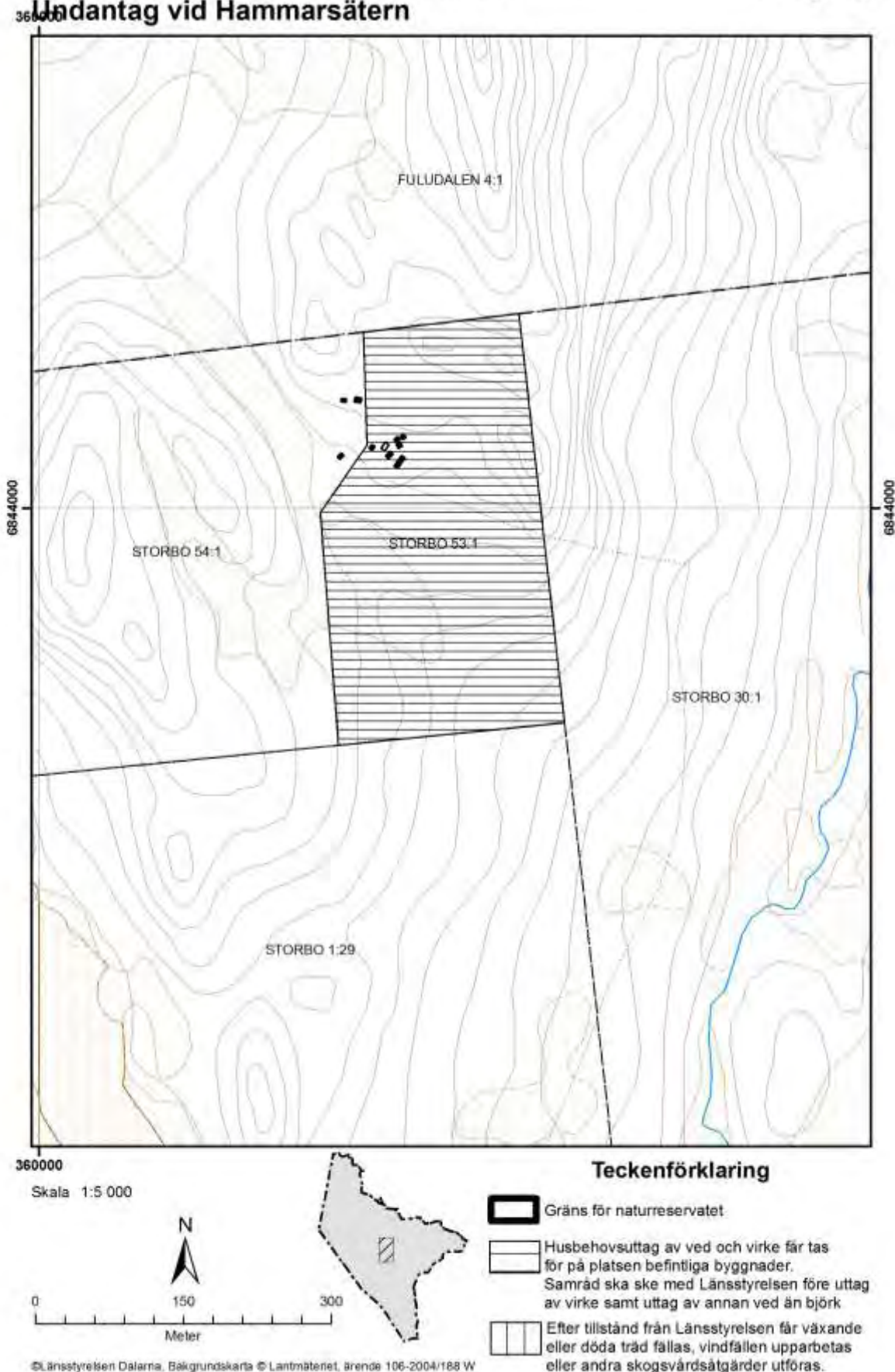
**Detalj-karta Drevfjällens naturreservat
Undantag vid Lekåsens fäbodar**

Bilaga 3i

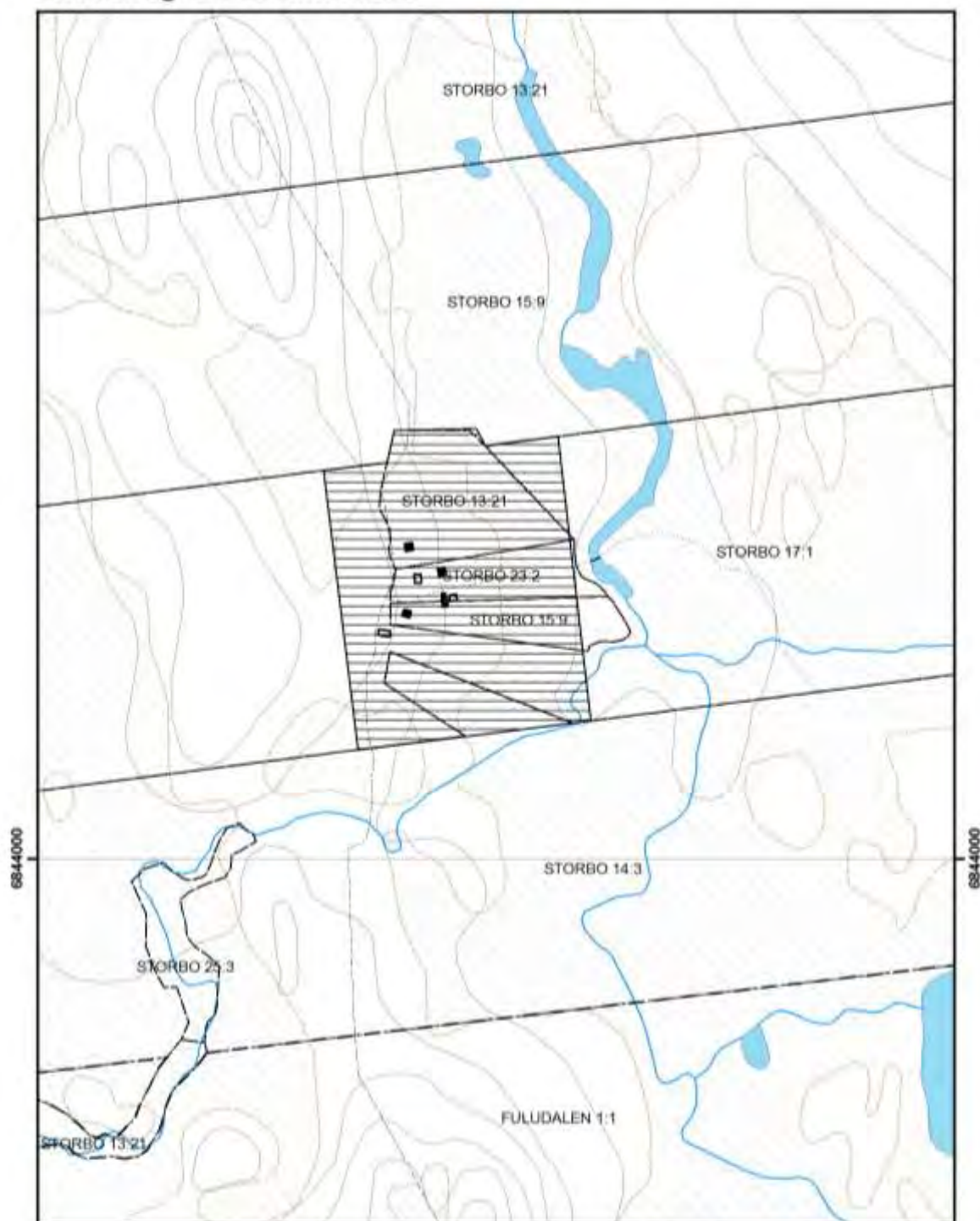
Detalj-karta Drevfjällens naturreservat
Undantag vid Hammarsättern

Bilaga 3j

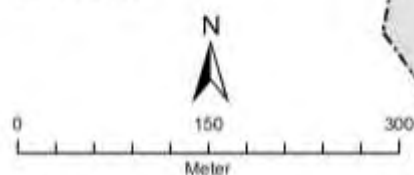

**Detalj-karta Drevfjällens naturreservat
Undantag vid Brunnsättern**

Bilaga 3k

Skala 1:5 000

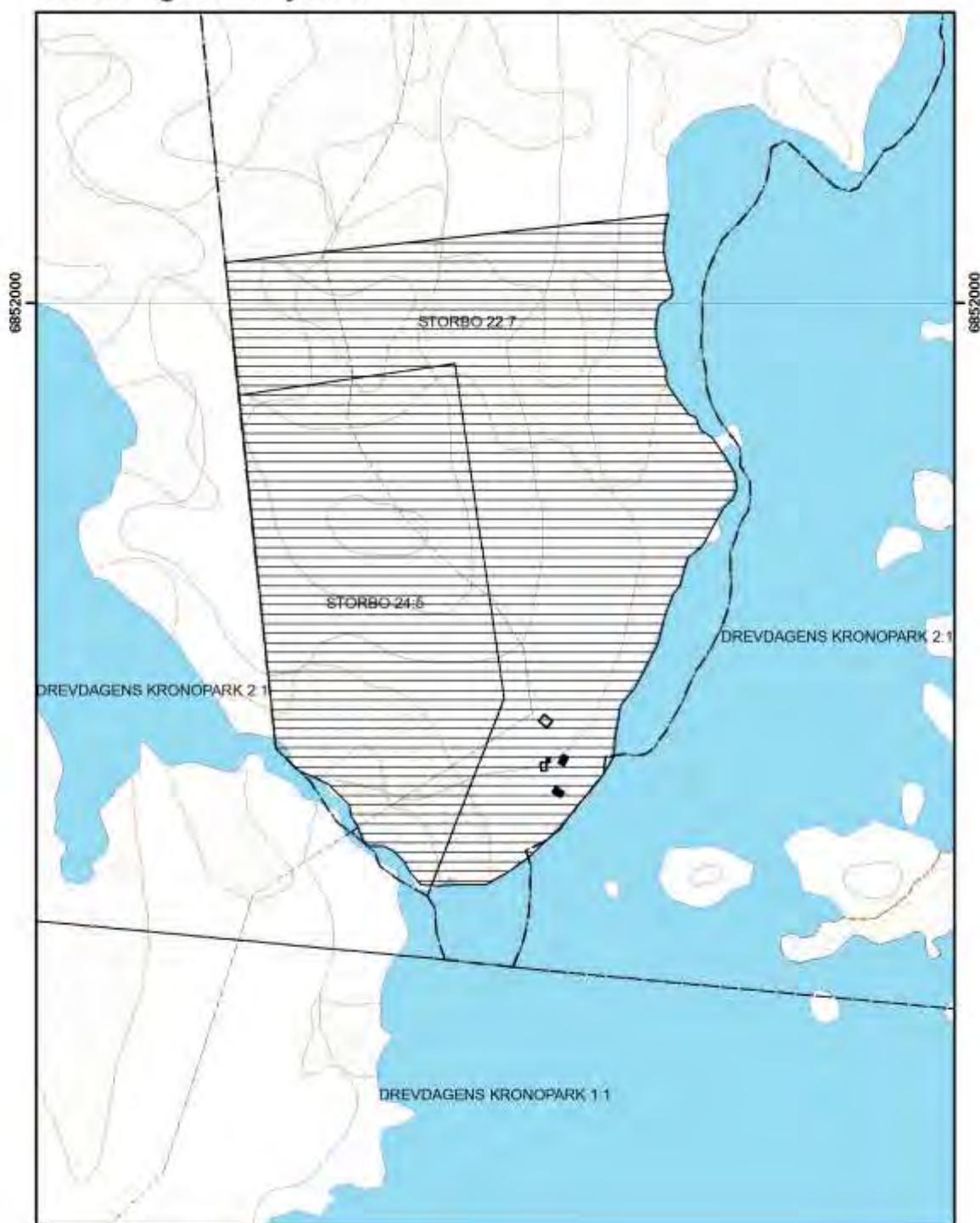
©Länsstyrelsen Dalarna, Bakgrundskarta © Lantmäteriet, ärende 106-2004/186 W

Teckenförklaring

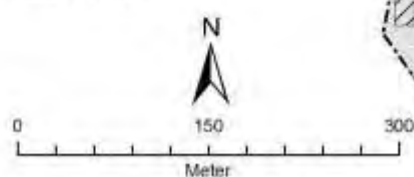
- Gräns för naturreservatet
- Husbehovsuttag av ved och virke får tas för på platsen befintliga byggnader. Samråd ska ske med Länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björk
- Efter tillstånd från Länsstyrelsen får växande eller döda träd fällas, vindfällen upparbetas eller andra skogsvårdsåtgärder utföras.

**Detalj-karta Drevfjällens naturreservat
Undantag vid Härjåsättern**

Bilaga 31

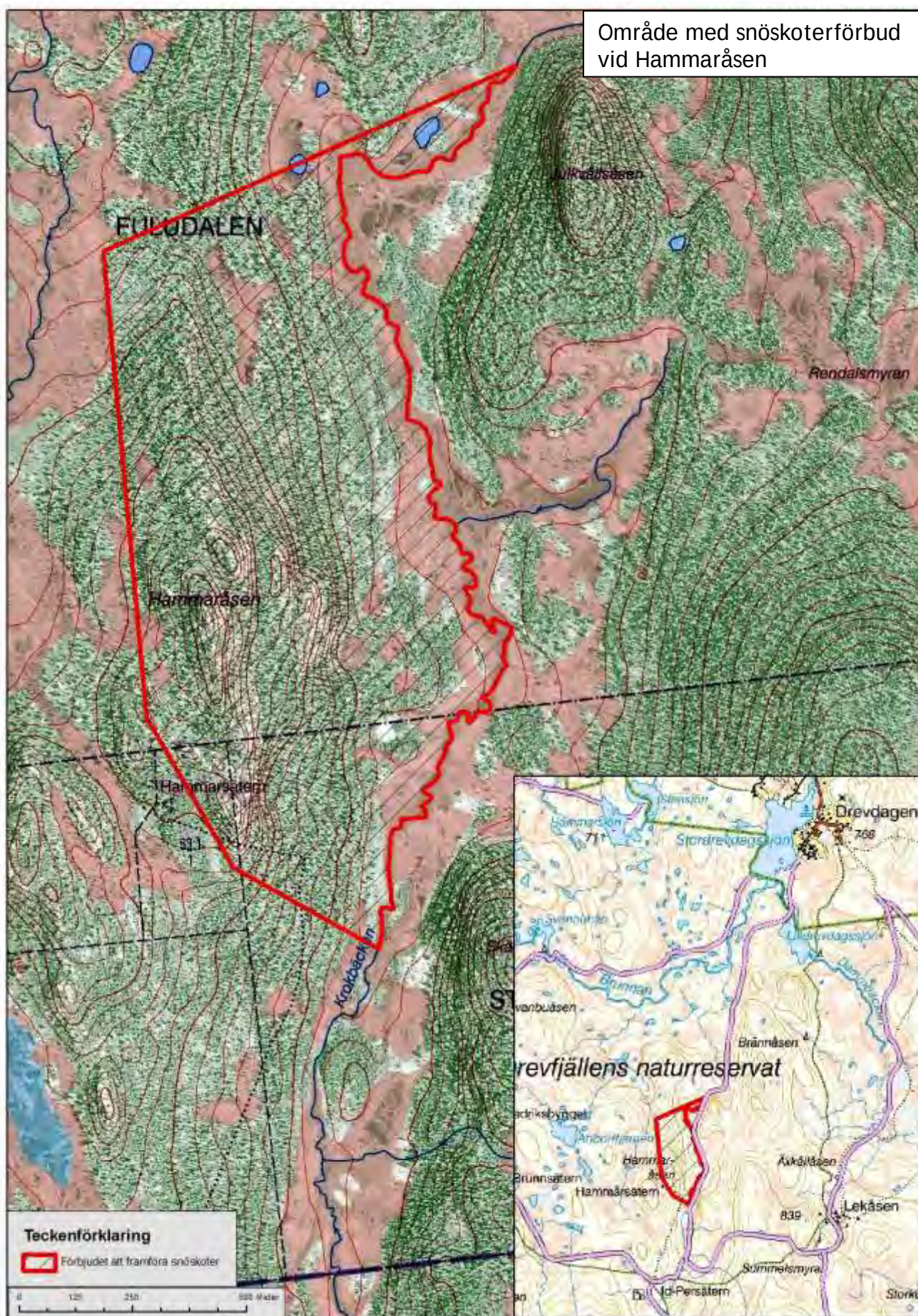
Skala 1:5 000

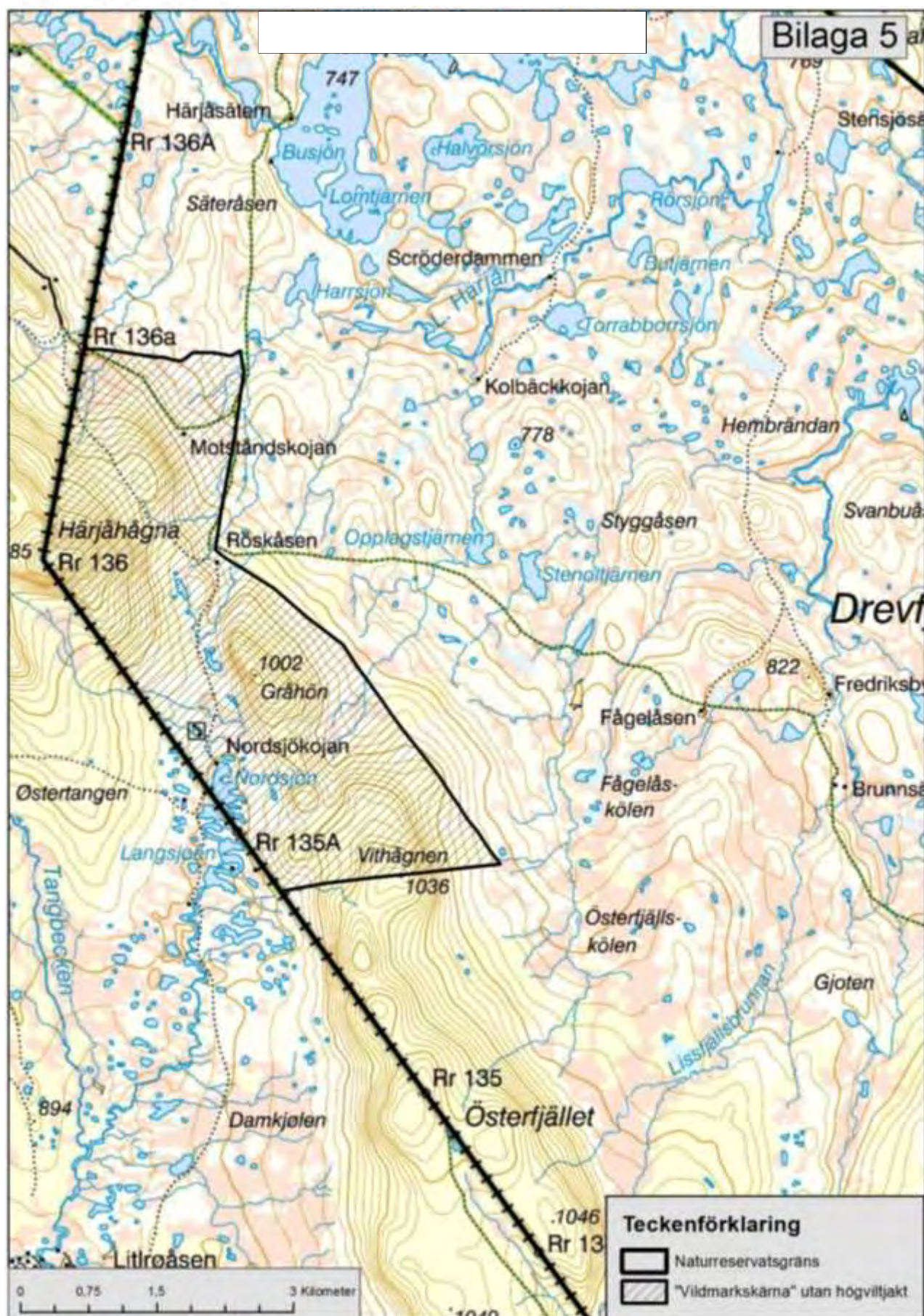

©Länsstyrelsen Dalarna, Bakgrundskarta © Lantmäteriet, ärende 106-2004/188 W

Teckenförklaring

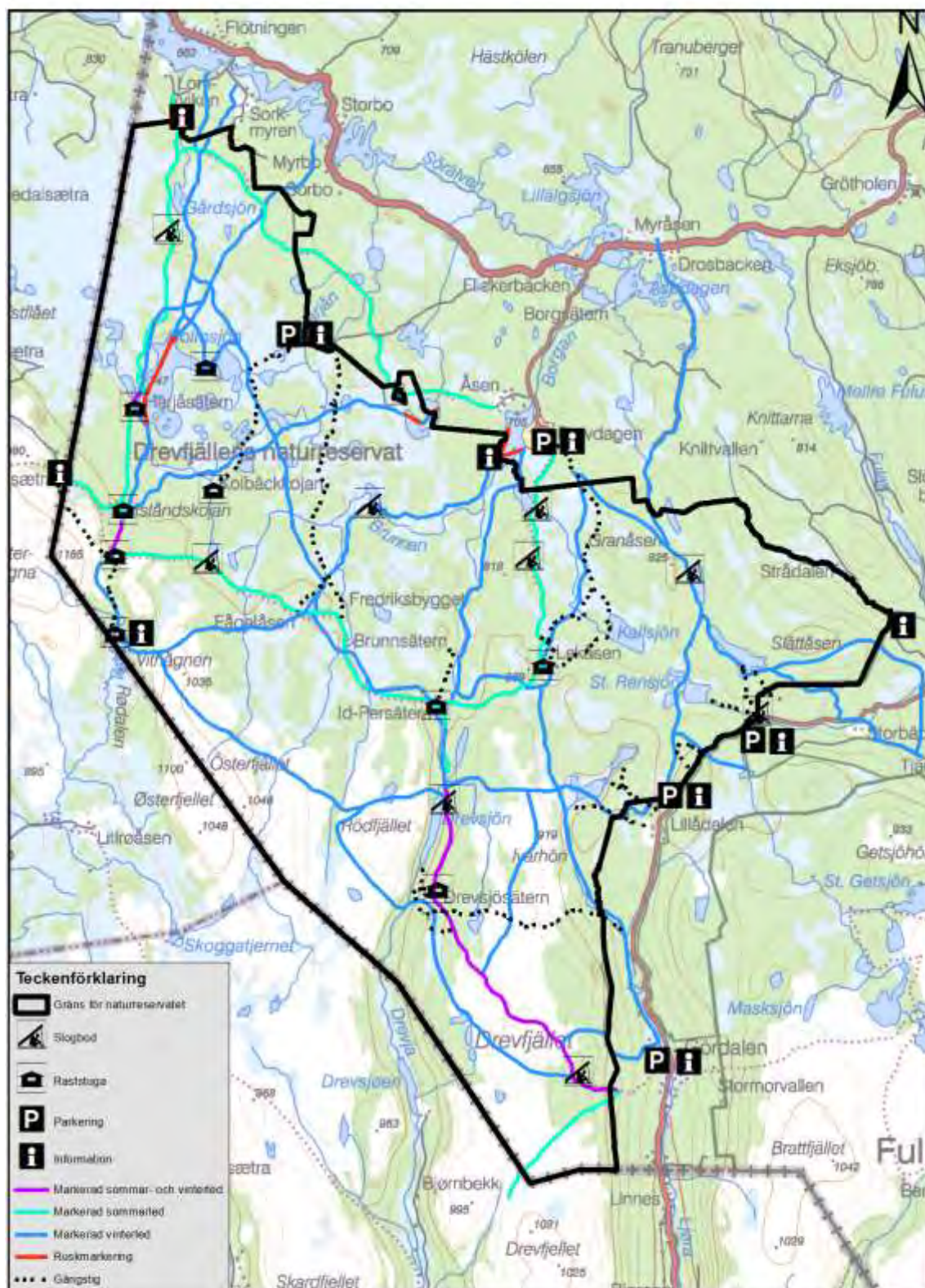
- Gräns för naturreservatet.
- Husbehovsuttag av ved och virke får tas för på platsen befintliga byggnader. Samråd ska ske med Länsstyrelsen före uttag av virke samt uttag av annan ved än björk.
- Efter tillstånd från Länsstyrelsen får växande eller döda träd fällas, vindfällen upparbetas eller andra skogsvårdsåtgärder utföras.

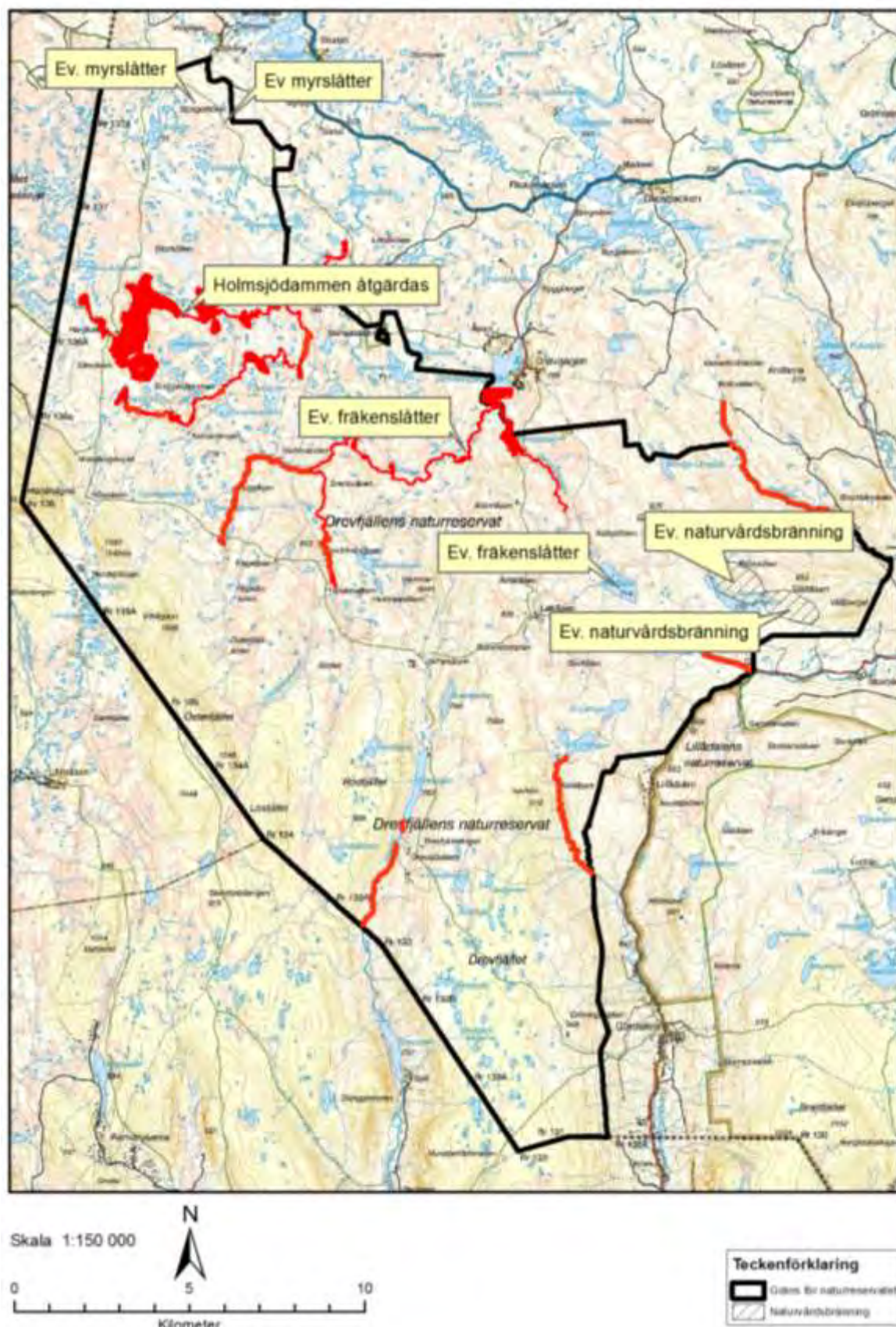
Anläggningar Drevfjällens naturreservat

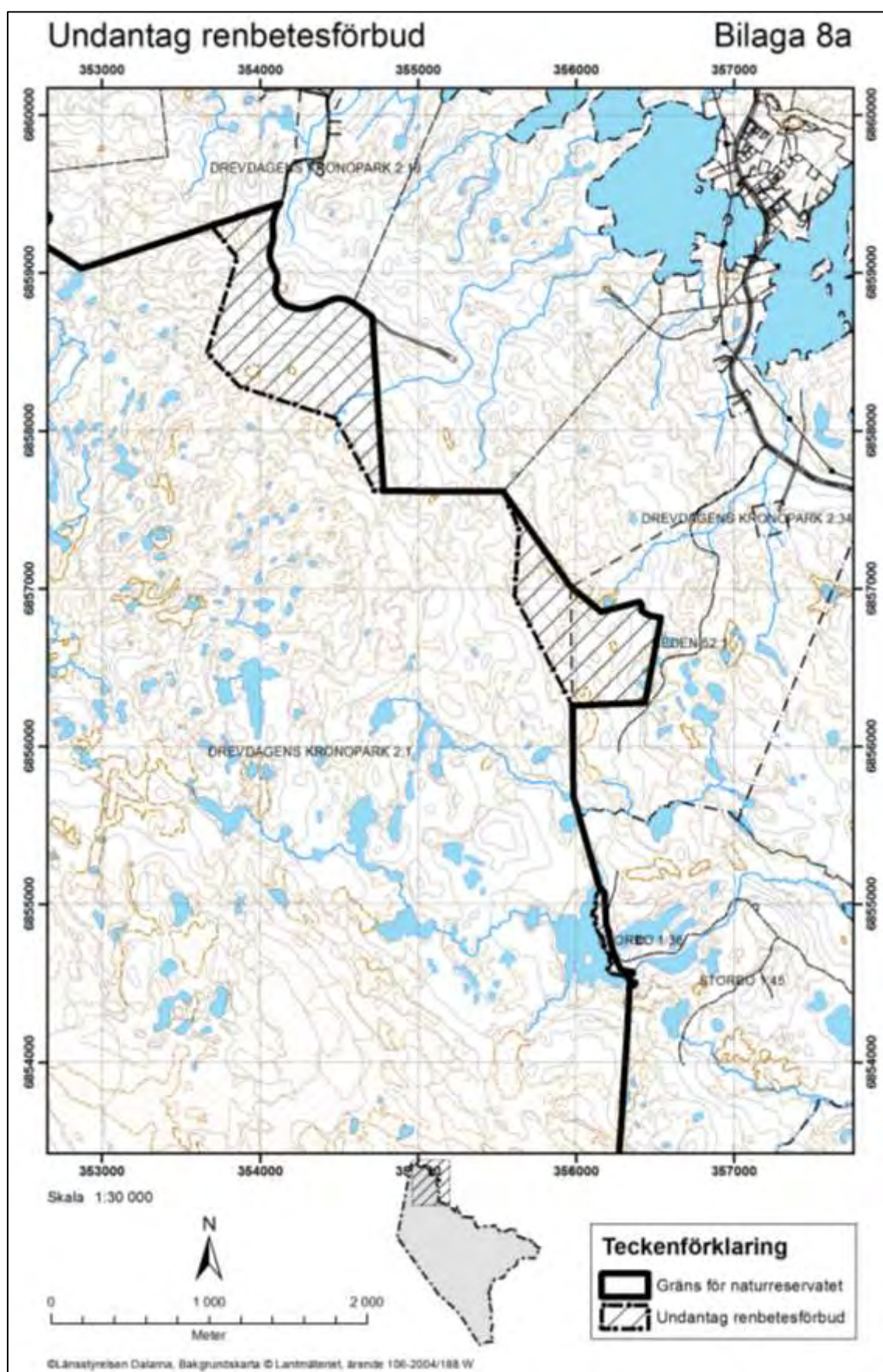
Bilaga 6

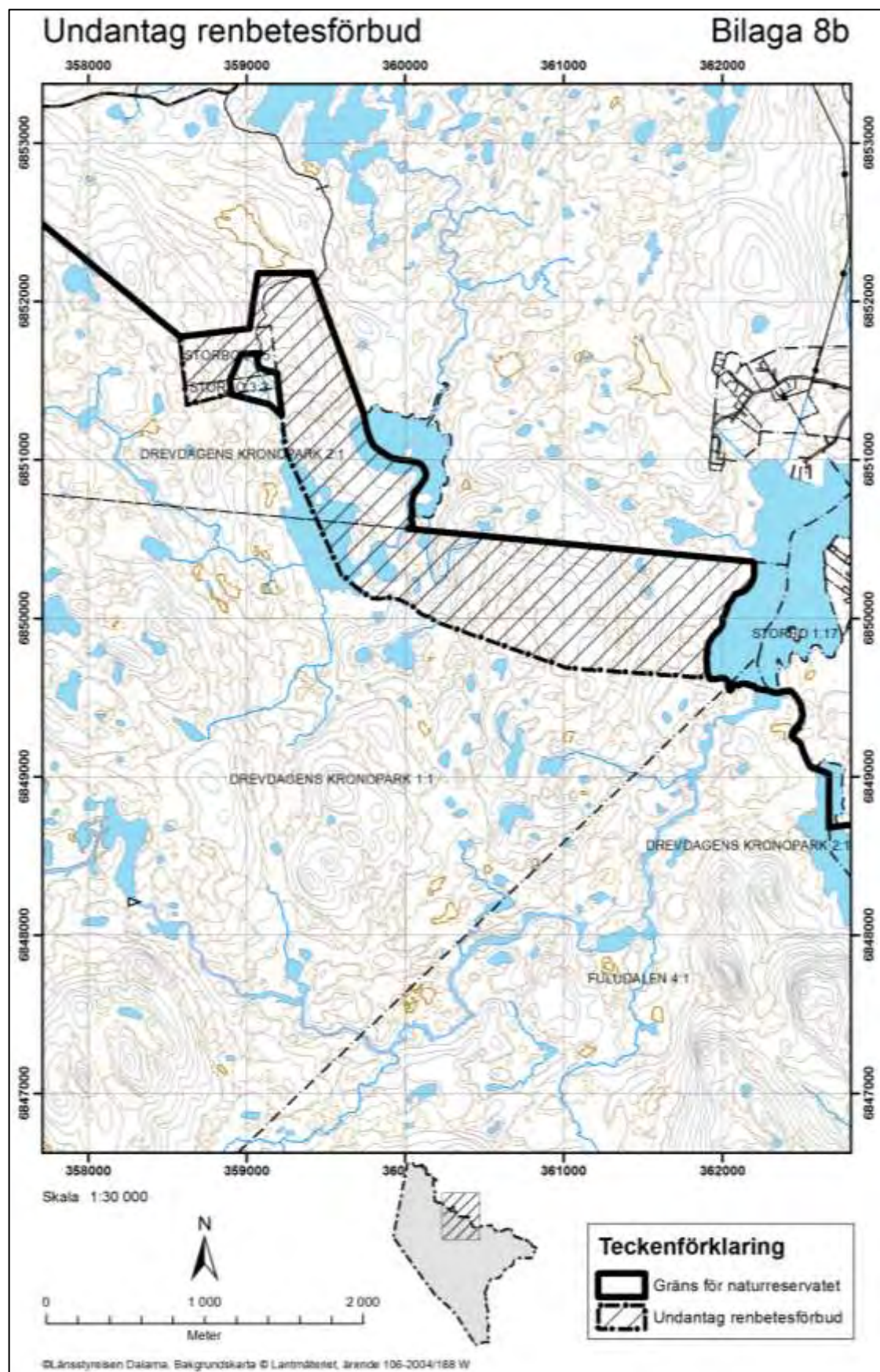

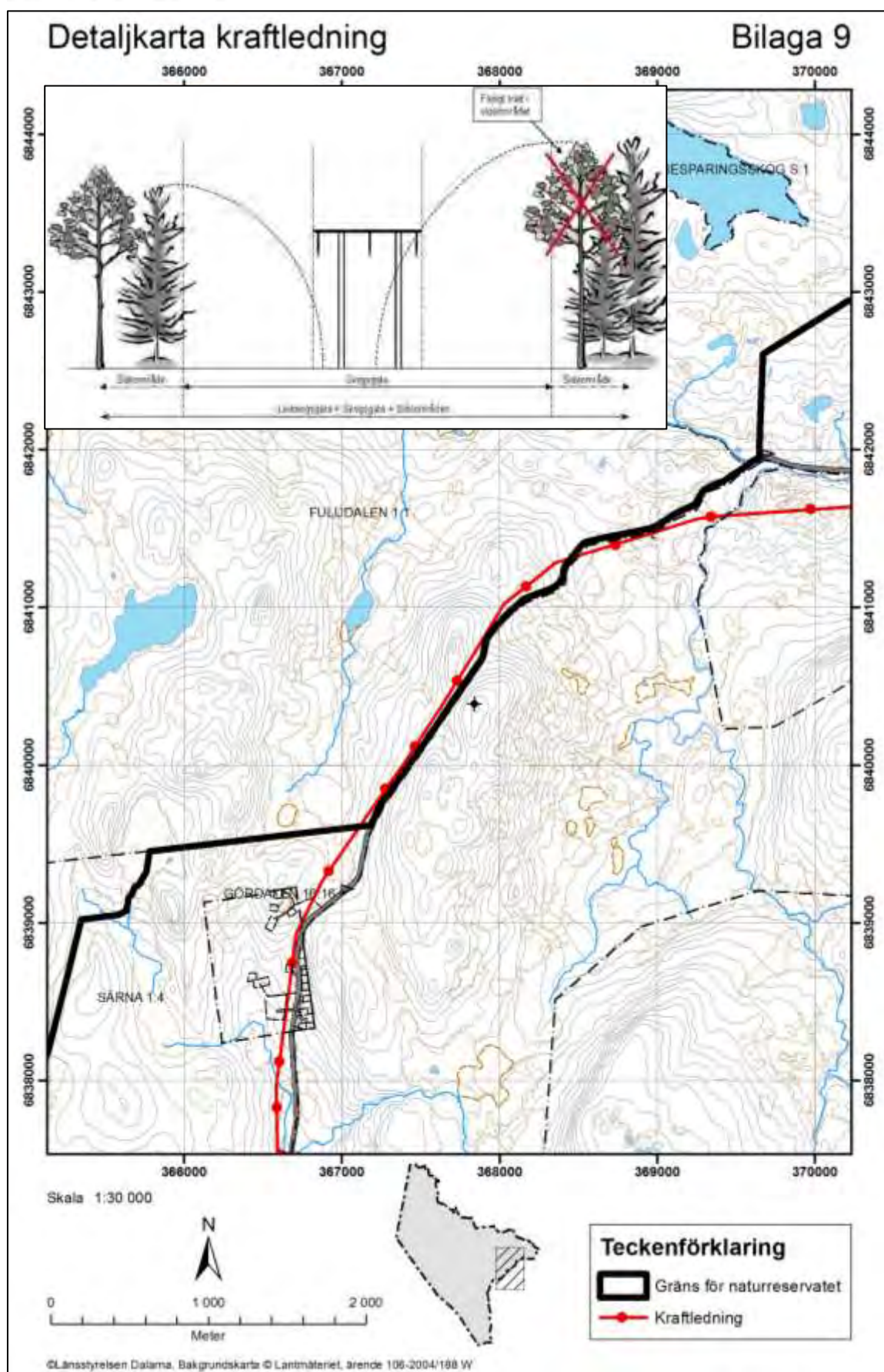
Skötselområden Drevfjällens naturreservat

Bilaga 7

Skötselplan för Drevfjällens naturreservat

Foton: Sebastian Kirppu

Innehåll

BESKRIVNING AV BEVARANDEVÄRDENA.....	3
Administrativa data	3
Beskrivning av området	4
Miljöövervakning	28
Källförteckning	29
AVVÄGNINGAR MELLAN BEVARANDEVÄRDEN.....	31
Syfte med naturreservatet	31
Prioritering mellan bevarandevärden.....	31
Lokal delaktighet i reservatet förvaltning	32
SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER	34
Skötselområde 1: Skogsmark.....	34
Skötselområde 2: Våtmark.....	37
Skötselområde 3: Sjöar och vattendrag.....	38
Skötselområde 4: Kalfjäll	40
Skötselområde 5: Hävdetingade marker.....	42
Skötselområde 6: Klippor och branter.....	45
Skötselområde 7: Ris- och gräshedder	46
Skötselområde 8: Speciella artförekomster	46
Skötselområde 9: Friluftsliv.....	53
Skötselområde 10: Anläggningar.....	54
Skötselområde 11: Fornlämningar och andra särskilt värdefulla kulturmiljöer	55
JAKT OCH FISKE.....	57
Jakt.....	57
Fiske	57
DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING.....	59
Dokumentation	59
Uppföljning.....	59
REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN	59
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	60
8. BILAGOR:	60

Beskrivningsdel

Beskrivning av bevarandevärdena

Administrativa data

Namn	Drevfjällens naturreservat
NVR id	2002443
Natura 2000-beteckning	SE0620009 Drevfjällen
Län	Dalarna
Kommun	Älvdalen
Markslag: <i>(uppdelning enligt KNAS, se Naturvårdsverkets rapport nr 5391)</i>	
Tallskog	5906,6 ha
Granskog	363,2 ha
Barrblandskog	964,8 ha
Barrsumpskog	72,2 ha
Lövblandad barrskog	3247,2 ha
Triviallövskog	37,2 ha
Lövsumpskog	47,9 ha
Fjällbjörkskog	1429,5 ha
Ungskog/hyggen	35,0 ha
Sumpskogsimpediment	108,1 ha
Övriga skogsimpediment	1068,3
Våtmark	9065,8 ha
Limnogen våtmark	60,8 ha
Substratmark	28,0 ha
Öppen fjällmark	8373,8 ha
Glest träd- och buskbevuxen fjällmark	821,3 ha
Exploaterad mark	5,0 ha
Sjöar och vattendrag	1568,5 ha
Okarterat	27,5 ha
Totalt	33 230,7 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen

Beskrivning av området

Geovetenskap

Drevfjällets naturreservat omfattar ett vidsträckt och väglöst plåtåområde. Skogslandskapet är mycket flackt med markerade höjder endast i söder och väster där terrängen höjer sig till några lågfjällsmassiv. De skogklädda delarna bildar en mosaik av bergryggar, moränåsar och kullar, tjärnar, bäckar, myr och skog. Fjällen karaktäriseras av runda former med Härjehågna längst i norr som högsta topp på 1 185 möh. Det flacka landskapet nedom fjällen befinner sig på runt 750 möh.

Berggrunden består i nordväst av bergarter tillhörande den skandinaviska fjällkedjan såsom kvartsit och kvartsporfyrt samt underliggande konglomerat. Sydöst om linjen Rödfjället - Drevdagen utgörs berggrunden av dalasandsten med smärre inslag av diabas. Diabasen, "Särnadiabasen", bildar iögonenfallande höjdryggar i området, ofta med branta sidor. I huvudsak är bergarterna mycket näringsfattiga men mindre undantag finns i anslutning till fjällranden och diabasstråken.

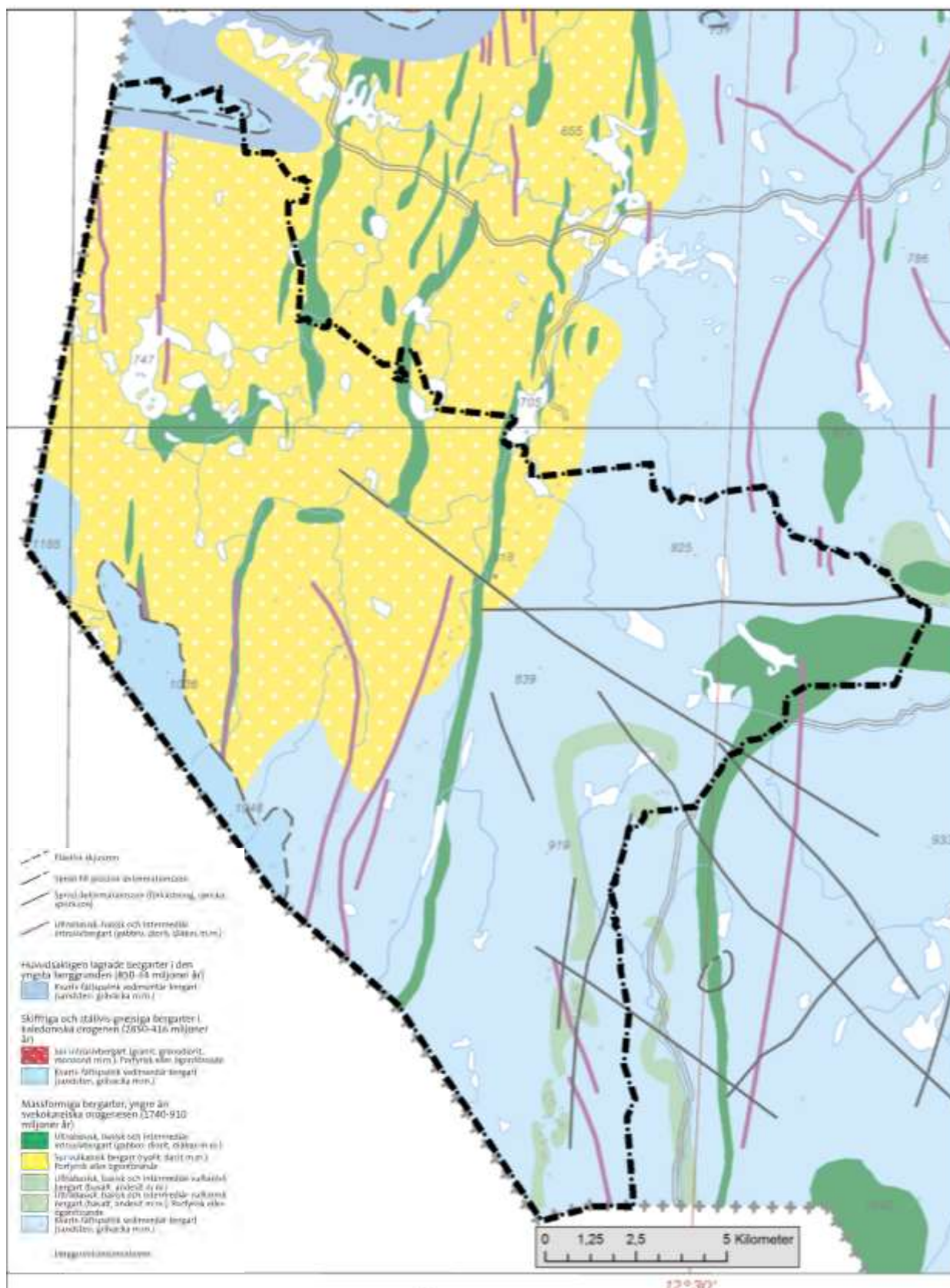
Längs skollgränsen, den så kallade "glinten", (yttersta delen av de överskjutna fjällbergarterna) i kanten mellan kvartsitberget och den underliggande sandstenen finns stråk av kalk i berggrunden. Vid Storgjotkölen finns spår av kalkbränning som har utgått från den lokala kalkförekomsten vid skollkanten i detta område.

Morän, ofta stor- och rikblockig, är den dominerande jordarten. Området ligger nära den s.k. isdelarzonen. Moräntäckets ytformer präglas av en avsmältande is utan rörelse. Ett kulligt s.k. moränbacklandskap är typiskt för vissa delar, medan andra har morän orienterad i parallella ryggar, typiskt för rogenmorän. Båda ytformerna karaktäriseras av stor sjörikedom, och utgör typiska inslag i de norra delarna av reservatet. I fjällområdet förekommer olika slag av rännor och strukturmarker.

Klimat

Området utmärks av ett kontinentalt präglat klimat med kalla vintrar, varma somrar och stora temperaturvariationer över dygnet. På grund av de förhärskande västliga vindarna ligger området i regnskugga av de norska fjällen och nederbörden är ganska sparsam, 500-700 mm/år. En relativt stor del av nederbörden faller som snö och området är snötäckt ca 200 dagar per år.

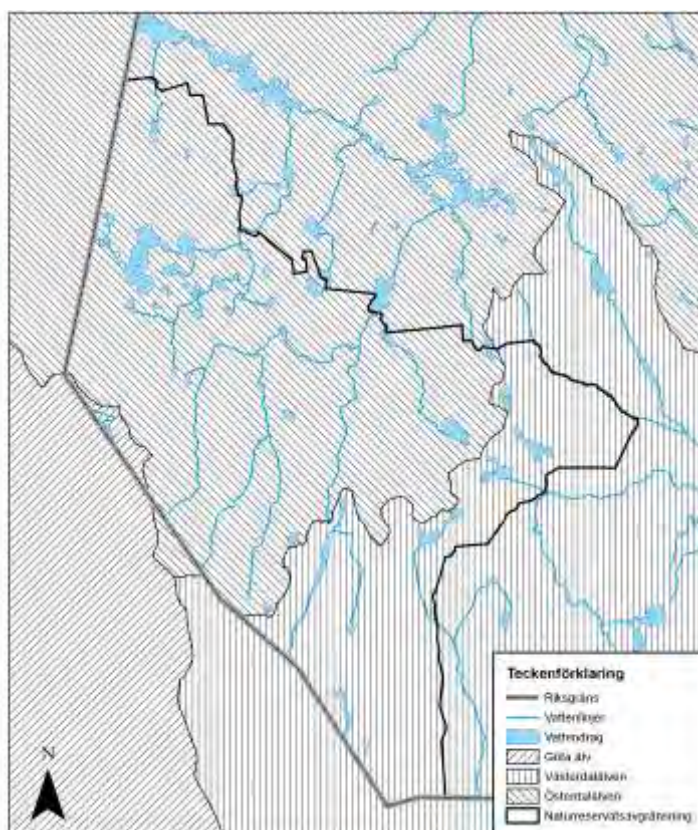
Framtida klimatförändringar kan komma att förändra vegetationen i fjällvärden genom bl.a. förskjutningar i skogs- och trädgränserna. Öberg och Kullmans studier från Härjehågna är ett viktigt underlag för att dokumentera sådana förändringar.

Berggrundskarta över naturreservatet och dess omgivningar. Ur SGU:s kartgenerator.

Hydrologi och vattenkvalitet

Sjöarna inom Drevfjällsreservatet varierar kraftigt, från klara kalla sjöar på kalfjället till mörka myrsjöar. Den senare kategorin är vanligast. Inom Drevfjällsområdet finns flera vattendrag som här kallas Brunnar. De större vattendragen har rensats för flottning. Områdets norra hälft avrinner via Sörälven till Österdalälven genom Härjån och Brunnån. De södra delarna avrinner via Fulan och Ljörån till Västerdalälven. En liten del av området söder om Härjehåga avvattnas genom Trysilälven och Klarälven/Göta älv till Västerhavet.

Avrinningsområden

Det finns vattenkemiska provtagningar från 50 vatten i Drevfjällens naturreservat. Sju av dessa är idag sura, pH under 5,6. Norr om Drevfjället, i Långfjällets naturreservat, ligger Storåns avrinningsområde där de sista kalkningarna avslutades 2011 då vattnen i området bedömdes återhämtade efter försurningen. Söder om Drevfjället ligger Fulufjällets avrinningsområden där kalkningen har minskats de senaste åren på grund av återhämtningen från försurningen. På Fulufjället finns också referenssjöar för försurning som alla visar tydlig återhämtning i både kemi och biologi.

Några av de sura vattnen i Drevfjällsområdet kan vara försurade. Länsstyrelsen bedömer dock inte idag att några kalkningsinsatser behövs i Drevfjällsområdet då det sker tydlig naturlig återhämtning i området.

Biologi

Vegetation och flora

Drevfjällens kalvfjäll präglas av underlagets näringsfattigdom. Torr, ofta lavdominerad rished är typisk för kalvfjället. På Drevfjällen finns dessutom stora blockområden utan sammanhängande vegetation. Trädgränsen bildas av fjällbjörkskog som speciellt vid Drevfjällen upptar stora ytor. De flacka fjällryggarna domineras av kråkbär, blåbär och dvärgbjörk. Tack vare kambrosilurberggrunden i den s.k. skollgränsen vid Härjehåga påträffas här rikare marker nedanför kalvfjället.

Hedvegetation på Drevfjället dominerad av stagg, en och dvärgbjörk.

Skogslandskapet i Drevfjällsområdet domineras av gles tallskog med ett ofta stort inslag av gamla grova träd. Skogstypen är övervägande av torr ristyp. Reservatet rymmer Dalarnas största sammanhängande urskogsområde. Tallar äldre än 500 år har påträffats och i vissa partier finns rikligt med torrakor. Påverkan av bränder är stor och brandspår förekommer i hela området. Hårda bränder har på sina håll utarmat markerna och bidragit till klenvuxna tallskogar. De östra delarna av området är betydligt mer präglade av upprepade bränder än de fjällnära, västra delarna.

Ett omkring 1500 ha stort område närmast under Härjehåga, från Holmsjön i norr till Österfjällbrunnan i söder är i det närmaste opåverkat av skogsbruk.

Längs fjällsluttningar, där skollranden bidragit till näringsrikare marker, påträffas granskogar med inslag av frodig ängsvegetation.

För utförligare beskrivning av områdets skogar och skogshistorik, se "Dalarnas urskogar" av Rolf Lundqvist.

Myrarna norr om Drevfjällen är delar av ett stort myrkomplex i ett kuperat och sjörikt dödisområde. Området består av topogena och soligena kärr, strängflark-kärr, strängblandmyr, sluttande mosse och svagt välvda mossar. Övergångarna mellan de olika myrtyperna är ofta glidande. Dråg är vanliga i komplexet. Myrkomplexens naturvärden är knutna till de representativa myrtyperna, fågellivet och den värdefulla skogs-myrmosaiken. Många småsjöar finns spridda i framförallt den norra delen av området. Området har höga ornitologiska värden. På Storgjotkölen finner man ett av länets absolut värdefullaste rikkärr där arter som kalkgrynsnäcka, sumpäggsvamp, axag, jämtstarr, borststarr och blodnycklar påträffas. Inom detta område finns även den sällsynta och kraftigt minskande myrstarren i delar som är frodigare och järnockraförande.

Den största andelen myr finns i områdets norra delar, där den kan uppgå till 50-75% av landarealen. Även i övriga delar av området finns många myrmosaiker. Bitvis är landskapet mycket sönderbrutet och små fastmattekärr omväxlar med rismossar, mjukmattor, lösbottnar och sumpkärr. Förutsättningarna är goda för ett rikt fågelliv.

Fauna

Däggdjursfaunan representerar, tack vare områdets storlek och orördhet, väl den fauna som är knuten till den södra fjällkedjan och den därtill hörande fjällnära skogen. Björn och lodjur förekommer stadigt medan järv och varg strövar genom området.

Fågellivet är rikt, i synnerhet i myrmarkerna där bland annat sjöorre och smal-näbbad simsnäppa häckar. Häckande sädgås har påträffats i de ödsliga myrarna långt från bebyggda trakter. Systematiska inventeringar har visat att området hyser den artrikaste fågelfaunan inom Dalarnas fjällvärld.

Landmolluskfaunan har undersökts vid Storgjotkölen och har där befunnits vara artrik och intressant. I den extremrika myren påträffades 13 arter snäckor varför de två lokalerna i inventeringen har bedömts ha ett högt naturvårdsvärde ur landmollusksynvinkel.

15 sjöar inom reservatet har provfiskats mellan åren 1997-98. Under 2007 provfiskades ett flertal vattendrag i Drevfjällens naturreservat. Provfisket har visat att abborre och gädda är vanligast nedanför kalvfället, men att där också förekommer mört, sik, lake och harr i vissa sjöar. I de högre belägna sjöarna förekommer öring, röding, lake och elritsa. De två sjöar där mört förekommer är länets högst belägna förekomst av arten; 747 resp 714 möh.

Det som främst utmärker fiskbestånden i området är förekomsten av sjölevande harr. Harren finns främst i sjöar belägna inom Stora och Lilla Härjåns vatten-

system, exempelvis i Harrsjön, Fjölbusjön och Kvin. Det finns också harr i Västra Lillingen i reservatets södra del. Sik och öring finner man framförallt i områdets sydöstra delar.

Fiskfaunan i de rinnande vattnen består av harr, öring, elritsa, lake, bergsimpa, abborre och gädda. Öringen är den vanligast förekommande arten i Drevfjälls-vattendragen.

Mer detaljerad information om vilka fiskarter som förekommer i respektive sjö och vattendrag i Drevfjällsreservatet finns i bilaga C.

Bäverhydda vid Drevjan.

Rödlistade arter påträffade inom naturreservatet

Art	Vetenskapligt namn	Kategori
Däggdjur		
Utter	<i>Lutra lutra</i>	NT
Björn	<i>Ursus arctos</i>	NT
Fåglar		
Sädgås	<i>Anser fabalis</i>	NT
Ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT
Kungsörn	<i>Aquila chrysaetos</i>	NT
Smålom	<i>Gavia stellata</i>	NT
Tretåig hackspett	<i>Picoides tridactylus</i>	NT
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT
Mollusker		
Kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT, N2000

Kärlväxter		
Myrstarr	<i>Carex heleonastes</i>	EN
Månlåsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>	NT
Skogsfru	<i>Epipogium aphyllum</i>	NT
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	NT
Mossor		
Snedbladmossa	<i>Anastrepta orcadensis</i>	VU
Raspbågmossa	<i>Lescurea patens</i>	NT
Liten trumpetmossa	<i>Tayloria tenuis</i>	NT
Lavar		
(Savlundlav*)	<i>Bacidia incompta</i>	EN)
Broktagel	<i>Bryoria bicolor</i>	EN
Grynlav	<i>Pannaria conoplea</i>	EN
Liten sotlav	<i>Cyphelium karelicum</i>	VU
Grenlav	<i>Evernia mesomorpha</i>	VU
Norsk näverlav	<i>Plasmatia norvegica</i>	VU
Ladkantlav	<i>Protoparmelia oleagina</i>	VU
Garnlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT
Violettgår tagellav	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT
Blanksvart spiklav	<i>Calicium denigratum</i>	NT
Brunpudrad nållav	<i>Chaenotheca gracillima</i>	NT
Vitgrynig nållav	<i>Chaenotheca subroscida</i>	NT
Liten svartspik	<i>Chaenothecopsis nana</i>	NT
Vitskaftad svartspik	<i>Chaenothecopsis viridialba</i>	NT
Dvärgbägarlav	<i>Cladonia parasitica</i>	NT
Läderlappslav	<i>Collema nigrescens</i>	NT
Ladlav	<i>Cyphelium tigillare</i>	NT
Forsgytterlav	<i>Fuscopannaria confusa</i>	NT
Vedskivlav	<i>Hertelidea botryosa</i>	NT
Knottrig blåslav	<i>Hypogymnia bitteri</i>	NT
Varglav	<i>Letharia vulpina</i>	NT
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT
Skrovellav	<i>Lobaria scrobiculata</i>	NT
Halmgul örnlav	<i>Ochrolechia alboflavescens</i>	NT
Rödbrun blekspik	<i>Sclerophora coniphaea</i>	NT
Urnlav	<i>Tholurna dissimilis</i>	NT
Svampar		
Sprickporing	<i>Diplomitroporus crustulinus</i>	VU
Finporing	<i>Gloeoporus pannocinctus</i>	VU
Grålila vaxskivling	<i>Hygrocybe lacmus</i>	VU
Taigaskinn	<i>Laurilia sulcata</i>	VU
Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU
Taggfingersvamp	<i>Ramaria karstenii</i>	VU
Ostticka	<i>Sceletocutis odora</i>	VU
Svartfjällig musseron	<i>Tricholoma atosquamosum</i>	VU
Stjärntagging	<i>Asterodon ferruginosus</i>	NT
Sumpäggsavamp	<i>Bovista paludosa</i>	NT
Flattoppad klubbavamp	<i>Clavariadelphus truncatus</i>	NT
Vitterspindling	<i>Cortinarius agathosmus</i>	NT
Blekspindling	<i>Cortinarius caesiostamineus</i>	NT
Barrviolspindling	<i>Cortinarius hircynicus</i>	NT
Doftskinn	<i>Cystostereum murrayi</i>	NT
Rosenticka	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT
Äggvaxskivling	<i>Hygrophorus karstenii</i>	NT

Tallriska	<i>Lactarius musteus</i>	NT
Spinnfingersvamp	<i>Lentaria byssiseda</i>	NT
Harticka	<i>Onnia leporina</i>	NT
Granticka	<i>Phellinus chrysoloma</i>	NT
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
Gränsticka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT
Violmussling	<i>Trichaptum laricinum</i>	NT

Tabell över förekomst av rödlistade arter enligt ArtDatabanken 2015. (EN) Starkt hotad, (VU) Sårbar, (NT) Nära hotad. Kategorin DD redovisas inte. * Savlundlavens systematiska status är under diskussion varför den inte behandlas vidare nedan.

Enlav, Vulpicida juniperinus, en regionalt hotad art med rika förekomster på Drevfjället. Arten bedöms som livskraftig på nationell nivå. De regionalt hotade arterna är inte förtecknade för Drevfjällsreservatet, men finns rikligt företrädde.

Vad gäller fåglar redovisas endast de arter som finns inrapporterade på Artportalen de senaste tio åren. Området tycks dock inte vara särskilt väl frekventerat bland ornitologer. Med visshet eller största sannolikhet finns även följande rödlistade arter i naturreservatet: duvhök, tornseglare, brushane, spillkråka och kungsfågel. Även bland rovdjuren saknas aktuella uppgifter om t.ex. varg, lo och järv. Mycket bristfälliga kunskaper gäller även för insektsfaunan som med tanke på områdets karaktär torde innefatta en mängd hotade och rödlistade arter, särskilt bland skalbaggar. Inventeringar från Fulufjället visar att så med säkerhet är fallet.

Historisk och nuvarande markanvändning

Skogsbruk

Skogsbruk har förekommit inom större delen av området men framför allt nära bebyggelsen. Uttaget har huvudsakligen skett i form av dimensionsavverkning och kolvedshuggning. Det skogsbruk som bedrivits i senare tid (främst i den nordvästra delen) ägde rum under krigsåren och fram till 60-talet. Därefter har inget skogsbruk bedrivits fränsett smärre uttag på privata skiften i kanten av reservatet.

Flottlederna i trakten blev först i sen tid iordningställda så att de medgav flottning i större skala. De brukades så sent som fram till 1965. De flesta av de gamla regleringsdammarna har rivits efter flottningens upphörande. Flottning har förekommit i området nedströms Holmsjön och även i Brunnans vattensystem. Man har tidigare flottat i både Österfjällsbrunnan och Rödfjällsbrunnan. Regleringsdammen vid Holmsjön har en vattendom sedan 1949 som är under omprövning för att medge dammens utrivning.

Nedanstående bild och karta ger en uppfattning om den påverkan som flottningsepoken hade på vattendragen. Kartan är ingen exakt bild av utbyggnaden, men den ger en uppfattning om vilka områden som hade goda flottningmöjligheter och därmed låg väl till för uttag av virke.

Kolning har förekommit inom området. Kolet har främst transporterats till Röros kopparverk. Några ortsnamn som eventuellt kan ha samband med kolvedsfångst till Drevsjö hytta är Storkoltjärn och Lillkoltjärn, som ligger söder om Holmsjön någon dryg mil söder om Flötningen. Vid Stentjärn finns en kolmila som aldrig blev tänd.

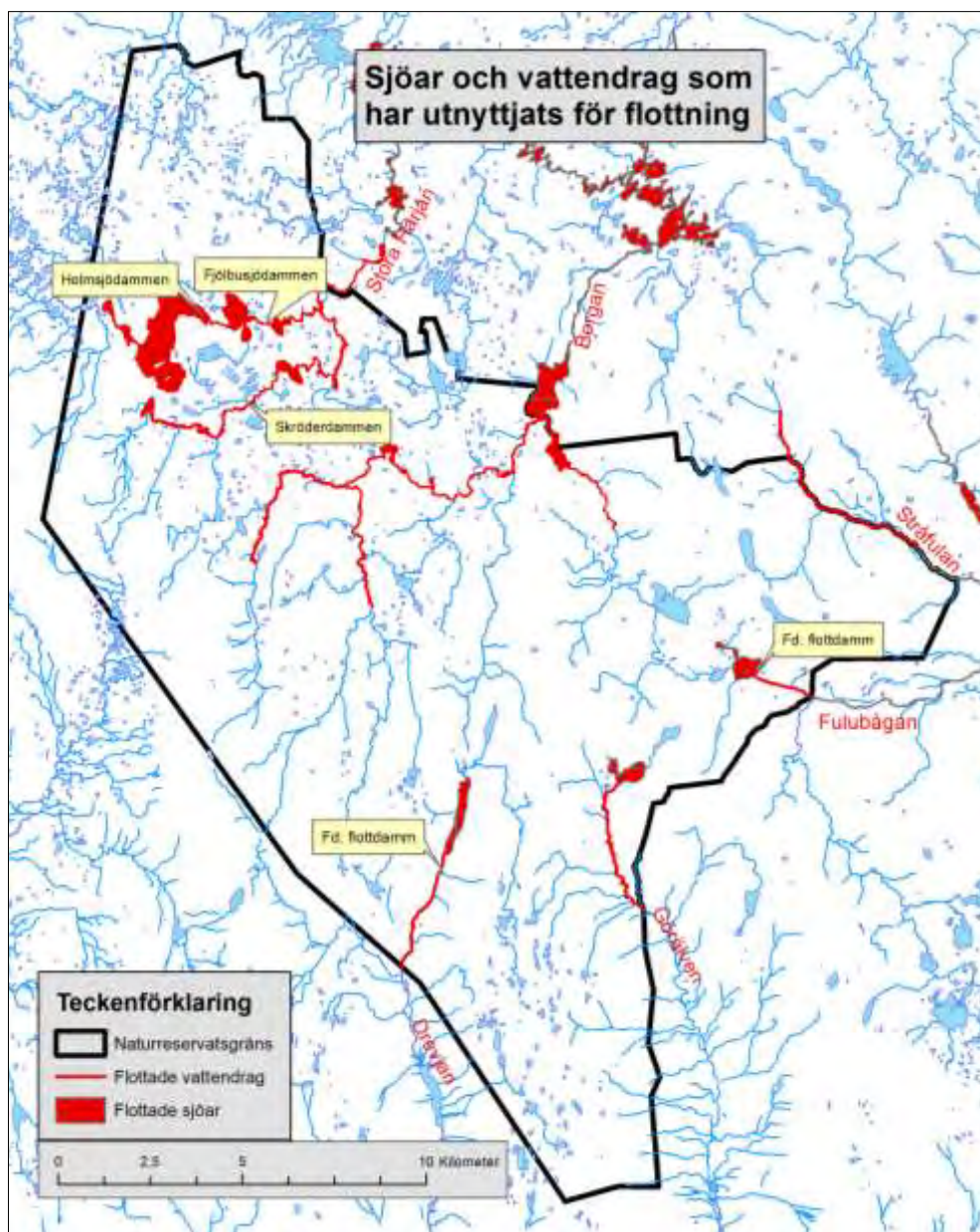
Brandspår finns i hela området. Bränderna tycks dock ha haft låg frekvens i större delen av Drevdagsområdet och de senaste bränderna ligger relativt långt tillbaka i tiden. Skogarna hyser dock en hel del rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Bygget av Skröderdammen i Lilla Härjån 1948. Ur Hellstrand (1980).

Utriven flottdamm vid Drevsjön

Drevfjällets utlöpare norrut, från Äventjärn i väster till Lillingsjöarna i öster har många starkt utglesade partier, där föryngring av tallplantor sker i björkdominerade partier och där det finns enstaka lågor och brutna stubbar med kolrester efter tidigare brand. Detta beror sannolikt på att brand tidigare slagit ut skogen och att barrskogen i det hårda klimatet mycket långsamt kommer tillbaka. På Björnsjöbrännan finns gott om torrakor och kolade stubbar och även levande träd med brandljud. Den glesa lågvuxna tallskogen vittnar där om upprepade bränders näringsutarmande effekt.

I den närliggande nationalparken Fulufjället har en brandhistorisk undersökning gjorts som visar på ett genomsnittligt historiskt brandintervall på mellan ca 140-

200 år. Variationen i brandintervall var stor och tiden mellan två bränder på samma plats varierade från 46 år till över 300 år. Sannolikt har skogarna i Drevfjället en liknande brandhistorik.

Skogsmarkens och fjällens värde bestod, förutom tillgången till jakt och fiske, av ängs- och myrslätter, betesmark, fäbodbruk, byggnadsvirke och brännved

Fäbodbruk

Som en följd av 1800-talets befolkningsökning såg flera möjligheten att livnära sig i utmarken och många nybyggen togs upp. Ibland övergick fäbodarna till permanentbebyggelse. En utveckling som på vissa håll endast varade i kanske 2-3 generationer. Därefter skedde åter inflyttning till byarna.

Ett rikt utvecklat fäbodväsen har funnits i området och detta har varit en förutsättning för möjligheten att livnära sig på de karga jordbruksmarkerna i kringliggande byar. Ännu återstår ett tiotal fäbodanläggningar förbundna av ett nätverk av stigar. I stort upphörde fäbodlivet här redan under 1950-talet. Förutom slätter på fäbodvallen bärgades hö från otaliga myrar och bäckstränder över hela området. Sjöfråken utgjorde ett värdefullt tillskott och bärgades åtminstone i Kallsjön. Stora mängder löv samlades till foder, vilket tillsammans med skogsbetet medförde att skogsgränsen vid 1900-talets början gick en bra bit längre ner än idag. Även gagnvirkes och torrvedshuggning som bedrivits i anslutning till fäbodarna har påverkat omgivande skog.

Fäbodanläggningar

Härjäsättern ligger på en fastmarksudde i Holmsjön. På den steniga vallen är husen nybyggda, tillbyggda eller ombyggda. Ett par grunder och husruiner finns också.

Röskåsens gamla fäbod ligger 875 möh och utgör därmed Dalarnas såväl västligaste som högst belägna bosättning. Vid Röskåsen finns en liten slätteräng som fortfarande hävdas.

Fågelåsens byggnader används för fritidsändamål.

Fredriksbygget hyser hus som är rustade för fritidsändamål. Slaktutrymme, bastu och fågelbord tyder på nyare tider.

Brunnsätterns vall ligger på en bergtunga i myrlandet väster om Rödfjällsbrunnans och Lissfjällsbrunnans sammanflöde. Marken är ojämn med många hus i olika skick samt en vegetation som tyder på stor gödselpåverkan.

Hammarsätterns en gång öppna fäbodvall är nu skogsbevuxen. Väster om vallen finns rester av en stor dammbyggnad, 250m lång pålad och jordtäckt timring, tvärs över dalen.

Lekåsens fäbod, som ligger en knapp mil söder om Drevdagen, var länge länets högst och mest avlägset belägna levande fäbod. Den öppna marken utgörs dels av myrodlingar med vall, dels av stenbunden hackslog som numera antingen betas eller slås. Betesmarkerna har hävdats fram till 2003, men de senaste åren har

bete saknats på området. Vid Lekåsen finns ett mindre område som slås och hässjas. Detta område har utökats betydligt genom EU-medel så att 2015 slås en betydande areal på vallen.

Kallsjösättern sägs ha fungerat både som fäbod och som permanentgård i olika skeden. Vallen är kuperad och där finns rester efter ett flertal byggnader i form av grunder och raserade väggar. Kallsjön i närheten har tidigare dämats. Slätter har bedrivits på sjöfräken ända in på 1970-talet.

Id-Persättern även kallad Krokbäcksättern är en före detta Gördalsfäbod med stor och öppen vall, där stora stugan har rustats till en gemytlig raststuga. Kungsleden passerar fäboden.

Drevsjösättern/Tysksättern hyser ett antal hus som används för fritidsändamål.

Lillingsättern hyser inte längre några byggnader.

Strådalens och Hammarsjösätterns/Stensjösätterns fäbodar ligger strax utanför reservatsgränsen. Fäboddriften har dock påverkat områden även innanför nuvarande reservatsgräns.

Fäbodar inom Drevfjällens naturreservat

1 Härjasättern, 2 Röskåsen, 3 Hammarsjösättern/Stensjösättern (utanför reservatet), 4 Fågelåsen, 5 Fredriksbygget, 6 Brunnsättern, 7 Hammarsättern, 8 Id-Persättern/Krokbäcksättern, 9 Lekåsen, 10 Kallsjösättern, 11 Strådalen (utanför reservatet), 12 Drevsjösättern/Tysksättern, 13 Lillingsättern.

Fornminnen

Drevfjällen är, liksom i stora delar av fjällvärlden, ofullständigt inventerad vad gäller förekomsten av fornlämningar. Inom reservatet är endast fyra fornlämningar registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. Dessa består av två stenåldersboplatser (belägna vid norra änden av Drevsjön och vid Stordrevdagssjöns sydvästra strand), uppgifter om ett fångstgropssystem (sydväst om Drevsjön) och en fångstgrop (ca 2 km söder om Drevdagssjön). Fäbodar som är äldre än 1700-tal bedöms som fornlämningar. Om ännu ej kända fornlämningar påträffas skall dessa anmälas till Länsstyrelsen eller Dalarnas museum. Fornlämningar skyddas enligt 2 kap lagen om kulturminnen (1988:950).

Fornlämningar registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister.

1 Stenåldersboplatz, 2 Fångstgrop, 3 Stenåldersboplatz, 4 Fångstgropssystem

Övrig bebyggelse

Förutom fäbodarna finns ett antal byggnader såsom skogshuggarkojor, flottningskojor, fiske- och jaktkojor m.m. Vid Drevsjön, Östra och Västra Lillingen, Stora Rensjön och Västra Fisktjärn finns båthus och fiskestugor som ägs av privatpersoner och Gördalens Fiskevårdsförening som är en sektion av Gördalens Byamäns Jaktvårdsförening.

Norr om Röskåsen finns motståndskojan Rævhølet som användes under 2:a världskriget av norska underrättelsegrupper.

Myrslåtter

Fjällböndernas uppfinningsrikedom för foderfångsten visar sig bl.a. i den enorma dammvall som pålats och timrats tvärs över blötmyren väster om Hammarsättern. Här har en stor myr kunnat sättas under vatten om våren för att stimulera starrväxten. Fler spår av slåtterdämmen står säkert att finna i området.

Vid Kallsjön, ca 2 km öster om Lekåsen, har fräkenslåtter bedrivits. Sjön, som är mycket vegetationsrik, har reglerats för detta ändamål. Även Skäftsjön har modifierats, rimligen för slåtterändamål, se nedan.

Natura 2000

Allmänt

För att skydda natur, vilda djur och växter har EU skapat ett nätverk, Natura 2000. Nätverket består av värdefulla naturområden som medlemsstaterna har ansvar för att skydda för framtiden. Drevfjällens naturreservat är ett av regeringen godkänt Natura 2000 område.

Natura 2000 baseras på fågeldirektivet och habitatdirektivet. Fågeldirektivet omfattar samtliga vilda fågelarter samt deras livsmiljöer. Habitatdirektivet avser utvalda växt- och djurarter samt olika naturtyper.

För att inte skada ett Natura 2000-områdes värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett Natura-område bör man samråda med Länsstyrelsen innan åtgärder påbörjas. Vid åtgärder i skogsmark hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Uttekade Natura 2000-naturtyper

Tabellen nedan redovisar ingående **naturtyper** enligt EU:s art- och habitatdirektiv, arealer som är godkända av EU-kommissionen (målareal) och bedömning om naturtyperna uppvisar ett gynnsamt tillstånd idag. Karta över naturtypernas utbredning finns på sidan 21 i denna plan.

Uttekade naturtyper (Naturtypskod)	Målareal (ha)	Bevarandetillstånd idag
Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	96	Gynnsamt
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	125	Gynnsamt
Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen (4030)	305	Gynnsamt
Rishedar ovanför trädgränsen (4060)	4 473	Gynnsamt
Videbuskmarker ovanför trädgränsen (4080)	42	Gynnsamt
Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen (6230) *	3,8	Gynnsamt/icke gynnsamt
Högörtssamhällen (6430)	186	Gynnsamt
Höglänta slåtterängar (6520)	0,6	Gynnsamt/icke gynnsamt
Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	759	Gynnsamt

Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ (7160)	7	Gynnsamt
Rikkärr (7230)	5	Gynnsamt
Aapamyr (7310)*	9 708	Gynnsamt
Silikat-rasbranter (8110)	3,8	Gynnsamt
Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar (8210)	0,3	Gynnsamt
Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar (8220)	2,6	Gynnsamt
Pionjärvegetation på silikatrika bergsytter (8230)	9	Gynnsamt
Västlig taiga (9010)*	12 697	Gynnsamt
Fjällbjörkskog (9040)	2 723	Gynnsamt
Åsbarrskog (9060)	2,1	Gynnsamt
Lövsumpskog (9080)*	61	Gynnsamt
Skogbevuxen myr (91D0)*	371	Gynnsamt

*Prioriterad naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet

I stort sett all mark inom naturreservatet utgörs av Natura-habitat i gynnsam bevarandestatus. De hävdberoende naturtyperna utgör små arealer och är av varierande bevarandestatus.

Uttekade Natura2000-arter

Tabellen nedan redovisar ingående **arter** enligt EU:s Fågeldirektiv respektive Art- och habitatdirektiv och bedömning om arterna har gynnsamt tillstånd idag.

Uttekade arter	Bevarandetillstånd idag
Kalkkärrsgrynsnäck <i>Vertigo geyeri</i>	Gynnsamt. Rik förekomst i Storgjotkölens extremrikkärr.
Lodjur <i>Lynx lynx</i>	Gynnsamt. Regelbundet förekommande.
Kungsörn <i>Aquila chrysaetos</i>	Gynnsamt. Regelbundet förekommande.
Tjäder <i>Tetrao urogallus</i>	Gynnsamt. Allmänt förekommande.
Trana <i>Grus grus</i>	Gynnsamt. Allmänt förekommande.
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	Gynnsamt. Allmänt förekommande.
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	Gynnsamt, men sällsynt förekommande.
Grönben <i>Tringa glareola</i>	Gynnsamt. Allmänt förekommande.
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	Gynnsamt. Allmänt förekommande.
Berguv <i>Bubo bubo</i>	Gynnsamt, men sällsynt förekommande.
Päruggla <i>Aegolius funereus</i>	Gynnsamt. Regelbundet förekommande.

Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>	Gynnsamt. Allmänt förekommande.
Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i>	Gynnsamt. Allmänt förekommande
Hökuggla, <i>Surnia ulula</i>	Gynnsamt, men sporadiskt uppträdande beroende på gnagartillgång.

Bevarandesyftet med Natura2000-området

Syftet med Natura2000-området Drevfjällen är att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden med hänsyn till Natura 2000

I Natura 2000-området Drevfjällen bör naturtypen västlig taiga särskilt prioriteras. Den ska präglas av naturlig dynamik och frånvaro av annan mänsklig påverkan än jakt eller friluftsliv. Påtagligt brandpräglade delområden bör skötas med naturvårdsbränning för att bibehålla den naturliga brandstrukturen och den brandgynnade insektsfaunan. Brandintervallen i dessa fjällnära skogar är dock mycket glesa, varför behovet av naturvårdsbränning är måttligt och kan utföras under lång tidsrymd.

Andra naturtyper i Natura 2000-området som har prioriterade naturvärden enligt habitatdirektivet är aapamyr och skogbevuxen myr. Även naturtypen rikkärr ska prioriteras eftersom rikkärret vid Storgjotkölen tillhör Dalarnas artrikaste och bäst utbildade. Den ekologiska statusen för Ramsarområdets våtmarker, inklusive sjöar och vattendrag, får inte försämrats.

De kulturberoende naturtyperna kopplade till fäbodväsendet bör likaledes prioriteras eftersom de hyser en alltmer trängd djur- och växtvärld som är viktig att värna.

Motivering

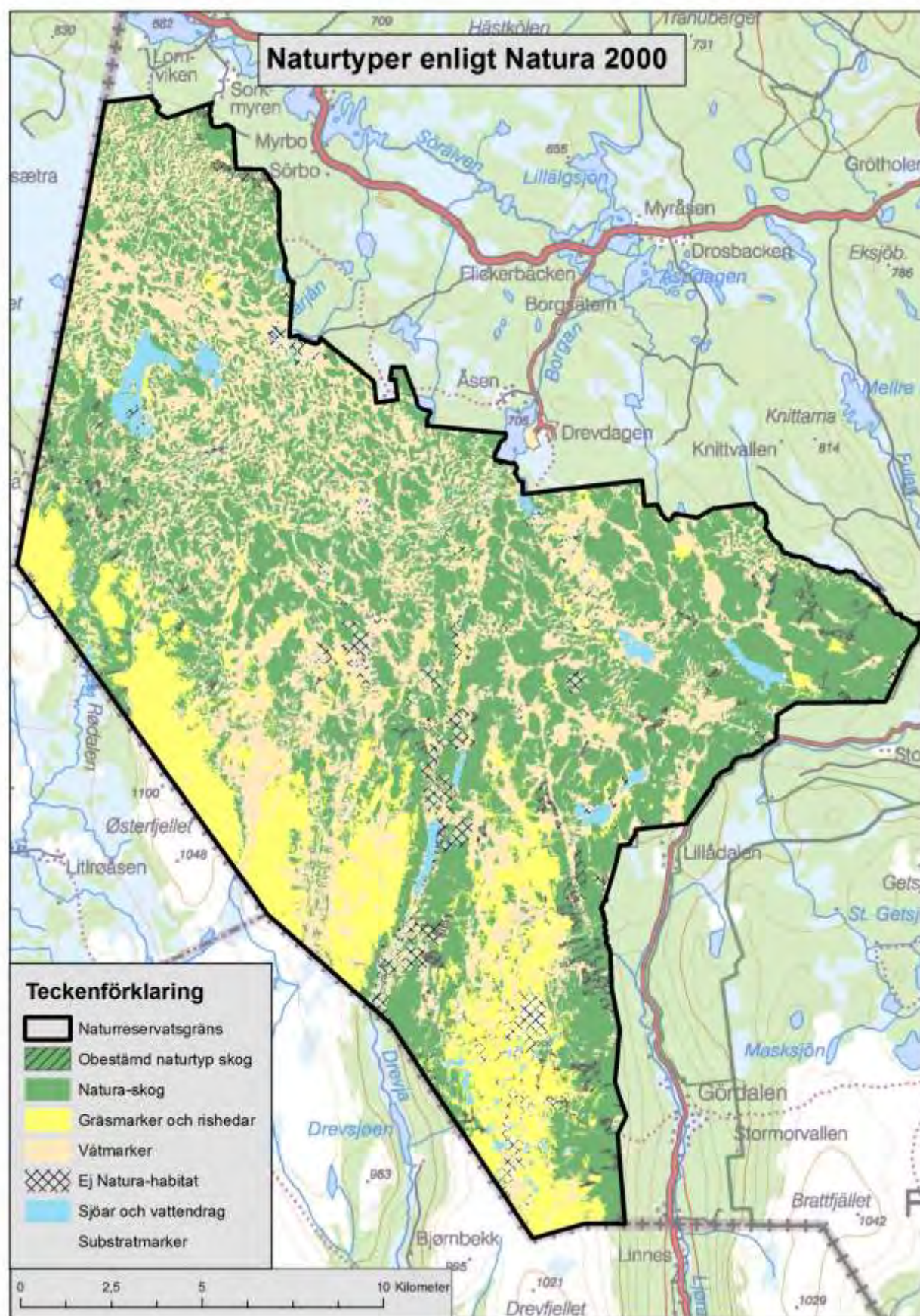
Drevfjällens skogar är de största sammanhängande och bäst bevarade naturskogarna i södra delen av den svenska delen av fjällkedjan. De har därmed ett oskattbart bevarandevärde.

Prioriterade åtgärder.

Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder bedöms inte behövas. Vissa skötsel- eller restaureringsåtgärder kan komma att bli aktuella i en framtid, exempelvis naturvårdsbränning, om uppföljning indikerar sådant behov. Åtgärder i form av återställning av dammlägen till naturliga flöden och nivåer planeras och är prioriterade i vissa påverkade vattendrag.

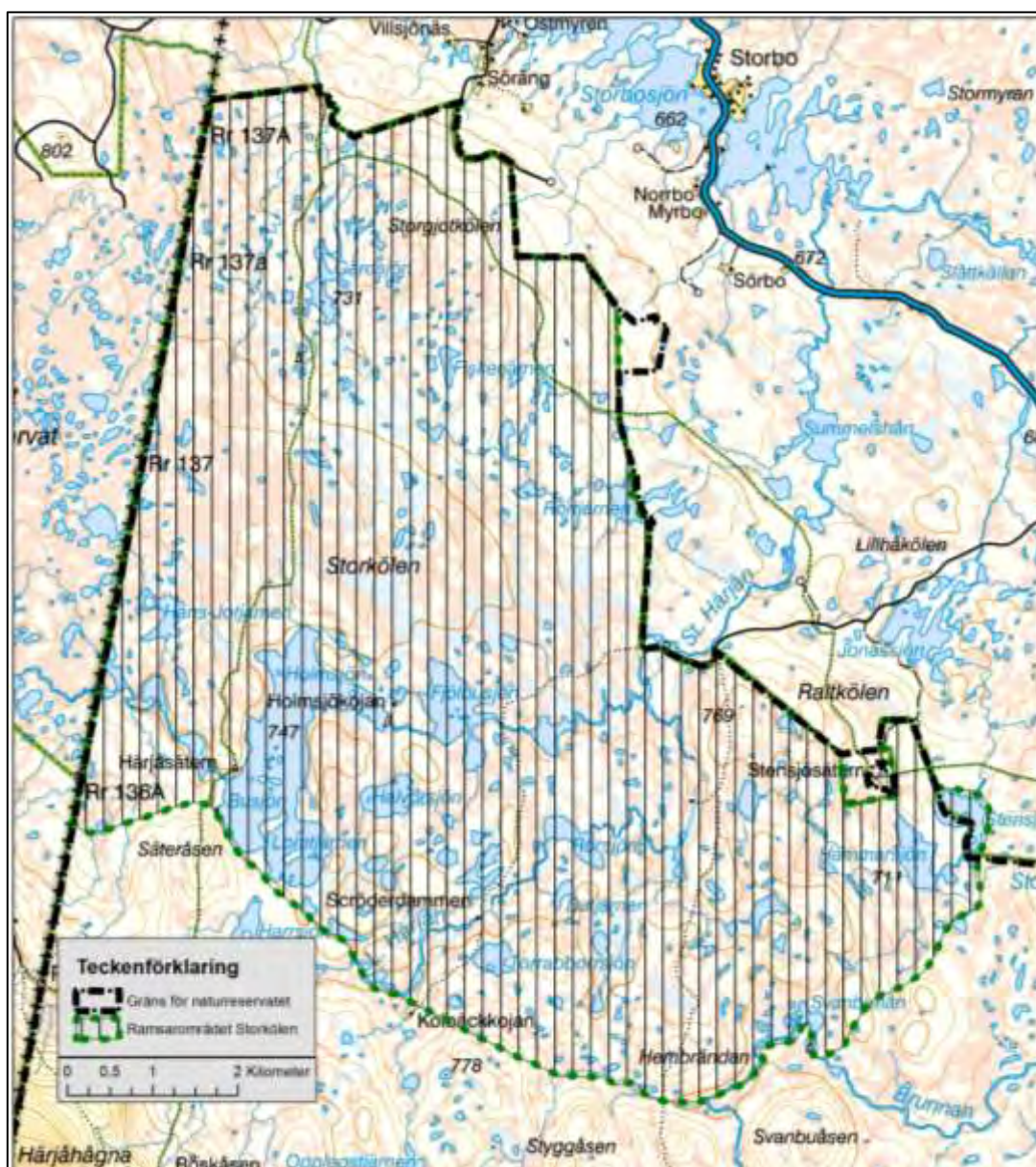
Hotbild mot utpekade värden inom Natura 2000-området

Se under respektive skötselområdesbeskrivning.

Ramsarområde

Storkölen är ett myrkomplex, som tillsammans med det norska Ramsarområdet Kvisleflået utgör ett stort, gränsöverskridande våtmarksområde. Området ingår i Drevfjällets naturreservat och utpekades som Ramsarområde 2001. Att området är utpekad som Ramsarområde innebär att våtmarken är av internationell betydelse i synnerhet som livsmiljö för våtmarksfåglar. De ornitologiska värdena är höga och området hyser flera nationellt rödlistade fågelarter samt 13 nationellt rödlistade växtarter.

Jakt, fiske, övrigt friluftsliv mm

Jakt

Jakträtten tillhör markägaren. På statens mark är jakten upplåten genom jaktavtal. Hela naturreservatet ingår i Särna-Idre älgskötselområde. Ca 20 jaktlag arrenderar jaktmark inom Drevfjällens naturreservat.

Jakten i Drevfjällsreservatet är av stor betydelse för ortsbefolkningen, såväl socialt som för rekreation och bevarandet av en traditionsrik kultur.

Fiske

Inom reservatet finns rika fiskbestånd av framför allt abborre och gädda samt i viss mån harr, röding, öring och lake. Försumningsläget är förhållandevis gynnsamt med tillfredställande pH och buffringsförmåga.

Inom Drevfjällets naturreservat finns upplåtelse av husbehovsfiske. Nätfiske-rätten är kopplad till fastigheter i Gördalen och omfattar sjöarna Stora och Lilla Rensjön, Östra och Västra Lillingen samt Västra Fisktjärnen. Enskilda nätfiske-rätter har upphört. Gördalens Fiskevårdsförening förvaltar stugor, båthus och båtskydd inom reservatet.

I egenskap av markförvaltare upplåter Länsstyrelsen Dalarna vattenområden inom Drevfjällets naturreservat för fiske.

Renskötsel

Området har inte nyttjats som renbetesland annat än marginellt under de senaste 25 åren varför Drevfjällens lavhedar är välutvecklade och därigenom tillsammans med Fulufjällets och Transtrandsfjällens lavhedar unika i Sverige. Renskötsel är inte förbjuden i föreskrifterna och kan därför förekomma.

Tillgänglighet - vägar och parkering

Några bilvägar som leder in i reservatet finns egentligen inte. Däremot finns bilvägar med lämpliga utgångspunkter för besök in i reservatet t.ex.:

- i Gördalen vid parkeringsplats där Kungsleden passerar.
- längs väg 1056. Parkeringsplats finns norr om Lillådalen.
- i Drevdagen vid Stora Härjån dit skogsväg leder från väg 70.
- i norr från Flötningen och Lomviken där led söderut börjar.
- på norska sidan leder en bilväg fram till fäboden Nysätra som ligger 300 m från riks- och reservatsgränsen. Vägen är avgiftsbelagd och stängs vissa perioder under året.
- Bilväg finns till Stensjösättern och till leden som utgår från Stora Härjån. Vägen är endast öppen under sommartid.

Parkeringsmöjligheter finns på flera ställen som är lämpliga som utgångspunkter för besök i reservatet. I Drevdagen och Gördalen finns iordningställda parkeringsplatser i anslutning till Kungsleden.

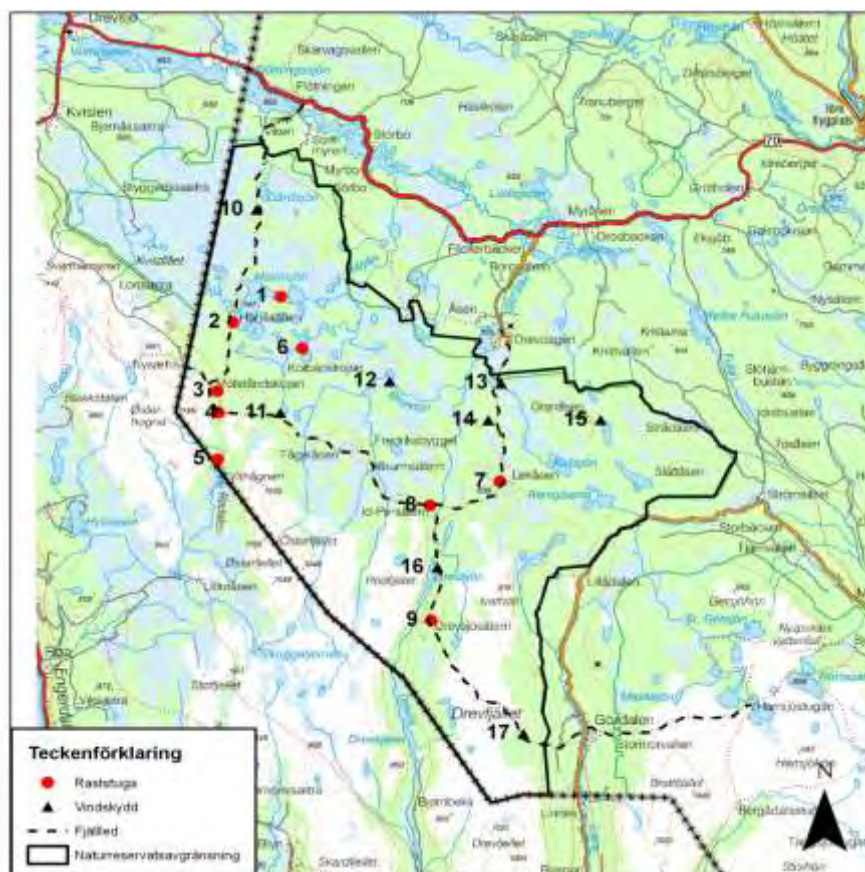

Byggnader och andra anläggningar

Ett stort antal raststugor och vindskydd står till det rörliga friluftslivets förfogande.

Byggnader öppna för allmänheten	Raststuga	Vindskydd
Brännåsen		X
Busjön	X	
Drevfjällsstan	X	
Drevsjön		X
Gröninghållan		X
Gårdsjödalen		X
Holmsjökojan uthyrningsstuga		
Id-Persäteren	X	
Lekåsen	X	
Lilldrevdagssjön		X
Mellre Långsjön		X

Motståndskojan	X	
Nordsjön	X	
Röskåsen	X	
Skröderdammen	X	
Svanbuhån		X
Österfjällbrunnan		X

Anordningar i Drevfjällens naturreservat.

Raststugor: 1 Holmsjökojan (ej allmän rastkoja), 2 Busjön, 3 Motståndskojan, 4 Röskåsen, 5 Nordsjökojan, 6 Skröderdammen, 7 Lekåsen, 8 Id-Persäteren, 9 Drevfjällstugan.

Vindskydd: 10 Gårdsjödalen, 11 Österfjällsbrunnan, 12 Svanbuhån, 13 Lilla drevdagssjön, 14 Brännåsen/Marrkällan, 15 Mellersta Långsjön, 16 Drevsjön, 17 Gröninghållan

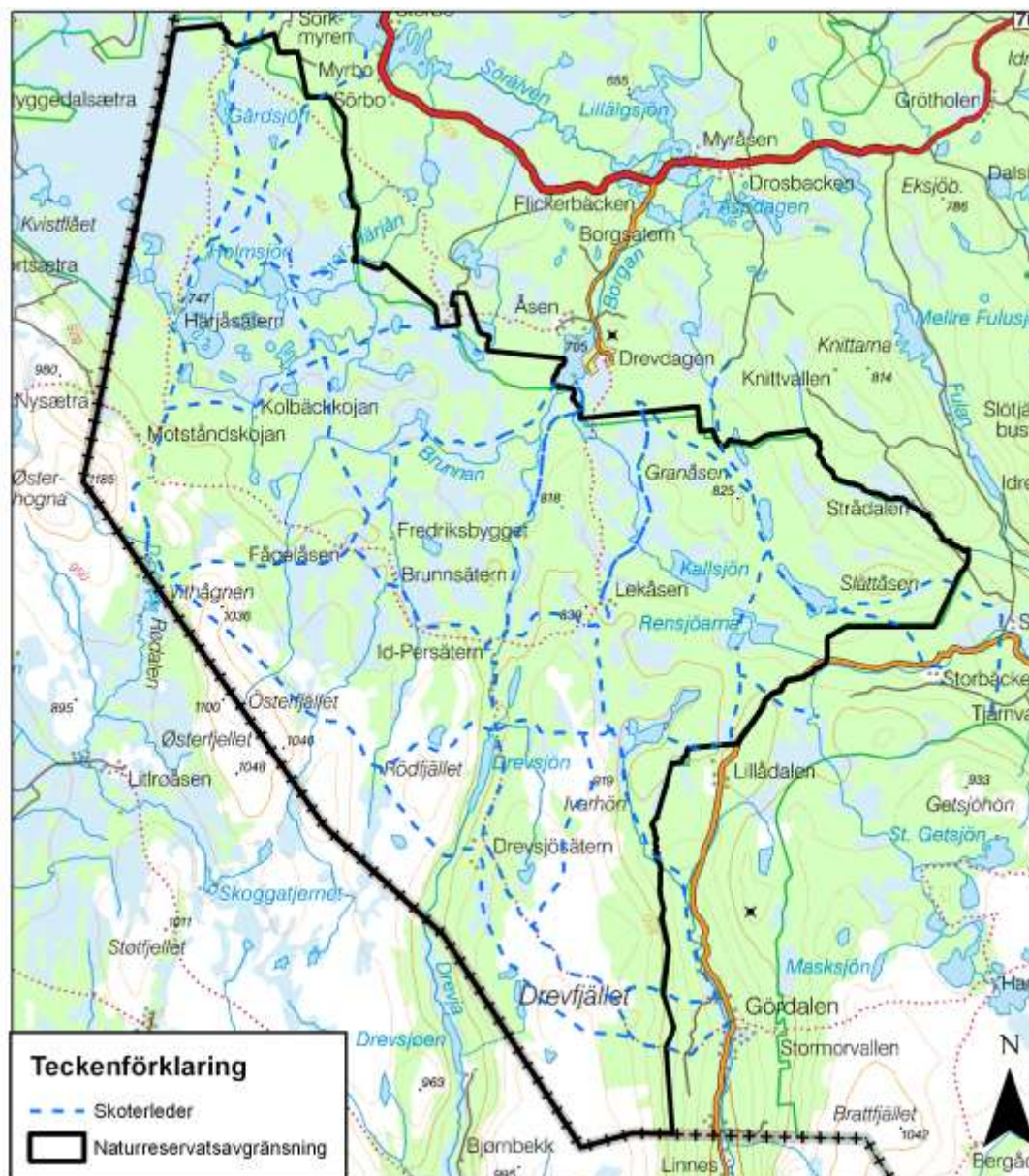
Leder

Från Gördalen sträcker sig den Södra Kungsleden upp över Drevfjället och genom Drevfjällets naturreservat fram till Id-Persäteren. Härifrån finns två ledsträckningar att välja på. Dels en sommarled via Röskåsen till Flötningen, dels

en östligare via Lekåsen till Drevdagen och sedan vidare till Flötningen. Den mer fjällnära ledens sommar- och vintersträckning skiljer sig bitvis åt.

Ett stort antal skoterleder (170 km) finns anlagda inom reservatet. Dessa sköts för närvarande genom avtal med skoterklubbarna i området.

Längs skoterlederna finns broar som kan användas av vandrare, men skoterlederna kan annars vara olämpliga som vandringsleder eftersom de ofta går över svårframkomliga våtmarker.

Telefon

Nödtelefon finns vid Id-Perssäteren och vid Nordsjökojan.

Fritidsaktiviteter

Under sommarhalvåret är fisket den dominerande fritidsaktiviteten men markerna lockar även till vandringar, kanoting och bärplockning. Ridverksamhet har funnits i begränsad omfattning och kan komma att återupptas.

På vintern är skoteråkning den dominerande fritidsverksamheten. I området finns för närvarande tre skoterklubbar som sköter det omfattande lednätet. Hundspanssåkning har en viss omfattning, både privat och som turistverksamhet.

Naturvård

Till följd av den s.k. Ebelingska utredningen från 1965 beslöt Länsstyrelsen 1967 att skydda delar av Dalafjällen med stöd av 19 § naturvårdslagen i dess dåvarande lydelse. Förordnandet gällde bl a ”ett område inom Idre och Särna kommuner omfattande bl a Härjehåga, Rödfjället och Drevfjället”.

Länsstyrelsen utarbetade 1980 ett förslag till naturreservatsbildning som skulle skydda området. När regeringen 1985 beslöt att 55 områden med fjällurskogar skulle ges ett varaktigt skydd utarbetade länsstyrelsen ett förnyat förslag till reservatsbildning. Målsättningen var att fullfölja regeringens beslut och samtidigt fullfölja länsstyrelsens tidigare intention att freda de riksintressanta delarna av länets fjällvärld.

Domänverket beslutade 1987 att domänfondens mark i Drevfjällsområdet skulle vara fjällnära domänreservat i avvaktan på det slutliga naturreservatsbeslutet. Länsstyrelsen fattade 1992 beslutet att inrätta Drevfjällens naturreservat. Reservatsbeslutet överklagades, varvid regeringen 1993 fastställde reservatsföreskrifterna med tillhörande skötselplan.

Miljöövervakning

Särskilt vid Härjehåga och Röskåsen bedrivs miljöövervakning med inriktning att följa eventuella förändringar i området kring trädgränsen kopplat till bland annat ett ändrat klimat.

En väderstation har gett noggranna data beträffande nederbörd, vind och temperatur lokalt vid Röskåsen. Det är dock osäkert om mätningarna kommer att fortsätta. Själva trädgränsen följs upp med hjälp av upprepad fotografering av de trädgränsbildande träden som finns längs Härjehågas sluttning inom ett trädgränsprojekt som rör en större del av den södra fjällkedjan. Med hjälp av högupplöst laserskanning kan man vidare följa flera träd i övergången mellan skog och kalfjäll.

Flera inventeringar av djurlivet görs också inom området. Rippopulationen på Härjehåga följs upp inom inventeringsrutter. Förändringar i fjällfågelfaunan generellt studeras inom ett fjällfågeltaxeringsprojekt. Fågelfaunan inom Ramsarområdet i norr och mer precist inom Storkölen dokumenteras i myrfågelrutter som inventeras med vissa intervall. Vinterinventeringar av spår av större däggdjur görs regelbundet. Vid Björnåsen inventeras småviltet genom att

en triangel, så kallad "Finsk Vilttriangel", med två kilometers sida undersöks på spårspår och samtliga spår noteras.

Snöskotertrafikens inverkan på fjällmiljön särskilt vad gäller bullerstörning har mätts vid de leder som passerar Röskåsen. Här har även en metodik för uppföljning av skotertrafikens mängd utvecklats som möjliggör jämförbara upprepningar.

Källförteckning

Litteratur

- Bratt, L och Ljung, T. 1993: Dalarnas ängar och betesmarker. Länsstyrelsen Dalarna Rapport nr 1993:1.
- Bratt, L och Rafstedt, T. 1990: Våtmarker i Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Kopparbergs Län 1990:2
- Ebeling, F. 1965 Samhället och ödemarkslandskapet – Markanvändningsfrågor i Övre Dalarnas fjällområden. Kungliga Skogs- och Lantbruksakademin. Tidskrift 1965:3
- Forslund, M, Kolmodin, U och Svenson, S-Å. 1982: Skyddsvärda fågelmyrar i Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Kopparbergs län 1982:4.
- Hellstrand, G. 1980: Flottningen i Dalälven.
- Hellstrand. 1981: Särna-Idre 300 år. En hembygdsbok. 1945, nytryck 1980
- Henricson, E. 2001-2009: Idre Bygdebok. Del I-III.
- Hjelmqvist, S. 1966: Berggrundskarta över Kopparbergs län. SGU Ser.Ca, Nr.40.
- Lundqvist, G. 1951: Beskrivning till jordartskarta över Kopparbergs län. SGU Ser. Ca, Nr 21.
- Lundqvist, R. 1997: Dalarnas urskogar. Länsstyrelsen Dalarnas län 1997:4.
- Lundqvist, R. 2002: Fulufjället-Nationalpark i Dalafjällen. Naturvårdsverket.
- Länsstyrelsen Dalarna 1998: 1997 års provfisken inom naturreservaten i norra Dalarna. Delrapport I. Länsstyrelsen Dalarnas län 1998:4.
- Länsstyrelsen Dalarna 1999: 1998 års provfisken inom naturreservaten i norra Dalarna. Delrapport II. Länsstyrelsen Dalarnas län 1999:13.
- Länsstyrelsen Dalarna 2006: Åtgärder vid slitage på vandringsleder i fjällterräng.
- Länsstyrelsen Dalarna 2009: Vattenvårdsplan för Dalälvens avrinningsområde. Remissupplaga
- Länsstyrelsen Dalarna 2012: Åtgärdsplan för flottledsrensade vattendrag i Dalarnas län. Rapport 2012:12.
- Löfroth, M och Lonnstad, J. 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Naturvårdsverket. VMI-ID: 16C1C01, 16C2C01

Naturvårdsverket 1986: Naturvård i fjällen. Naturvårdsverket

Sander, J. 2005: Brand i Fulufjällets nationalpark – en brandhistorisk analys med förslag för framtida skötsel. Länsstyrelsen Dalarnas län 2005:1.

Soyez, D. 1971: Geomorfologisk kartering av nordvästra Dalarna. Stockholms Universitet, Naturgeografiska Institutionen.

Om miljöövervakning

Grund, Lars-Olof. 2014: Myrfågelinventering i Älvdalens kommun under perioden 1977 till 2012. Länsstyrelsen Dalarna, rapport 2014:3

Hedlund, L. 2011: Utveckling av metoder för mätning av ljudnivåer i fjällen. Länsstyrelsen Dalarna. Rapport 2011:06.

Hedlund, L. 2012: Erfarenheter av användning av ledtrafikräknare på vinterleder i Dalafjällen. Länsstyrelsen Dalarna, PM 2012:18

Kullman, L. & Öberg, L. 2015: Trädgräns i fjällen. Länsstyrelsen Jämtland 2015:4

Länsstyrelsen Dalarna. 2011: Utveckling av metoder för mätning av ljudnivåer i fjällen. Rapport 2011:6

Övriga referenser

Artportalen, SLU. Artobservationer.

Hotflex. Länsstyrelsens interna databas över rödlistade arter.

Ljung, T. 1996. Opublicerat. Översiktlig översyn av skötseln av kulturmark inom fjällreservat i Dalarnas län.

Länsstyrelsen Dalarna 2004. Opublicerat. Inventering av ängar och betesmarker i Dalarna 2002-2004.

Länsstyrelsen Dalarna. 2006 och 2015: Opublicerat. Bevarandeplan Natura 2000. SE0620009 Drevfjällen.

Naturtypskartor för Natura 2000.

The Ramsar Convention on Wetlands. www.ramsar.org.

Vegetationskartan över fjällkedjan.

Plandel

Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Syftet är att för framtiden bevara de olika naturtypernas ekosystem och naturliga processer samt landskapets orörda karaktär i väsentligen orört och ostört tillstånd

Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Syftet med naturreservatet är även att bevara och vårda brandpräglade och hävdgynnade delområden.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Syftet är även att – i den mån det inte strider mot bevarandeintresset – ge möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer och arter som enligt EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG) respektive art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) förekommer i det befintliga Natura 2000-området Drevfjällen ska skyddas och gynnsam bevarandestatus upprätthållas. Förekomsterna av rödlistade arter ska bevaras i livskraftiga bestånd. Våtmarker och vattenmiljöer inom Ramsarområdet Storkölen bevaras orörda till fågellivets fromma. Av människan påverkade ej hävdgynnade habitat (livsmiljöer), exempelvis flottningsrensade vattendrag, återställs till naturligast möjliga tillstånd.

Prioritering mellan bevarandevärden

Övergripande skötselprioriteringar

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Naturen i fjällområdet och det fjällnäraområdet är formad av ett kärvt klimat och skador kan därför ta lång tid att läka. Storskaliga förändringar, t.ex. klimatförändringar, kan ha stor påverkan på naturtyperna i området. Ett av Drevfjällens största värden består i att det är ett sammanhängande område med hög grad av orördhet. Ingrepp som fragmenterar området kan därför göra mycket stor skada på dess värden. Friluftslivets intressen prioriteras i anslutning till befintliga anordningar för friluftslivet. I övriga områden prioriteras bevarande och gynnande av den biologiska mångfalden. Icke motorburet friluftsliv prioriteras framför motorburet.

Prioriterade bevarandevärden enligt art- och habitatdirektivet

Enligt 16§ förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) ska särskild hänsyn tas till prioriterade arter och prioriterade livsmiljöer vid myndigheternas bevakande av att gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs.

Inom Drevfjällets naturreservat täcker nedanstående naturmiljöer som särskilt ska prioriteras ca 50 % av området, varav västlig taiga utgör huvuddelen.

Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat	6230
Aapamyrrar	7310
Västlig Taiga	9010
Skogbevuxen myr	91D0

Lokal delaktighet i reservatets förvaltning

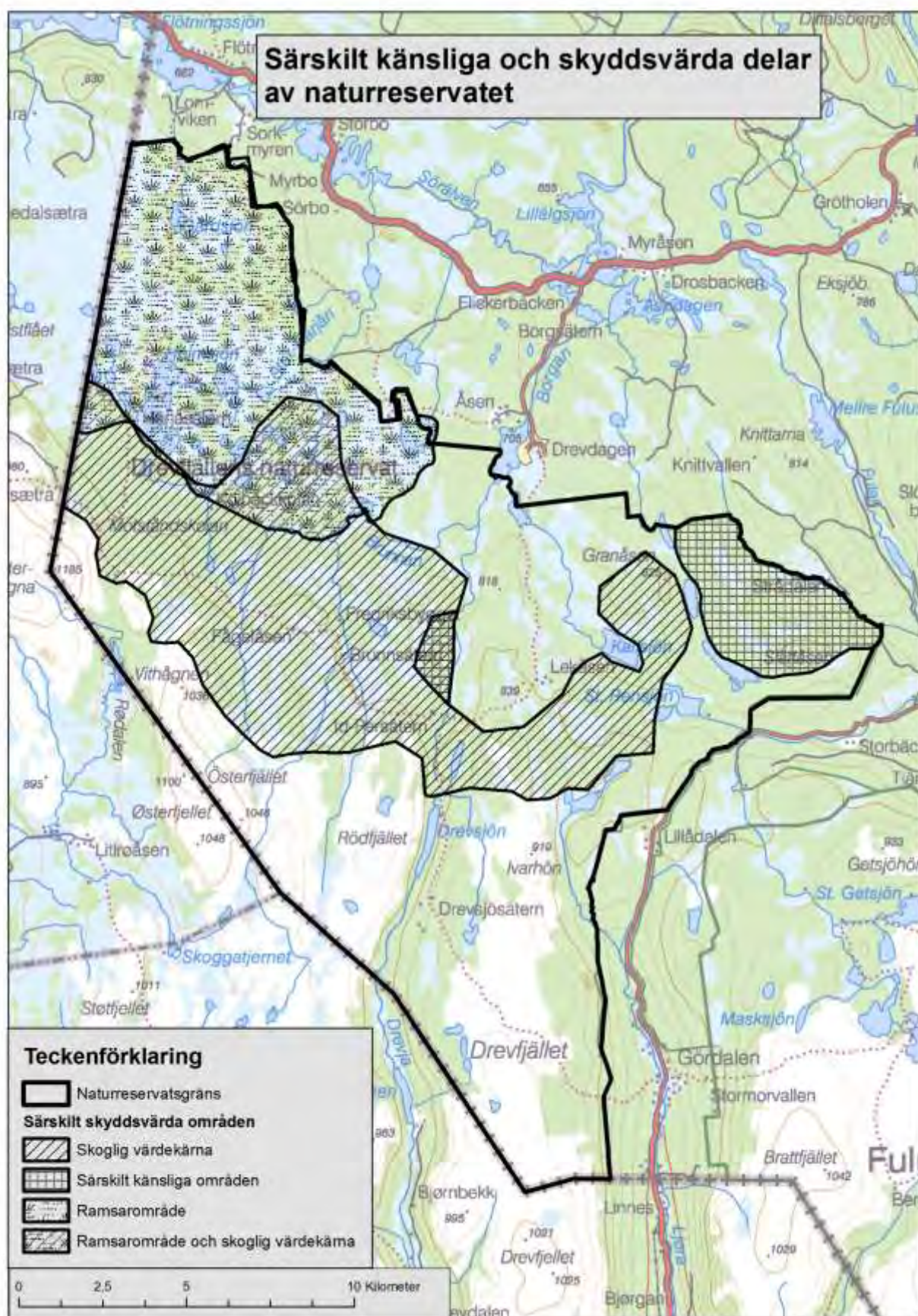
”Samverkansdelegation för skyddad natur i Älvdalen kommun”

Älvdalens kommun och Länsstyrelsen Dalarna har inrättat en delegation för samverkan kring förvaltningen av skyddad natur i Älvdalens kommun. I delegationen ingår, förutom företrädare för Älvdalens kommun och Länsstyrelsen, ledamöter som företräder olika lokala intressen i Älvdalen. Kommunen utser dessa ledamöter samt deltagare till samråds- eller arbetsgrupper som kan behöva knytas till delegationen i särskilda frågor.

I förvaltningsmodellen är Länsstyrelsen formell förvaltare och arbetsgivare för skötselorganisationen. Även myndighetsarbetet (beslut om skydd, tillstånd, dispenser och tillsyn i enlighet med miljöbalken) utförs av Länsstyrelsen Dalarna.

Norge

Reservatsförvaltningen bör i de delar som berör Ramsarområdet samarbeta med de norska myndigheterna i frågor som har gemensamma beröringspunkter.

Obs! Med "värdekärna" avses den värdefullaste skogen inom reservatet, ej att förväxla med begreppets användning i Naturvårdsverkets så kallade funktionsindelning. All skog i reservatet är med den definitionen värdekärna.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i 11 skötselområden:

1. Skogsmark
2. Våtmark
3. Sjöar och vattendrag
4. Kalfjäll
5. Hävdbetingade marker
6. Klippbranter
7. Ris- och gräshedar
8. Speciella artförekomster
9. Friluftsliv
10. Anläggningar
11. Fornlämningar och andra särskilt värdefulla kulturmiljöer

Skötselområde 1: Skogsmark

Beskrivning

I området finns vidsträckta fjäll- och fjällnära skogar vars karaktär varierar med höjdnivå, underlag, brandhistorik och mänsklig påverkan. Brandprägel är påtaglig i många områden, men brandintervallen är långa varför det är vanligt med en varierande grad av graninslag. Andra delar berörs troligen mycket sällan av brand. Detta gäller främst fjällbjörkskogen, olika sumpskogar och grandominerade nord- eller östvända sluttningar. Här råder istället en långsam, men tydlig intern dynamik. Den mänskliga påverkan är mestadels måttlig eller låg. Spåren efter äldre tiders fäbodbetes är i stort sett försvunna och betets prägel på skogen har idag mindre betydelse.

Fem typer av Natura 2000-skogar finns företrädade. Helt dominerande är Västlig taiga i olika skepnader, därefter kommer Fjällbjörkskog som är utbredd över stora arealer längs fjällkanten. Skogbevuxen myr respektive Lövsumpskog har mindre utbredning, och Åsbarrskog påträffas som en liten detalj.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog som domineras av gamla träd. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning, bäverdämning, isbränna och/eller insektsangrepp, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens naturliga utveckling. Brandpräglade delar har en struktur och sammansättning som är tydligt påverkad av brand och branden har en roll i dessa områdens utveckling. Områdets gammeltallar gynnas och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. I perioder efter brand är området

öppet och präglat av betydande mängder död ved och typiska arter som etablerar sig efter branden. I senare stadier är området mer slutet. Arealen Västlig taiga och andra skogstyper inom Natura 2000 ska vara sammanlagt 15 850 ha, fördelat på Västlig taiga 12 697 ha, Fjällbjörkskog 2 723 ha, Åsbarrskog 2 ha, skogbevuxen myr 371 ha samt Lövsumpskog 61 ha.

Extremt lavrik granskog finns i fuktiga ost- och nordlägen, som här vid Lilldrevdagsåsen.

Skötselåtgärder

Fri utveckling. Beträffande brand finns inget påtagligt behov av åtgärder i form av naturvårdsbränning inom den närmaste tioårsperioden. Uppföljning av Natura-naturtyperna kan dock komma att indikera förändringar som påverkar bevarandestatusen negativt till följd av avsaknad av brand. En plan för naturvårdsbränning bör i så fall upprättas. Två delområden anges på skötselkartan som lämpliga för naturvårdsbränning. Dessa områden är starkt brandpräglade och lämpliga att utgöra ett första steg vid införande av naturvårdsbränning som skötselåtgärd.

En strategi bör utarbetas för hantering av naturligt uppkomna bränder. I vissa lägen bör spontana bränder medges brinna ut mot naturliga brandgränser.

Hotbild mot utpekade värden

Det största hotet mot de skogliga naturtyperna är åtgärder som skadar de strukturer som definierar naturtypen och som är typiska för naturskog. Exempel på strukturer är död ved, gamla träd och förekomst av lövträd. Även åtgärder som påverkar markförhållanden och hydrologi kan utgöra ett hot, liksom åtgärder som fragmenterar området eller skapar barriärer.

Avsaknad av naturlig branddynamik utgör ett hot mot de tall- och lövdominerade undergrupperna av naturtyp 9010 Västlig taiga. Minskad mängd nybränd ved och mark är ett hot för många brandberoende arter. Brist på bränder kan också ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar.

Graninvandring kan vara ett hot mot flerskiktade tallskogar och lövskogar som tidigare uppkommit efter brand.

Alltför hårt viltbete kan utgöra ett hot mot löv- och tallföryngring, men utgör inget problem i detta område i dagsläget. Skogsbete skulle tvärtom utgöra en positiv faktor för skogarnas karaktär och mångfald.

Contortatall i reservatets närhet kan utgöra ett hot om spridning till reservatet visar sig ske. Uppsikt på detta bör hållas i aktuella gränsområden.

*Frodig fjällbjörk-skog nära Rösåsén med källdråg och rik förekomst av nordisk stormhatt.
Foto: Sebastian Kirppu.*

Skötselområde 2: Våtmark

Beskrivning

Naturreservatet består till betydande del av våtmarker av varierande karaktär. Vanligast är öppna, svagt sluttande fasta kärr, men utbredda är även blötare typer, kärr med mjukmattor och lösbottnar som inte, eller endast med svårighet, låter sig beträdas. Längs bäckar och dråg uppträder en frodigare, mer högvuxen och artrik våtmarksvegetation. Merendels är kärren annars av artfattig typ, men artrikare kärrtyper finns i anslutning till diabasberggrund. En särställning äger Storgjotkölens starkt kalkpåverkade, mycket artrika extremrikkärr vars naturvärde är av allra högsta klass. Skogbevuxen myr hanteras under skötselområde skog.

Bevarandemål

Naturreservatets våtmarker är variationsrika med fyra naturtyper av våtmarker samt en källbetingad naturtyp företrädda. Naturtyperna innehåller talrika typiska arter.

Myrarna (Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn; Rikkärr, Högörtsamhällen och Aapamyr) samt källmiljöerna (Mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ) har en intakt, ostörd hydrologi. De präglas av stabila förhållanden i topografi (exempelvis strängstrukturer), struktur och sammansättning (exempelvis i träd- busk- fält- och bottenskiktet). De förändringar som sker är naturliga och går mycket långsamt. Vegetationen är naturligt artfattig, fränsett rikkärrens artrikare miljö. Slitage till följd av mänskliga aktiviteter (t.ex. terrängkörning) är försumbart. Ingen påtaglig minskning sker av de typiska arternas populationer. Arealen våtmarker av ovan nämnda Naturtyper ska vara sammanlagt 10 665 ha, fördelat på Öppna mossar och kärr 759 ha, Aapamyr 9 708 ha, Rikkärr 5 ha, Högörtsamhällen 186 ha samt Mineralrika källor och källkärr 7 ha.

Hotbild mot utpekade värden

Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i eller i anslutning till habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning och kan utgöra ett hot.

Hårt frekventerade vandringsleder som går över våtmarker kan göra skada på känsliga delar av naturtyperna om lederna inte är spångade och stigarna växer i bredd över våta partier.

Terrängkörning påverkar myrmarkerna negativt då dessa i allmänhet är mer känsliga för slitage än de torrare markerna. Spårbildning i våtmarker kan dessutom fungera som diken och ha en avvattande effekt. Terrängkörning på barmark är enbart tillåten för uttransport av fäلت vilt. Användning av älgragare kan skada myrmarkerna.

Generella hot mot myr-naturtyperna är dämning, torvbrytning, dikning, skogsbruk på myrholmar eller i anslutning till myrmarkerna, byggande av skogsbilvägar och exploatering för samhällsbyggnad.

Skötselåtgärder

Löpande skötsel

Ingen skötsel krävs, med följande undantag.

Förekomsterna av den starkt hotade (EN) och myrslåttergynnade myrstarren bör hållas under uppsikt, gärna genom s.k. floraväkteri. Sker minskning av bestånden bör myrslåtter utföras i enlighet med Artdatabankens råd. Slåttern behöver endast utföras vart tredje till vart fjärde år.

Om intresse skulle uppstå av att bedriva myrslåtter av kulturhistoriska skäl finns inga hinder i föreskrifterna. Sådan slåtter bör betraktas som ett positivt inslag i reservatet. Slåtter i eller i anslutning till Ramsarområdet skulle dessutom kunna gynna sädgåspopulationen i detta område.

Skötselområde 3: Sjöar och vattendrag

Beskrivning

Drevfjällsområdet karakteriseras av stor rikedom på sjöar och vattendrag. Sjöarna inom området Drevfjällsreservatet varierar kraftigt, från klara kalla sjöar på kalvfjället till mörka myrsjöar. Den senare kategorin är den som är vanligast. Sjöarna är i allmänhet grunda. Natura 2000-typerna "Dystrofa sjöar och småvatten" samt "Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor" har en stor utbredning.

I allmänhet är öring och harr ovanliga i de låglänta delarna av vattendragen på grund av gäddförekomst i kombination med få och korta strömsträckor. I de brantare vattendragen närmare fjällen förekommer som regel alltid öring och ibland även elritsa och lake. Fiskfaunan är starkt påverkad av äldre tiders fiskutsättningar och andra skötselåtgärder, men likväl i stora delar av stort värde att skydda och bevara.

Ett antal sjöar, främst på kalvfjället, är fisktomma - ibland naturligt, ibland möjligen som en följd av försurning. Dessa sjöar är av stort värde för fågellivet och gynnar bland andra smalnäbbad simsnäppa och alfågel.

Påverkan från flottningsepoken är omfattande.

Den grunda Kallsjön har tidigare utnyttjats för slåtter av sjöfräken.

Bevarandemål

Områdets sjöar och vattendrag ska ha en naturlig vattenföring och flödesdynamik utan mänskligt skapade vandringshinder. Livskraftiga stammar ska finnas av

naturligt förekommande fiskarter, (bland andra öring, röding och harr) med avseende på täthet, vandringsmöjligheter och beståndssammansättning. Ingen utsättning sker av fiskarter/stammar som kan skada den naturliga faunan och florin genom smittsamma sjukdomar, parasiter, konkurrens eller genetisk påverkan.

Områdets sjöar ska ha en naturligt lågvuxen gungflyvegetation. Naturligt fisktomma sjöar bevaras fisktomma och återintroduktion av fisk i sjöar som tidigare haft fiskbestånd provas noga mot värdet av att bevara fisktomhet. Arealen dystrofa sjöar och småvatten ska vara minst 96 ha. Arealen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor ska vara minst 125 ha.

Inom ramen för skyddet ska ett ekologiskt uthålligt fritidsfiske kunna bedrivas och utvecklas.

Hotbild mot utpekade värden

I och med att området är skyddat som naturreservat är hoten mot värdena begränsade. Vattenkvalitén kan påverkas av punktutsläpp från enskilda fastigheter, av skogsbruksåtgärder, exempelvis naturvårdsbränning, samt lokalt av körvägar eller körspår. Vattenreglering som inverkar på flödesregimen är givetvis en stark påverkan. Historiskt har flötningsverksamheten haft en omfattande påverkan på vattenmiljöerna genom dämning, reglering samt fysisk påverkan i form av rensningar. I Drevfjällen utgör rensningar och dammrester från 1950- och 1960-talen en kvarvarande påverkan från flötningssepoken.

Gruv- och täktverksamhet är andra näringar som skulle ha stor inverkan på områdets vatten.

Fiske är en omfattande och viktig fritidssysselsättning i området. Ett högt fisketryck bedöms inte ha någon avgörande roll för fiskarternas direkta fortlevnad, men kan ha betydelse på populations- och samhällsnivå, och ge förändringar i beståndssammansättningar och i den naturliga balansen mellan förekomsten av olika fiskarter.

Måttlig omfattning av friluftslivsaktiviteter bedöms inte utgöra något hot mot områdets sjöar och vattendrag. Ett överutnyttjande kan dock utgöra störning av vattendragens djur- och växtliv och slitage på vissa känsliga miljöer.

Skötselåtgärder

Restaureringar

Dammen vid Holmsjön åtgärdas i enlighet med särskild plan som finns framtagen. Vattendrag som är flottrensade åtgärdas i den mån prioritering och tillgängliga medel så medger. För övrigt inga åtgärder. Observera att innan åtgärder i vattendrag där lämningar efter flottning är belägna, och som påverkas av planerade arbetsföretag, ska samråd ske med Kulturmiljöfunktionen vid Länsstyrelsen. Även om själva konstruktionen kan bevisas vara yngre än 1850,

kan den ingå i ett större och äldre sammanhang och därmed betraktas som fornlämning.

Löpande skötsel

Reparation av vissa äldre, ännu dåligt kartlagda, dammlägen kan krävas för att bibehålla en lämplig tröskelnivå. För övrigt ingen skötsel annat än sådan som krävs för upprätthållandet av livskraftiga, naturliga stammar om uppföljning indikerar sådant behov. Provfiske med syfte att få en samlad bild över fiskpopulationens tillstånd ska ske fortlöpande på initiativ av förvaltaren. Inom Syndre och Mellre Långsjöarna medges fiskevårdsåtgärder genom Fiskevårdsområdesföreningens försorg om föreningen så önskar och erforderliga tillstånd erhålls.

Sjöfrakenslåttern i Kallsjön eller Skäftsjön skulle, särskilt av kulturhistoriska skäl, vara intressant att kunna återuppta. Initiativ till detta måste dock komma från ortsbefolkningen och medel sökas från annan källa än ordinarie skötselmedel.

Skötselområde 4: Kalfjäll

Beskrivning

Kalfjället i reservatet utgörs av magra och artfattiga ris- eller gräshedar, ofta med inslag av rena blockhav utan sammanhängande vegetation. I sänkor eller längs bäckdråg finns videbuskvegetation. Typiska ris är nordkråkbär, ljung, lingon och blåbär, på vindutsatta platser även ripbär och krypljung. Gräshedarna domineras nästan fullständigt av stagg.

På fjället uppträder ofta omfattande, vackra, svällande mattor av renlavar, islandslav, snölav och fjälltagellav.

Bevarandemål

Marksitage till följd av mänsklig aktivitet (t.ex. terrängkörning och vandringsstigar) ska vara försumbart. De typiska arterna uppvisar ingen påtaglig minskning. Arealen kalfjällshabitat ska vara minst 4 515 ha, fördelat på Rishedar ovan trädgränsen 4 473 ha och Videbuskmarker ovan trädgränsen 42 ha.

Hotbild mot utpekade värden

Beskogning och klättrande trädgräns är ett generellt hot mot naturtypernas utbredning inom området. Bränder och bete har historiskt haft en stor betydelse för skogsgränsens utformning. Avsaknad av brand och bete är faktorer som medger en stigande trädgräns. Klimatförändringar är en annan faktor med ännu osäker inverkan på trädgränsen.

Terrängkörning eller annan aktivitet som innebär betydande slitage på markvegetationen utgör hot mot kalfjällets naturtyper. Även hårt frekventerade vandringsleder kan skada känsliga delar av naturtyperna, särskilt om lederna

breder ut sig i sidled över våta partier. Leder kan också utgöra utgångspunkt för erosion.

Renbete kan påverka de välutvecklade lavmattor som är ett av naturreservatets särdrag.

Skötselåtgärder

Löpande skötsel

Ingen skötsel.

Stig genom lavrik fjällhed på Drevfjället.

Skötselområde 5: Hävdbetingade marker

Beskrivning

Ett rikt utvecklat fäbodväsen har funnits i området. Fäbodbruket upphörde i stort sett under mitten av 1900-talet, men än finns välbevarade fäbodmiljöer kvar. Fäbodarna, de gamla stigarna och resterna av äldre fodertäkt utgör värdefulla minnesmärken över äldre markanvändning. De är dessutom bärare av speciella naturvärden kopplade till de människoskapade miljöerna. Det gamla nätverket av stigar, som sammanbinder de återstående fäbodarna, är på väg att försvinna och är i behov av röjning och utmärkning. De hävdgynnade Natura 2000-habitaten utgörs av två typer: Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen samt Höglänta slätterängar.

Beträffande stigsystemen och byggnadsmiljöerna, se under skötselområde 9.

Bevarandemål

Reservatets hävdbetingade Natura 2000-gräsmarker ska sammantaget utgöra minst 4,4 ha, fördelat på Artrika stagg-gräsmarker 3,8 ha och Höglänta slätterängar 0,6 ha. Gräsmarken ska vara starkt präglad av slätter eller bete. Förekomsten av träd och buskar som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärlväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter och med ett stort inslag av typiska arter.

Hotbild mot utpekade värden

Gräsmarkerna hotas framför allt av igenväxning, men missgynnas även av hävd med olämpliga redskap och kvarlämnat hö. Direkta markskador efter fordon eller andra redskap är givetvis av ondo.

Skötselåtgärder

Restaureringar

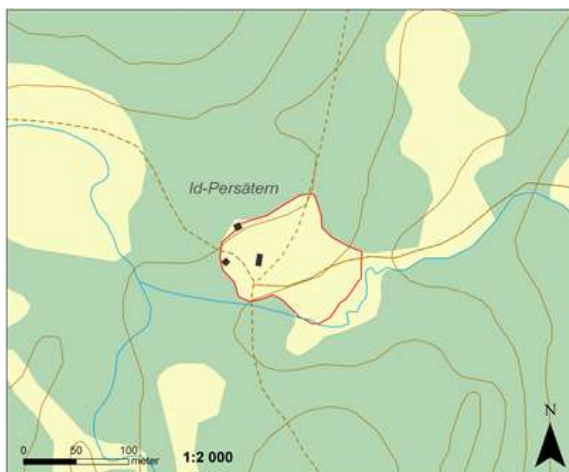
Flera av fäbodvallarna är i behov av initiala återställningsåtgärder i form av slyröjning, avverkning av träd på eller intill täkten och eventuell bränning av tjock gräsförna.

Löpande skötsel

Årlig eller regelbundet återkommande slätter eller bete är ett krav för att bibehålla de inom Natura 2000 utpekade gräsmarkerna i Gynnsamt tillstånd. Önskvärt är att så mycket som möjligt av övriga gräsmarker kan hållas i hävd, men detta måste ske genom privata initiativ, vilka dock kan underlättas genom olika stödåtgärder och –medel. Slätter ska utföras med skärande eller klippande redskap och det slagna avlägsnas från ängsmarken.

Skogsbete i anslutning till fäbodarna vore ett önskvärt inslag som skulle på ett för mångfalden och artrikedomen gynnsamt sätt påverka skogarnas karaktär.

Information till markägare om markernas känslighet samt avtal genom EU-stöd eller avtal med Länsstyrelsen om slåtter och bete bör i första hand vara tillräckligt för att bibehålla områdets värden.

Slåttermarker i Id-Persäteren enligt Basinventeringen. De marker som ingår i Natura 2000 har avgränsats ned röd linje.

Id-Persäteren i slutet av oktober. Kruståteln står hög och ansamlas som en kvävande gräsförna till förfång för ängens biologiska mångfald. Här sker ingen hävd i dagsläget, men ängsmarken vore väl värd att hävda.

*Slåttermarker i Röskåsen**Slåttermarker i Lekåsen*

Röskåsen, Lekåsen och Id-Persäteren är utpekade i den nationella inventeringen av värdefulla ängs- och hagmarker.

De fastighetsägare som har rätt till husbehovshuggning i anslutning till fäbodar inom området ska ta hänsyn till naturvärdena och lämna torrakor orörda. Rönn och sälg bör särskilt gynnas på vallarna.

Lekåsen. Foto: Stefan Hamréus.

Röskåsen med den hävdade slätterängen i förgrunden. Foto Göran Jansson

Skötselområde 6: Klippor och branter

Beskrivning

Inom Drevfjällsreservatet uppträder branter spritt i området, både inom fjäll delen och skogslandskapsdelen. Bergunderlaget varierar från sur sandsten till diabas eller i ringa omfattning kalksten.

Vegetationen är särpräglad, särskilt bland mossor och lavar medan kärlväxtsfloran mestadels är sparsam.

De naturtyper som påträffas är: Silikat-rasbranter, Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar, Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar samt Pionjärvegetation på silikatrika bergytter.

Bevarandemål

Bevarandemålet är att de utpekade klipp- och brantmiljöerna sammantaget ska utgöra minst 15,9 ha fördelat på Silikatrassbranter 3,8 ha, Kalkrika bergssluttningar 0,4 ha, silikatrika bergssluttningar 2,6 ha samt Pionjärvegetation på silikatrika bergytter 9,1 ha.

Hotbild mot utpekade värden

Branterna och deras vegetation hotas i dagsläget inte av några verksamheter inom naturreservatet. All slags fysisk påverkan skulle kunna utgöra hot, t. ex

bergsklättring, men sådan utövas inte i reservatet, möjligen eftersom branterna inte är attraktiva för klättring. Naturliga skeenden som brand, isbränna, snöoras mm kan givetvis förändra förutsättningarna för växtligheten och medföra successionsförlopp med tidvis och lokalt annan vegetation.

Skötselåtgärder

Ingen skötsel.

Skötselområde 7: Ris- och gräshedar

Beskrivning

Inom Drevfjällens naturreservat finns även nedanför kalvfället tämligen omfattande ytor med heddar som domineras av ljung med inslag av kråkbär, lingon, kruståtel och stagg. Dessa ytor torde ofta vara uppkomna efter brand som har utarmat marken och försvårat trädföryngring. Det finns också ytor som utgör fjällhed strax under trädgränsen vars uppkomst är mer oklar. Tydlig är dock att samtliga långsamt växter igen med tall eller glas/fjällbjörk.

Bevarandemål

Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen ska sett över lång tid förekomma med minst 305 ha, om inte en annan framtida bedömning görs av naturtypens successionskaraktär och hänsyn tas till detta.

Hotbild mot utpekade värden

Igenväxning hotar att långsamt förändra naturtypen. I och med att detta är ett naturligt skeende finns ingen anledning att motverka händelseförloppet.

Skötselåtgärder

Ingen skötsel, men vid naturvårdsbränning, eller vid släckning av spontant uppkomna bränder, ska möjligheten beaktas att bränna även hedmark för att i viss mån bevara detta tillstånd.

Anmärkning

Naturtypen är en variant på motsvarande alpina typ och till delar är ett särskiljande tveksamt. Vid revidering av Naturahabitaten bör detta beaktas. Bevarandemålet kan därför komma att förändras.

Skötselområde 8: Speciella artförekomster

Beskrivning

Ett område av Drevfjällens storlek och orördhet hyser givetvis ett antal sällsynta och ofta känsliga djur- och växtarter. Inte mindre än 66 rödlistade arter har noterats och detta trots att inga undersökningar av insektsfaunan har genomförts.

Hotkategori	Starkt hotad (EN)	Sårbar (VU)	Nära hotad (NT)	Summa
Däggdjur			2	2
Fåglar			6	6
Mollusker			1	1
Kärlväxter	1		3	4
Mossor		1	2	3
Lavar	2	4	19	25
Svampar		8	17	25
Summa	3	13	50	66

Nedan kommenteras de arter som antingen är utpekade som av särskilt intresse genom att vara utpekade i EU:s fågeldirektiv, annex 1, eller habitatdirektivets annex 2. Vidare behandlas arter som är nationellt rödlistade 2015 inom kategorin starkt hotad (EN).

Aktuella arter är myrstarr, broktagel och grynlav som alla är starkt hotade (EN) vidare fågeldirektivets kungsörn, tjäder, trana, ljungpipare, brushane, grönbena, silvertärna, berguv, pärluggla, spillkråka, tretåig hackspett och hökuggla samt artdirektivets lodjur och kalkkärrsgrynsnäcka.

Bevarandemål

Bevarandemålet för samtliga arter är att de ska fortleva i livskraftiga populationer. För migrerande arter är bevarandemålet att de ska vara regelbundet återkommande och då finna gynnsamma livsbetingelser.

Myrstarr

Beskrivning

Myrstarr är en tämligen oansenlig starrart med stora krav på växtplatsens beskaffenhet vad gäller näringstillstånd och följearter. Arten har minskat starkt i landet och försvunnit från många platser i södra Sverige, liksom i södra Dalarna.

I Drevfjällsområdet finns två kända förekomster vid Storgjotkölen i norra delen av reservatet. Här upptäcktes växten 1986 respektive 1988 och återfanns vid så kallat "Floraväkteri" 2009 respektive 2010. Växtplatserna är speciella delområden av rikkärrsområdet med något frodigare växtlighet än omgivande myr.

Hotbild

Myrstarren är starkt slättergynnad, varför upphörd myrslätter utgör ett påtagligt hot. Hotet är uppenbarligen starkast i de södra delarna av utbredningsområdet, varför hotet mot Storgjotkölens populationer är svårbedömt. Alla förändringar i

vattenkemi och hydrologi (exempelvis genom bäverdämningar) är givetvis starkt negativt för arten.

Åtgärder

Myrstarren bör övervakas genom att antalet fertila skott räknas minst vart femte år. Sker en påtaglig minskning bör slätter för att gynna arten iscensättas. Denna ska ske sent på säsongen så att starrfrukterna har släppt, dvs från mitten av augusti. Slätterhö avlägsnas från myren. Slätter behöver sannolikt inte ske årligen. I och med artens sällsynthet och kraftiga minskning nationellt är åtgärder mycket angelägna om minskning konstateras.

Broktagel

Beskrivning

Broktagel är en brunaktig, buskformig lav som växer på klippor eller sällsynt på trädgrenar. Laven förekommer i trakter med så kallat suboceaniskt klimat och har merparten av förekomsterna i Västra Dalarna och Värmland.

I Drevfjällen finns fyra förekomster, alla på nordvända klippbranter.

Hotbild

Broktaglet har goda växtbetingelser i området och hotas inte av några mänskliga aktiviteter. Naturliga skeenden kan dock slumpvis orsaka skada på bestånden, t.ex. kraftig isbeläggning, snöras, vindfällan och liknande.

Åtgärder

Inga åtgärder krävs, men bestånden bör hållas under uppsikt genom återbesök med ungefärligen tioårsintervall. En undersökning av passande lodytor i reservatet skulle med fördel kunna genomföras för att bättre kartlägga broktaglets utbredning och precisera förekomsterna. Områdets branter kan dessutom förmodas hysa flera andra sällsynta och krävande kryptogamer.

Grynlav

Beskrivning

Grynlav är en blågrå bladlav som sällsynt förekommer på främst skuggiga klippor i Västsverige. I de södra delarna av utbredningsområdet har arten minskat kraftigt.

I naturreservatet finns grynlav sparsamt i Vålåberget på en skuggig, mossig lodyta i branten.

Hotbild

Grynlaven kan hotas av samma slumpvisa faktorer som nämns under broktagel ovan. Ett hygge finns nedanför branten som kan ha missgynnat den skugg- och

fuktfördrande kryptogamfloran i branten. Med tiden sluter sig dock hygget som till en del lyckligtvis ligger inom reservatet och därför inte kommer att brukas.

Åtgärder

Inga åtgärder krävs, men beståndet bör hållas under uppsikt genom återbesök med ungefärligen tioårsintervall.

Kungsörn

Beskrivning

Kungsörnen är klassad som nära hotad i Sverige, och arten är i egenskap av toppkonsument känslig på många vis och har minskat i delar av utbredningsområdet de senaste åren. Fågeln ingår i bilaga 1 i Artskyddsförordningen och bilaga A i CITES. Detta innebär att arten generellt är skyddad och att handel med den är förbjuden.

Kungsörnen häckar på en eller ett par platser inom eller intill reservatet och har så gjort ”i alla tider”. Drevfjällsområdet är tack vare orördheten och tillgång till lämpliga branter med gamla tallar lämpliga för bobygge en gynnsam miljö för arten.

Hotbild

Kungsörnen drabbas i vissa områden av illegal jakt, vilket är den faktor som starkast påverkar populationsstorleken. Även förgiftning av att byten innehållande blyhagel förtärs är ett hot. Störning genom närgången skotertrafik eller andra former av friluftsliv, fotografering mm kan ha stor betydelse, särskilt under den känsliga tiden på vårvintern då häckningen inleds. Tillgången på bytesdjur (hare, tjäder ripa), kan möjligen påverkas av intensiv småviltjakt och på så sätt leda till födobrist.

Åtgärder

Kungsörnen har goda förutsättningar att leva i välmåga inom Drevfjällsreservatet. Störst risk löper arten att drabbas av störning genom närgången skoterkörning. För att undvika detta har särskilda aktsamhetsregler utarbetats som särskilt påtalar att körning i branter i allmänhet är olämpligt och att vissa områden helt bör undvikas. Ett förbudsområde har dessutom inrättats vid Hammaråsen till skydd för arten. Huruvida detta är tillräckligt får uppföljning och tillsyn utvisa.

Tjäder

Beskrivning

Tjädern bedöms vara livskraftig i landet. I reservatet finns en god stam som sannolikt gynnas av områdets vildmarkskaraktär.

Hotbild

Ett alltför hårt jakttryck skulle kunna missgynna arten, men inget talar för att jakt i dagens omfattning medför någon påtaglig påverkan på populationen. Störning av skoteråkning eller närgången vistelse vid lekplatser skulle lokalt kunna missgynna arten.

Åtgärder

Ett krav vid tjäderjakt bör vara att avskjutningen rapporteras in till "Viltdata", Svenska Jägareförbundets databas över avskjutningsstatistik. Om minskning påvisas över en följd av år bör orsaken undersökas och åtgärder övervägas.

Trana, Ijungpipare, brushane och grönbena*Beskrivning*

De fyra arterna förekommer i stort sett i samma våtmarksmiljöer; stora, öppna och helst blöta myrmarker. Arterna har en god bevarandestatus i landet generellt, fränsett brushanen som har minskat påtagligt och idag klassas som sårbar (VU). Samma trend gäller för Dalarna enligt den uppföljning av Myrfågelinventeringen som har utförts. Brushane noterades i flera exemplar under häckningstid vid Storkölen 1982, men inte vid besök 2002. Minskningen torde bero på svårigheter i övervintringsområdena.

Hotbild

Våtmarksfåglarna hotas knappast av några mänskliga aktiviteter inom reservatet. Möjligen kan den upphörda myrslåttern medföra långsiktiga förändringar av vissa myrtyper som kan missgynna vissa arter av våtmarksfåglar.

Åtgärder

Fortsatt inventering av våtmarksfåglarna på Storkölen inom ramen för Myrfågelinventeringen. Annars inga åtgärder.

Silvertärna*Beskrivning*

Silvertärnan är en ganska vanlig fågel i kustvatten och i fjälltrakter. I reservatet finns enstaka observationer från både fjällsjöar och myrmarkssjöar. Arten torde ha en stabil om än fåtalig förekomst i området

Hotbild

Silvertärnan saknar påtagliga hot i området.

Åtgärder

Inga åtgärder.

Berguv, pärluggla och hökuggla

Beskrivning

Berguven är minskande i landet och rödlistad som sårbar (VU), medan pärl- och hökuggla betraktas som stabila och livskraftiga.

Dessa tre ugglor uppträder sällsynt och sporadiskt i området. Pärlugglan är säkerligen den som dyker upp mest regelbundet. Tyvärr är tillgängliga uppgifter om fynd av arterna fåtaliga beroende på låg ornitologisk aktivitet i området.

Hotbild

Områdets vildmarkskaraktär bör vara mycket gynnsamt för dessa arter vad gäller födotillgång och häckningsplatser. Berguven kan utsättas för störning vid närgången skotertrafik intill häckningsbranter. Denna art kan möjligen också missgynnas av hårt jakttryck på småvilt.

Åtgärder

Inga åtgärder.

Spillkråka och tretåig hackspett

Beskrivning

Dessa två hackspettar trivs i de stora, fjällnära barrskogarna, den tretåiga i granmorarna och spillkråkan i talldominerande blandskogar. Arterna är stadda i minskning, främst genom skogslandskapets omdanande genom modernt skogsbruk. Båda är rödlistade som nära hotade (NT).

Uppgifter om arternas status inom reservatet saknas. Iakttagelser är inte ovanliga, men dåligt dokumenterade. Arterna bör ha stabila populationer inom reservatet med tanke på den vidsträckta gammelskogen som finns att tillgå.

Hotbild

Arterna är inte hotade i området.

Åtgärder

Inga åtgärder.

Lodjur

Beskrivning

Lodjuret förekommer sällsynt i skogslandet i Sverige. Arten betraktas som minskande och hotad och är därför rödlistad som sårbar (VU).

Inom reservatet finns enstaka observationer, både av enstaka individer och av föringring. Mål för populationsstorlek redovisas i den regionala förvaltningsplanen för stora rovdjur i Dalarnas län.

Hotbild

Ett alltför hårt jakttryck kan medföra minskande stammar. Viss störning av skotertrafik kan förväntas.

Åtgärder

Inga åtgärder.

Kalkkärrgrynsnäcka*Beskrivning*

Kalkkärrgrynsnäckan är en liten (knappt 2 mm) snäcka som lever i särskilt kalkrika kärr, så kallade extremrikkärr. Dess utbredning omfattar hela Sveriges kalkrika trakter. Arten betraktas som minskande beroende på att dess livsmiljö särskilt i södra Sverige är stadd i förändring, främst genom igenväxning.

Inom reservatet finns snäckan i ett begränsat område vid Storgjotkölen. Här upptäcktes arten 1991 av Henrik Waldén och återinventerades 2011 av Ted von Proschwitz. Förekomsterna ligger dels i de öppna axagkärren och dels i örtrika skogskärr.

Hotbild

Hot saknas.

Åtgärder

Inga åtgärder.

De fyra stora rovdjuren samt kungsörn

Drevfjällens naturreservat kan stoltsera med regelbunden förekomst av såväl varg, björn, lo och järv som kungsörn. Björn, lo och kungsörn har fasta stammar i området medan järv och varg uppträder av och till.

Områdets storlek och höga grad av orördhet bidrar till detta förhållande som i hög grad befäster Drevfjällsreservatets unikt höga naturvårdsvärde.

Skötselområde 9: Friluftsliv

Beskrivning

Med ökat intresse för turism i stora "vildmarksområden" har Drevfjällets naturreservat goda möjligheter att locka fler besökare i framtiden, under förutsättning att de skogliga och kulturella värdena säkerställs, samt att i viss mån tillgängligheten utökas och informationen förbättras.

Inom reservatet finns 170 km skoterleder och 55 km vandringsleder. Entréer till dessa finns gemensamt med Fulufjället i Gördalen och vid Lillådalen. Norrifrån nås reservatet från entréer i Drevdagen och vid Flötningen-Storbo. Dessutom nås området vid Härjehåga bekvämt via Norge. Det finns således mycket goda möjligheter att ta sig till reservatet från olika håll.

Skoterlederna är tydligt utmärkta liksom Kungsledens sommarled. Utmärkningen och prepareringen av Kungsleden sköts av reservatsförvaltningen, övriga skoterleder för närvarande av skoterorganisationer. I och med det nya reservatsbeslutet ska skoteråkning ske hänsynsfullt med utgångspunkt i särskilda aktsamhetsregler.

Övriga stigar och leder har utmärkning av varierande skick. Många av de stigar som redovisas på fjällkartan eller topografiska kartan är inte möjliga eller mycket svåra att följa i terrängen. Dessutom finns en del nyare stigar och körvägar som inte finns på någon karta. Detta försvårar orienteringen för besökaren. (Se även nedan under skötselområde 11).

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där ska finnas på informationstavlor där leder går in i reservatet samt vid parkeringsplatser i anslutning till området och via länsstyrelsens hemsida. Aktsamhetsreglerna ska finnas anslagna vid samtliga entréer samt på Länsstyrelsens, kommunens och skoterorganisationernas hemsidor. De bör även finnas tillgängliga hos skoteruthyrare för att delges nya besökare i området.

Friluftslivet ska vara uppskattat av dess utövare och upplevas som högkvalitativt utifrån de naturgivna förutsättningar som råder och de anläggningar som finns. Leder och anläggningar för friluftslivet ska hålla god standard. Äldre stigar bevaras genom enklare utmärkning.

Områdets geovetenskapliga värde är av stort intresse och skulle, om det uppmärksammades bättre, vara ytterligare en tillgång för friluftslivet.

Skötselåtgärder

Allmänt

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet. Vissa aktiviteter, som t.ex. ridning och mountainbike bör dock styras till några utvalda stigar om de får sådan omfattning att skador kan befaras.

Hundspanssåkning möter inget hinder i föreskrifterna men utvecklingen av verksamheten bör följas upp. Om oacceptabel störning uppkommer för andra besökare kan det bli aktuellt att anordna hundspannsparkering på visst avstånd från befintliga raststugor.

För att förhindra erosion och slitage längs leder är väl fungerande spänger eller marknät över känsliga våtmarker viktiga.

Förslag har förts fram om att märka upp stigen från Nysäterna till Rödalen vis Rösåsen som en del i den så kallade Gränssömmen, ett samarbete mellan norska och svenska Turistföreningarna. Ett annat förslag gäller att återfinna och märka upp stigen mellan Drevsjösaatern/Tysksaatern och Midskogsknallsröset samt eventuellt vidare på norsk sida mot Sjöli. Denna stig har åtskilligt att berätta om traktens betydelse under kriget.

Stigar är rent allmänt en stor tillgång för besökaren och underlättar betydligt möjligheterna att tillgodogöra sig reservatets natur. Förslagen ovan, och liknande som kan komma att framföras, bör därför betraktas som positiva, men givetvis måste typ av finansiering och storlek på arbetsinsatsen vara avgörande för möjligheten att förverkliga förslagen.

Initialåtgärder

En stig- och ledkarta bör tas fram samtidigt som en översyn utförs av stig- och ledsystemet och utmärkning sker.

Löpande skötsel

Underhåll av befintliga anläggningar.

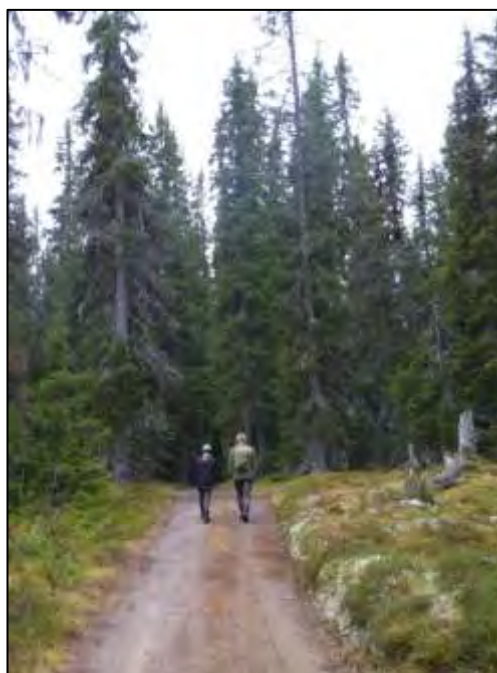
Skötselområde 10: Anläggningar

Beskrivning

Ett stort antal raststugor och vindskydd står till det rörliga friluftslivets förfogande. Inom reservatet finns även ett flertal privata byggnader, många med ursprung i fäbodbruket. Dessa byggnader är i mycket varierande skick, några är fallfärdiga och andra är rustade och används som fritidshus.

Parkeringsplatser med informations- tavlor finns på flera ställen och till lederna hör ett antal broar.

Vägen till Lekåsen är numera i sådant skick att den kan användas utan större krav på terränggående fordon. Vägen

hålls dock bommad och får endast utnyttjas i samband med skötsel av berörda fastigheter på Lekåsen.

En liten skogsbilväg söder om Stråfulan leder några km in i reservatet. Den har ingen egentlig funktion annat än vid jakt eftersom inget skogsbruk ska bedrivas i reservatet.

Om önskemål finns att underhålla skogsbilvägen söder om Stråfulan eller den till Lekåsen ska samråd ske med förvaltaren. Större underhållsarbeten kan kräva dispens från reservatsföreskrifterna.

Bevarandemål

Raststugor, vindskydd, parkeringar och broar ska ha hög kvalitet, vara i gott skick och finnas tillgängliga där behovet är stort. Gränsmarkeringarna ska vara väl underhållna.

Nybyggnation i större omfattning är inte önskvärd i området, men bör kunna övervägas i den mån skäl för utveckling av friluftslivet finns och ringa påverkan på naturvärden sker. Exempelvis kan ytterligare slogbodar vid populära fiskevatten vara mycket uppskattade utan att nämnvärd påverkan på naturvärdet sker.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Ett komplett register över byggnader inom reservatet bör upprättas av Länsstyrelsen. Alla anläggningar som drivs eller sköts av annan än förvaltaren ska ha skrivna avtal. Vidare bör en plan för underhåll av byggnader och anläggningar för friluftssändamål utarbetas.

Löpande skötsel

Löpande underhåll av byggnader, raststugor, gränsmarkeringar, broar och parkeringar.

Skötselområde 11: Fornlämningar och andra särskilt värdefulla kulturmiljöer

Beskrivning

I fornminnesregistret finns fyra fasta fornlämningar registrerade inom Drevfjällens naturreservat: RAÄ Särna 117, en stenåldersboplats vid Drevsjöns norra strand; RAÄ Idre 121, en stenåldersboplats vid Stordrevdagssjöns sydvästra strand, RAÄ Idre 72, en fångstgrop längs stigen mellan Drevdagen och Id-Persäteren; samt RAÄ Särna 118, fångstgropar sydväst om Drevsjöns södra ände. Liksom stora delar av övriga fjällvärlden är Drevfjällen ofullständigt undersökta vad gäller förekomsten av fornlämningar.

Ett rikt utvecklat fäbodväsen har funnits i området. Ännu återstår ett tiotal fäbodanläggningar förbundna av ett nätverk av stigar. Bevarandet av dessa stigsystem är av stort kulturhistoriskt värde.

Enligt den reviderade kulturminneslagen som trädde i kraft 2014-01-01 är lämningar med belägg eller troligtvis anlagda före 1850 fornlämning. De ska också vara varaktigt övergivna, gjorda av människa och av ålderdomligt bruk. Detta gäller även för fäbodanläggningar. Övergivna menas att de inte brukas idag. Byggnader är aldrig fornlämning. De lämningar som finns inom de gamla inägnorna som inte nyttjas idag är fornlämning. Detta innebär att rösen, diken, stigar etc. samt husgrunder inom nuvarande gårdstun kan vara fornlämning. Detta ska givetvis beaktas vid åtgärder inom fäbodanläggningar eller andra boplatser.

Bevarandemål

Gynnsamt tillstånd råder när följande bevarandemål är uppnådda:

- Fornlämningarna är kända och bevarade
- Byggnader och platser med särskilda kulturhistoriska värden är bevarade
- Fäbodstigar återfinns i fält. Information om deras historia och sträckning finns.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Det är önskvärt att det gamla ledsystemet som sammanbinder fäbodarna upprustas. Gamla fäbodstigar bör märkas ut och kompletteras med tillhörande kulturhistorisk information.

Kartor med gamla fäbodstigar har arbetats fram av "ledgrupper" i Gerdalen och Drevdalen. Kartorna är värdefulla för framtiden och intresse finns från byarna att märka ut de gamla stigar. Utmärkningen ska ske genom enkel målning eller möjligen längs vissa sträckningar genom försiktig bleckning av mindre värdefulla träd. Annan diskret markering får nyttjas vid våtmarkspassager. Utmärkningen ska ske av eller på uppdrag av förvaltningen.

För att uppnå kvalitetsmålet att alla fornlämningar inom reservatet är kända, bör en arkeologisk inventering i fält utföras. En förvaltningsplan för kulturhistorisk värdefulla byggnader, miljöer och fornlämningar tas fram. Åtgärdsförslag och prioriteringar bör ingå. Kostnaderna för detta ska inte belasta skötselpengar från Naturvårdsverket utan måste sökas på annat håll.

Löpande skötsel

Stigarnas utmärkning underhålls av förvaltaren eller av den som har förvaltarens uppdrag. Fornlämningarna har adekvat skötsel och utmärkning med enkel information om deras innehåll.

Jakt, fiske och renskötsel

Jakt

Jakten regleras endast marginellt i föreskrifterna. Givetvis förutsätter detta stora och känsliga vildmarksområde att jakt sker med stor hänsyn till friluftsliv och naturvärden.

Jakträtten tillhör markägaren som till största delen är Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har i uppdrag att förvalta den statliga marken i området med ansvar bland annat för att viltvård, jaktutövning och jaktregler anpassas till områdets naturvärden samt det rörliga friluftslivets behov.

Länsstyrelsen upplåter jakt på statlig mark inom reservatet genom upplåtelseavtal. Jakten följer de villkor som standardmässigt anges i de jaktavtal som upprättas. Ett villkor i jaktavtalen bör vara att avskjutning av såväl hög- som småvilt ska rapporteras till "Viltdata", Svenska jägareförbundets databas över viltstatistik.

Uppföljning av jaktuttaget ska göras som en del i bedömningen av gynnsam bevarandestatus för arter som jagas inom Natura 2000-området. Utöver avskjutningsstatistiken ger uppföljningen av hönsfågel, småvilt och rovdjur data för bedömning av viltstammarnas status. För uppföljning av jaktens inverkan på friluftslivet, hur jakten fungerar praktiskt och om eventuella problem upplevs ska dokumenteras genom enkätundersökningar av samma karaktär som de som har använts i samband med björnjaktens införande.

Fiske

Särna-Idre Fiskevårdsområde omfattar by- och sockensamfällt vatten inom Drevfjällens naturreservat. En utredning för att fastställa fiskerätten för berörda fastigheter har utförts genom Lantmäteriets försorg.

Länsstyrelsens övergripande mål med rekreationsfiske i skyddade områden är att allt fiske ska ske på sådant sätt att livskraftiga och naturligt reproducerande bestånd upprätthålls. Fiskfaunan ska ha en gynnsam bevarandestatus, på såväl genetisk nivå som på art- och populationsnivå. Där Staten ensam förfogar över fiskerätten ska inga fiskutsättningar utföras. Undantag kan efter tillstånd ges för återintroduktion eller stödutsättning av art eller stam som helt försvunnit eller bedöms vara i akut behov av åtgärder. I första hand ska fysiska återställningsåtgärder utredas och vidtas innan utsättningar kan komma på fråga.

Fiskeförvaltningsmässigt i Drevfjällsreservatet är det bestånden av sjölevande harr som är mest värdefulla. I länets fjällreservat förekommer sjölevande harr förutom i Drevfjällen endast i källflödena till Fjätälven. Det är mycket ovanligt med sjölevande harrbestånd i denna del av landet och dessa bestånd är bland de sydligast belägna i landet.

Fisket är upplåtet i hela området genom fiskekort. Aktuella fiskeregler, exempelvis upplåtelsetider och fångstbegränsningar, finns att ta del av på respektive Länsstyrelsens och Särna-Idre Fiskevårdsområdes hemsida.

Fiskeregler kan komma att ändras mellan åren beroende på ny kunskap eller annan förvaltningsinriktning.

Fastighetsägare i Gördalen har under lång tid bedrivit husbehovsfiske i ett antal sjöar. Enligt ett äldre tillstånd från Länsstyrelsen har husbehovsfisket kunnat fortsätta även efter det att Naturvårdsverket förvärvat marken och naturreservatet bildats. Ett senare avtal har upprättats som mer i detalj reglerar förutsättningarna och medger fortsatt husbehovsfiske.

Återintroduktion av röding kan bli aktuell i vissa mindre fjällsjöar som har fått bättre förutsättningar genom minskad förurningspåverkan.

Utplantering/utsättning av fisk är tillåtet enligt föreskrifterna, men får ske först efter Länsstyrelsens tillstånd enligt den särskilda lagstiftning (Förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen) som reglerar frågan.

Fiskbestånden i Syndre och Mellre Långsjöarna är starkt modifierade av rotenonbehandling och annan påverkan varför dessa sjöar bör kunna utnyttjas för fiskutsättning och andra fiskevårdsåtgärder även framledes om prövning enligt fiskelagstiftningen medger detta och om starka önskemål finns kring sådant nyttjande. Sjöarna utgör ett eget hydrologiskt system med avrinning österut mot Stråfulan och påverkar därför inga andra vatten i reservatet.

Utsättningarna i Syndre och Mellre Långsjöarna är en kompromiss mellan reservatets bevarandesyfte och sjöarnas värde för friluftslivet. Med tiden vore det önskvärt att fasa ut denna verksamhet. Påverkan på Stråfulan, som är ett viktigt referensvattendrag, är inte heller önskvärd i längden.

För uppläggning av båt krävs normalt markägarens tillstånd, men Länsstyrelsen medger att tillstånd inte ska krävas inom reservatet på statens mark under förutsättning att båten är märkt med ägaruppgifter. Omärkta vanskötta båtar kan därmed forslas bort, märkta till synes övergivna båtar hanteras efter kontakt med ägaren. För privatägd mark vid vatten gäller att markägarens tillstånd krävs för uppläggning av båt. Något hinder mot uppläggning av båt finns inte i föreskrifterna.

Renskötsel

Renbete föreligger i området. I och med att renbete inte förbjuds i det föreliggande reservatsbeslutet kommer påverkan av renbete att kunna ske på områdets vegetation. Renbetessäsongen under vintern innebär att betesdjuren i huvudsak kommer att röra sig på frusen och snötäckt mark.

Ömsesidig hänsyn är viktig för att undvika konflikter kring skotertrafiken i området. Exempelvis kan tillfällig skyltning som anger aktuella rörelsemönster hos renen vara skoterförare till hjälp för att välja alternativa färdvägar.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Bevarandemål

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av Länsstyrelsen. I egenskap av Natura 2000-objekt kommer särskilda krav att ställas på uppföljning av arter och habitat enligt EU:s direktiv. Uppföljningen kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

I egenskap av Ramsarområde behöver uppföljningen läggas upp på ett sätt så att områdets ekologiska status kan följas. Fokus bör vara på våtmarkstyperna (inklusive sjöar och vattendrag) och viktiga våtmarksarter.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Prioritet	Finansiering
Nya informationsskyltar	2017	1	Reservatsanslag
Översyn av leder och stigar	2017- 2020	2	Reservatsanslag
Röjning och utmärkning av stigar	2018-2021	2	Reservatsanslag
Nya spänger vid behov	2018-2021	2	Reservatsanslag
Strategi för spontana bränder	2017	2	Reservatsanslag
Upprätta plan för underhåll av byggnader för friluftslivet	2016-2017	2	Reservatsanslag
Uppföljning av myrstarr och eventuella skötselåtgärder i form av myrslåtter	2017	3	Reservatsanslag
Naturvårdsbränning	2026	3	Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Löpande		Reservatsanslag
Uppföljning av bevarandemål	Löpande		Anslag för uppföljning

8. Bilagor:

Bilaga A Skötselplanekarta anordningar

Bilaga B Skötselområdeskarta

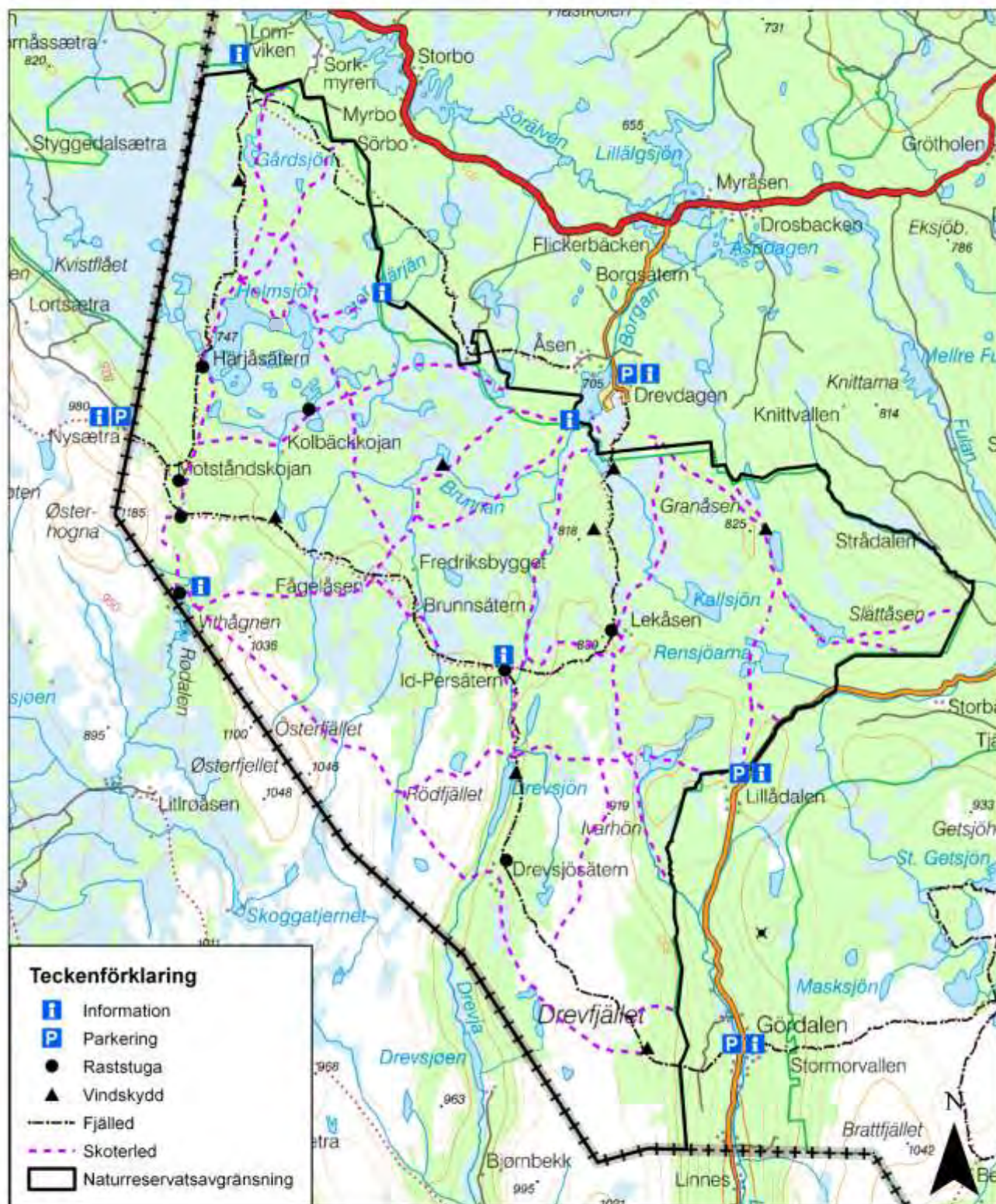
Bilaga C Sjöar och vattendrag. Fiskekort

Bilaga D Fiskarter funna vid elfiskeprovtagning

Bilaga E Fiskevattenrättigheter

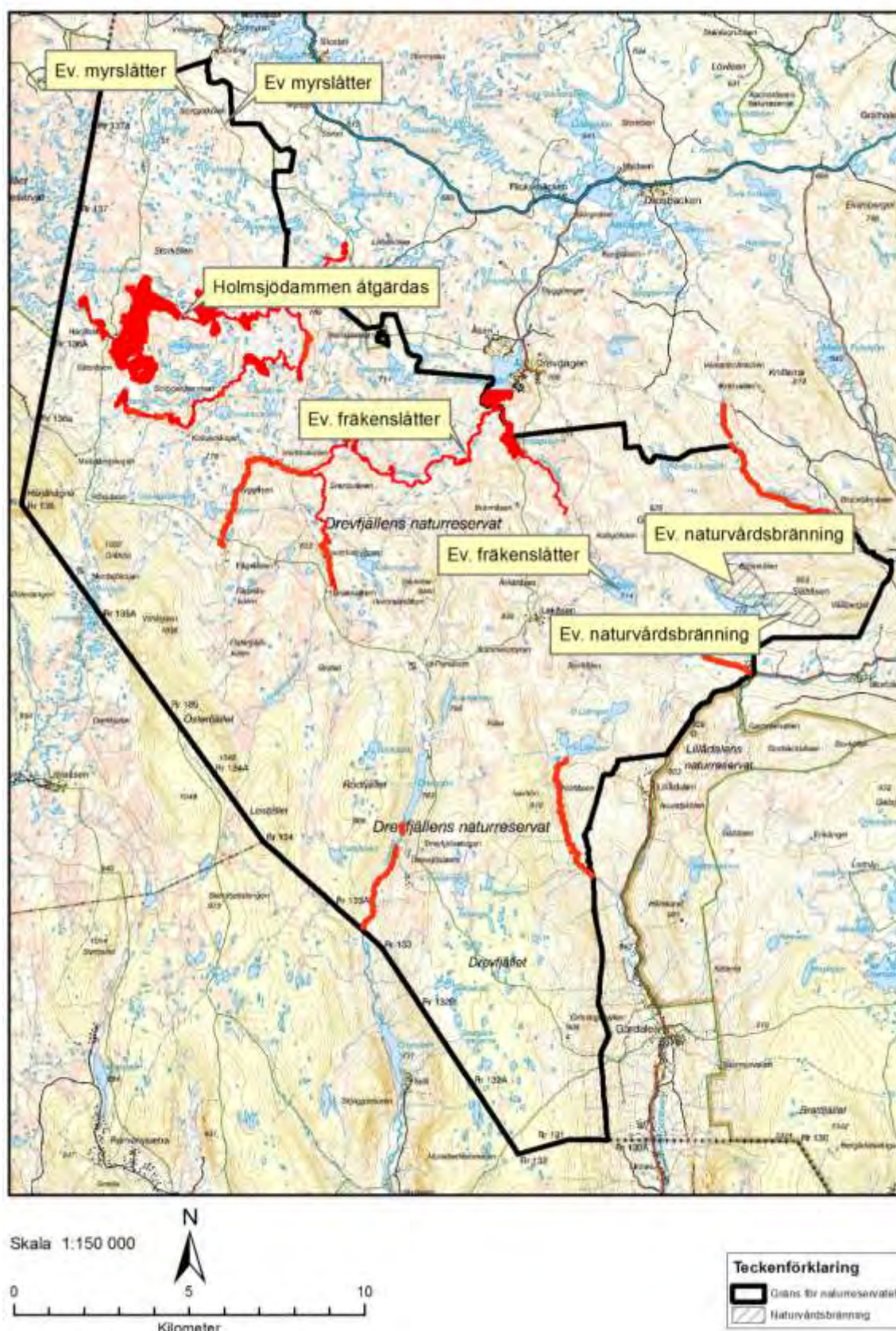
Bilaga F Fågelinventeringar inom den regionala miljöövervakningen

Drevfjällens naturreservat - Anordningar

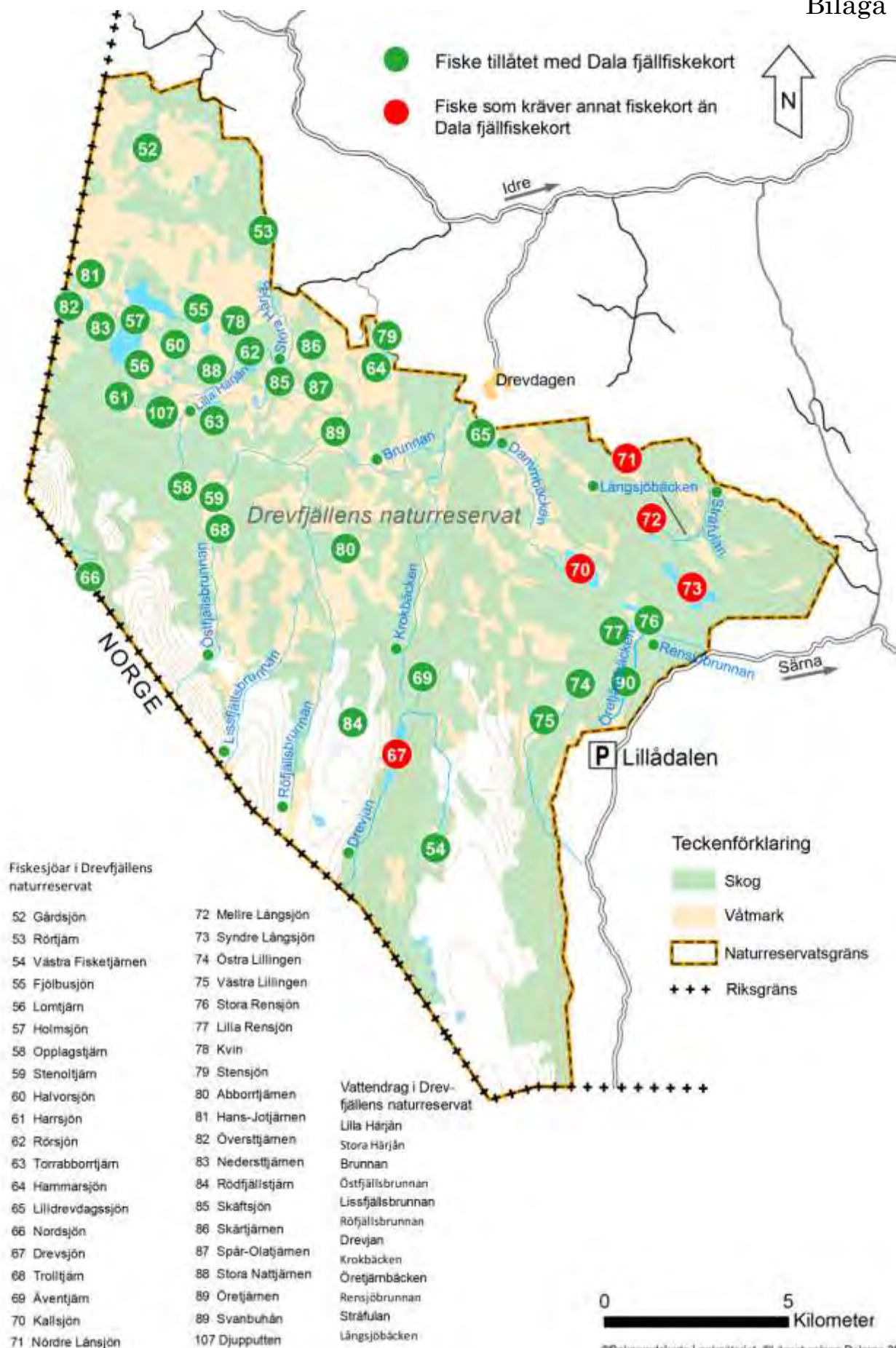

Skötselområden Drevfjällens naturreservat

Bilaga B

Bilaga C

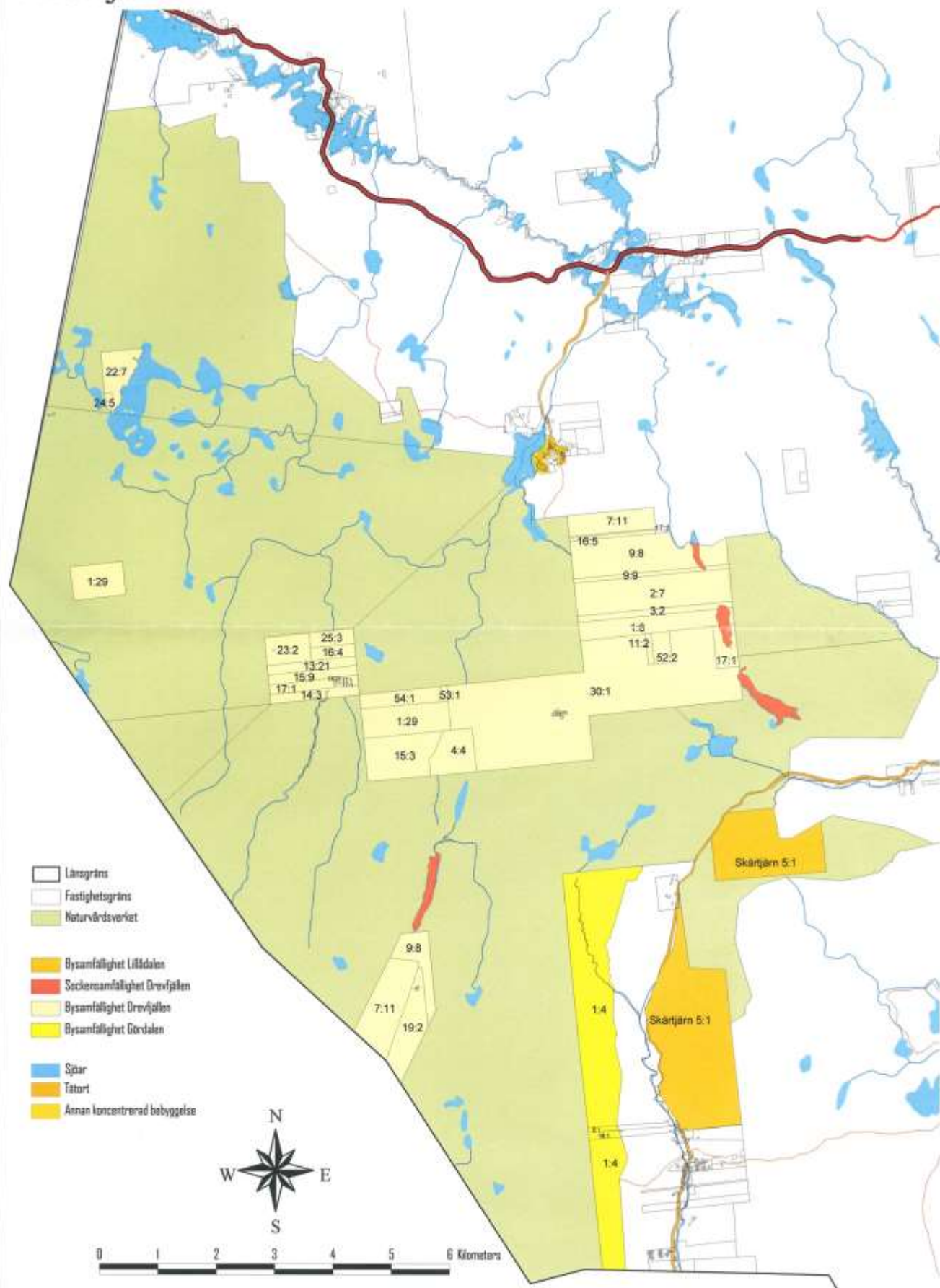
Bilaga D

Nummer på karta	Sjö - Vattendrag	Fiskarter
		Ö=Öring H=Harr R=Röding G=Gädda A=Abborre E=Elritsa L=Lake S=Sik M=Mört
52	Gårdsjön	Abborre, Gädda
53	Rörtjärnen	Abborre, Gädda
54	Västra fisketjärnen	Öring, Röding
56	Lomtjärnen	Gädda, Abborre, Mört
57	Holmsjön	Gädda, Abborre, Mört
55	Fjölbusjön	Harr, Gädda, Abborre, Elritsa
58	Opplagstjärn	Gädda
59	Stenolstjärn	Gädda, Abborre
78	Kvin	Harr, Gädda, Abborre, Elritsa, Lake, Mört
60	Halvorsjön	Gädda, Abborre
61	Harrsjön	Harr, Gädda, Abborre
62	Rörsjön	Abborre, Gädda
63	Torrabborsjön	Abborre
64	Hammarsjön	Gädda, Abborre
79	Stensjön	Gädda, Abborre
65	Lilldrevdagsjön	Öring, Gädda, Abborre, Elritsa, Lake, Sik, Mört
66	Nordsjön	Öring, Röding
67	Drevsjön	Gädda, Elritsa, Lake
68	Trolltjärn	Röding, Elritsa
69	Äventjärnen	Öring, Gädda, Elritsa, Lake
70	Kallsjön	Gädda, Abborre, Mört,
71	Nördre Långsjön	Gädda, Abborre
72	Mellre Långsjön	Öring, Röding, Elritsa
73	Syndre långsjön	Öring, Elritsa, Sik

74	Östra Lillingen	Öring, Gädda, Sik
75	Västra Lillingen	Gädda, Sik, Harr
76	Stora Rensjön	Öring, Gädda, Abborre, Sik
77	Lilla Rensjön	Öring, Gädda, Abborre, Sik
80	Aborrtjärnen	Gädda, Abborre
81	Hans-Jotjärnen	Öring, Gädda, Abborre, Elritsa
82	Översttjärnen	Gädda, Abborre
83	Nedersttjärnen	Gädda, Abborre, Lake
84	Rödfjällstjärnen	Elritsa
85	Skäftsjön	Öring, Harr, Gädda, Abborre, Mört
86	Skärtjärnen	Gädda, Abborre
87	Spår-Olatjärnen	Gädda, Abborre
88	Stora nattjärnen	Gädda, Abborre
89	Svanbuhån	Gädda, Abborre
90	Öretjärnen	Öring
	Vattendrag	
	Lilla Härjån	Öring, Harr, Gädda
	Stora Härjån	Öring, Harr, Gädda, Abborre, Elritsa
	Österfjällsbrunnan	Öring, Gädda
	Brunnan	Öring, Gädda, Harr
	Dammbäcken	Gädda, Abborre
	Drevja	
	Stråfulan	Öring, Harr, Elritsa
	Rensjöbrunnan	Öring, Gädda, Abborre

Drevfjällen

Bilaga E

Bilaga F

Sammanställning av fågelinventeringar inom regional Miljöövervakning i Drevfjällens naturreservat

Drevdalen/Drevsjön

Detta område ligger på båda sidor om Drevsjön i Drevfjällens naturreservat, nordväst om Gördalen. Rutterna går både uppe på öppen fjällhed, i fjällskog och på myrar, dessutom finns flera vatten i området, bl.a. Drevsjön, Rödfjällsjön, Trolltjärnen och Fisketjärnen.

Rutt 1. Den västra ruten börjar strax norr om Drevsjösättern och går västerut och vidare norrut på Drevsjöns västra sida huvudsakligen genom fjällskog. Norr om Drevsjön viker ruten av västerut runt Rödfjället och söderut förbi Rödfjällstjärnen på dess västra sida. Ruten fortsätter söderut till Trolltjärnen där den viker av österut mot Drevsjösättern och ruttens slutpunkt.

Rutt 2. Den östra ruten börjar norr om Drevsjösättern och går norrut längs leden på Drevfjällets östra sida genom en grandominerad fjällskog. Inventeringslinjen fortsätter norrut till Äventjärnen där den svänger av österut för att snart vika av i sydlig riktning. Här passerar man myrar och småtjärnar i det flacka lågfjället till man når Gettjärnen, då ruten viker av västerut förbi Västra Fisketjärnen och vidare till slutpunkten.

Fjällfågelrutterna vid Drevsjön i Drevfjällens naturreservat nordväst om Gördalen.

Artuppgifter

Rutterna inventerades 2006, 2009, 2011 och 2014, men rutt 1 blev inte inventerad 2006. Väderförhållandena har varit bra vid inventeringstillfällena. RMÖ-rutan är mycket artrik och totalt har 74 arter observerats under inventeringarna (tabell 1), inklusive koltrast, smålom, grönsångare och gransångare som observerats vid punkterna. Anledningen till artrikedomen kan vara att många biotoper täcks in, speciellt viktigt är de större sjöarna och tjärnarna uppe på fjället.

Flera arter som annars är ovanliga i Dalafjällen har observerats på dessa rutter, t.ex. kärrsnäppa, myrsnäppa, brushane, lappspurv, varfågel, smalnäbbad simsnäppa, snöspurv och svarthakedopping. De fem vanligaste arterna i området är annars lövsångare, bergfink, rödstjärt, ljungpipare och gulärta (tabell 1). Några enstaka obsar av typiska fjällfåglar som snöspurv och fjällripa har gjort.

Sammantaget är det dock sjöfåglarna som präglar Drevsjöytan med ett stort antal arter som exempelvis: storlom, alfågel, bergand, bläsand, vigg, sjöorre, svärta, smalnäbbad simsnäppa och havsörn, tillsammans med det stora antalet skogsfågel. Bland rovfåglarna har havsörn, tornfalk och stenfalk setts. Några djur har också setts på rutterna, älg vid tre tillfällen (2006, 2009 och 2014) och fjällmammal under 2011 års inventering.

Tabell 1. Inventeringsresultat från linjeinventeringarna i RMÖ-rutan Drevsjön 2006, 2009, 2011 och 2014.

Rutt	1	1	1	2	2	2	2
År	2009	2011	2014	2006	2009	2011	2014
alfågel	1	2	2				
bergand	4			8			
bergfink	14	11	36	18	14	28	75
bläsand		2	1	1			2
bofink	2	4	8	3	4	5	3
brushane		3					
buskskvätta	2	1	1	1	1	3	1
dalripa	2	7	6	3	3	6	4
drillsnäppa						1	1
dubbeltrast	1			1	1		
enkelbeckasin				1		2	3
fiskmås	3	4	13	2	6	4	3
fjällripa	2						
gluttsnäppa		1	9	5	1	6	4
grå flugsnappare	1	2	2		2	3	2
gråsiska					1	3	
gräsand	2				1		2
grönbena	1	5	13	4	2	11	6
grönfink						1	
grönsiska	7	2	6	4	17	4	11
gulärta	2	6	8	10	5	30	9
gårdsmyg							1
gök	3	6	9	7	4	11	8
havsörn		1					
järnsparv		4	4	2		2	3
knipa	1	6	13				1
korsnäbb		5	1	5	4	10	5
kricka		3	3		1	6	4
kråka				8			1

kungsfågel	3	2	5	1	1	1	4
kärrensäppa	2	5	3	1			
lappspurv		2					
lavskrika							1
ljungpipare	4	13	37	8	3	18	9
lövsångare	24	43	91	49	62	107	126
myrsnäppa						2	
orre	1						
rödbena	2	3	5	1		2	
rödhake	1	1	1			4	
rödstjärt	8	6	11	12	9	13	17
rödvingetrast		1	4	6	1	3	14
silvertärna		3	9			1	
sjöorre		3		5	10	1	2
smalnäbbad simsnäppa	2	2					3
småspov	1	1	17	8	1		2
snöspurv		2					
stenfalk		2	4	1		1	
stenskvätta		2	1				
storlom						1	3
storskrake		1		1			
större hackspett						1	
svarthakedopping						1	
svartvit flugsnappare	2	2			2	3	
svärta				9			
sångsvan			10		2		3
sädesärta			1				
sävsparv		4	9	5	1	8	16
talgoxe		1	1	1		5	
talltita	1	1			3		
taltrast	3	6	5	7	5	11	14
tjäder			1			2	1
tofsmes		1					
tornfalk			1				
tretåig hackspett						2	
trädgårdssångare				1			
trädpiplärka	1	1	1	7	2	10	19
varfågel		1					
vigg		2			4	4	4
ängsplärka	12	28	67	45	16	67	66
ärtsångare	2	1	4	1			
Totalt antal observationer	117	216	423	252	189	405	453
Totalt antal arter	32	48	39	36	31	42	38

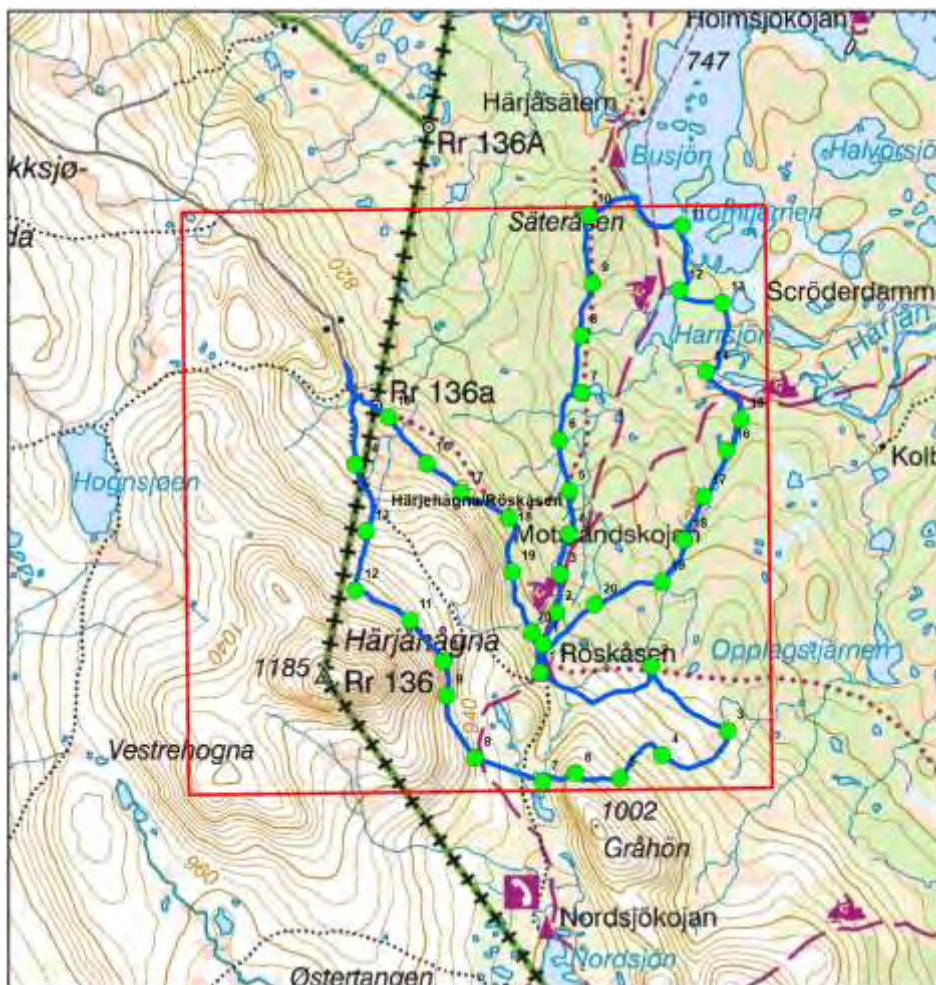
Härjehåga/Röskåsen

Härjehåga/Röskåsen området är beläget i Dalarnas allra västligaste spets i Drevfjällens naturreservat på gränsen mot Norge. Rutterna går till stor del i fjällbarrskog men även upp på den öppna fjällheden. Inslag av myrar och sjöar berikar med variation i biotoper.

Rutt 1. Den sydvästra ruten börjar vid Röskåsens fäbod och har inledningsvis riktning österut. Efter ca 1,5 km, vid ett myrstråk, viker ruten tillbaks västerut upp mot Gråhön, som passeras på dess nordsluttning och fortsätter ner mot Röskåstjärnen. Från tjärnen

går rutten upp mot Härjehåga, men svänger strax av åt nordväst runt Kartloken och vidare på samma höjdnivå mot riksgränsen, som följs ytterligare ett stycke norrut. Därefter svänger rutten tvärt söderut förbi Motståndskojan och tillbaks mot Röskåsen genom fjällurskogen.

Rutt 2. Den nordöstra rutten startar strax norr om Röskåsen och följer leden norrut förbi Lorttjärnen och till Busjön. Vid sjön viker rutten av söderut förbi Harrsjön och Rövhålstjärnen och följer sedan Röskåsbäcken åter till fäboden, där rutten slutar. Denna rutt går mest genom fjällbarrskog med inslag av myrar, sjöar och vattendrag.

Fjällfågelrutterna vid Härjehåga/Röskåsen i Drevfjällens naturreservats västra spets på gränsen mot Norge.

Artuppgifter

Härjehåga /Röskåsen-rutterna har inventerats 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 och 2013. Väderleken var 2013 något blåsig, vilket kan ha bidragit till de få observationerna 2013. RMÖ-rutan är artrik med 77 observerade arter (tabell 2), inklusive smålom, grönfink, tofsvipa och lärkfalk, som endast har noterats vid punktinventeringarna. Inventeringsrutterna är lite olika, med rutt 2 som är skogs och sjödominerad, medan rutt 1 har mer öppen fjällmark.

Flera ovanliga arter har observerats på rutterna, exempelvis ringtrast, sädgås och varfågel, samt rovfåglar som fiskgjuse, tornfalk, stenfalk och lärkfalk. Sädgås noterades här på den enda rutten i fjällfågelinventeringen i Dalarna.

Att rutterna var ganska olika i biotopsammansättning visar sig också i artsammansättning. De vanligaste arterna på rutt 1 var lövsångare, bergfink, småspov, trädpiplärka och ängspiplärka, medan för rutt 2 var lövsångare, bergfink, rödstjärt, gluttonäppa och bofink vanligast. Drillsnäppa, lavskrika, sjöorre och tornseglare observerades bara på rutt 2. På rutt 1 gjordes de enda observationerna av orre, ringtrast, stenskvätta och ängspiplärka, förutom två ströobservationer. Fjällripa sågs oftast på de högst belägna områdena på Härjehåga (rutt 1), annars var dalripan vanligare på denna rutt (tabell 2).

Sammantaget kan man konstatera att området som helhet är mycket artrikt, dels beroende på att en stor inventeringsinsats har gjorts här, men huvudsakligen beroende på att det är så variationsrikt, med orörda skogar, myrar, bäckar, sjöar, tjärnar, öppet fjäll och med brantmiljöer.

Tabell 2. Inventeringsresultat från linjeinventeringarna i RMÖ-rutan Härjehåga/Röskåsen från åren 2006 till 2013.

Rutt	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2006	2007	2008	2009	2011	2012	2013	2013
bergfink	30	23	20	17	17	15	38	2	15	22	24	25	29	20	16	
björktrast	4	3	6	2	1	2			1	3	2		1	2	1	
bläsand			4								1					
bofink	4	1	4			4	4			2	3	4	10	9	6	
buskskvätta					1											
dalripa	2	2	4	1	1	3	2	3					4			
domherre				2					1							1
drillsnäppa									2	1	6	1	5	3	2	
dubbeltrast							2		2	4	4	2	2	1	2	
enkelbeckasin	2	1		2		3	1		2		3			1		
fiskgjuse	1															
fiskmås	2	1							5	1	3	4	3			
fisktärna		1							2							
fjällripa				1		1	1									
gluttonäppa	2		3	1	1	3		1	12	9	6	7	11	7	3	
gransångare						1										
grå flugsnappare			1			1	1		1		5	4	14	1	1	
gräsiska		4	2	1	2	6	1		1	6	1	2	1			
grönbena		1				1	2		1			1	3	8		
grönsiska	1	2	9	9	4	4	6		7	17	3	3	8	3		
gulärta					1	1			3	5	7	3	4	4		
gårdsmyg										1						
gök	5	5	5	6	2	8	10	3	1	2	2	2	4	6		
göktyta											1		1			
järnsparv			2	2	1						4	1	2	3	2	
knipa	1	1							1	1	1	4	2	4	3	
koltrast													2			
korp							1									1
korsnäbbar	4	3	2	20	1				17	7	36	6	71	1		
kricka					1				2	1			1	3		
kråka	1	1	1	1		2				2			2	1		
kungsfågel					1		1					1		3	2	

lavskrika										4			4	1	
ljungpipare	2	2	4		3	3	6	1							1
lövsångare	78	55	58	38	46	47	115	27	55	51	45	26	51	37	31
orre		5	5	1	5	1								1	
ringtrast			1		2	1	1	1							
rödbena													1		
rödhake		1					2		1		1		2	1	
rödstjärt	4	4	1	4	5	10	6	1	12	22	29	16	35	12	13
rödvingetrast	2	2	4	1	3	3		1	2	2	7		2		
silvertärna		1													
sjöorre											2		2		
skogssnäppa			1								2			1	
skrattmå									1						
småspov	12	8	7	6	7	6	3	1	1		1	1	5	2	1
spillkråka											1				
stenfalk			1	2											
stenskvätta	4	12	10	6		5	18	2							
storlom								1	3	1			3	2	1
storskrake									3	2	1	1		1	
större hackspett							1		1	2	3	1	3	5	
svarthätta		1											1		
svartvit flugsnappare				1						6	5	3	10	5	1
sångsvan													2		
sädgås													1		
sävspurv	3	4	3	1		3	2			1	1				
talgoxe						1					1		3	1	4
talltita	1				1	1	3		1	5	2	1	4		3
taltrast	6	3	1	5	1	7	6	1	4		4		5	4	3
tjäder												1		1	
tofsmes												1			
tornfalk		2													
tornseglare									4		3	3			
trana														2	
tretåig hackspett			1												
trädgårdssångare														1	
trädkryp													1		
trädpiplärka	5	12	10	3	4	9	7		1	2	1	2	4		2
varfågel				1											
vigg							2			2					
ängspiplärka	32	23	23	15	17	23	33	10							1
ärtsångare	1			1			1				1	1			
Tot. antal obsar	209	184	193	150	128	175	276	55	165	187	222	127	319	157	101
Tot. antal arter	25	29	28	27	24	29	28	14	31	28	36	28	40	34	23